

TRIBUNA

14. januar 1990 / št. 1

cena 15 din

MADONNA

TRIBUNA
REVISTA

KAZALO

BITKA ZA JUGOSLAVIJO

Če gre vse v redu, si očitno nekaj prezrl, se glasi eden izmed Murphyjevih zakonov, ki najbolje ilustrira ob in poplebiscitno dogajanje v Sloveniji in Jugoslaviji. Če si je slovenska politika ob plebiscitnem uspehu nazdravljala z radgonsko penino in srbskim Valvasorjem in si umišljala, da gredo stvari najbolje takrat, ko so prepuščene same sebi, je bil to njen prvi poraz v bitki za Jugoslavijo. Če je bila srbska politika samo dva dni po slavnostnem razpoloženju v slovenskem parlamentu precej manj evforična in veliko bolj pragmatično delujoča in si je privoščila vdor v državno blagajno, je bila to njena zmaga v bitki za Jugoslavijo.

Saj v tem trenutku ne gre za samostojno in neodvisno Slovenijo - to je Srbija s tem dejanje de facto že priznala - ampak gre za Jugoslavijo oziroma njeno »razkosanje«. Zdi se, da je slovenska politika, zanesena z nacionalno evforijo in velikimi dejanji, povsem izgubila občutek za Balkan. V tem kotlu namreč velja načelo »kdor drugemu jamo koplje, je svoje sreče kovač«!

Zato je tudi reakcija hrvaške in slovenske vlade na demonstrativni ravni sicer povsem zadovoljliva, je pa na vsebinski smešna in brezglava. Dejanje homo balcanicus je zanj kriminalno in necivilizirano, toda v balkanski različici politike, obloženi z vsakršnimi tradicionalizmi, povsem pričakovano in normalno dejanje. Premier je novo delovno leto uvedel z mislijo, da bo vsak novi dan v samostojnosti prinesel nekaj novega. Verjetno tudi to, da bo cena odklapanja iz Jugoslavije iz dneva v dan večja in bolj zavezujoča. Zato gre razumeti premierove besede kot napoved »izrednih razmer«, v katerih se bo izrojevala slovenska država in v katerih bodo potekala pogajanja med jugoslovanskimi narodi oziroma državami. To, da Slovenija v tem trenutku nima izdelane jasne strategije in taktike bitke za Jugoslavijo - tudi »barbarske« balkanske verzije ne, je za premiera nerelevantno.

Za razreševanje kakršnega koli konflikta po institucionalni poti je potrebno priznanje pravice udeležencev do lastnega interesa, legalna in legitimna organiziranost udeležencev in sprejetje pravil reševanja konflikta. Dejstvo, da pravil ni niti na medrepubliški niti zvezni ravni, še ni opravičilo za to, da bi na pogajanja čakali. Odmirajoča Jugoslavija bo živela vse dotlej, dokler bo konfliktnost združevala »samostojne in neodvisne države«. Dlje kot šest mesecev in manj kot do naslednjih volitev v Sloveniji. Ve pa se, komu koristi zavlačevanje.

Branko Čakarmiš

TRIBUNA je glasilo ŠOU v Ljubljani. • Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo vsak dan med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. • V.d. odgovornega urednika: Branko Čakarmiš. • Lektorica: Nives Klinc. • Cena 15 din. • Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-170/22.2.1973. • Naslednja številka izide 28. januarja 1991. V uredništvu TRIBUNE ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo TRIBUNO po ceni 5 dinarjev.

Po 211/92

Koren in Cunjak pod drob- nogledom

Ne bom se spuščal v razprtije med gospodoma Korenom in Cunjakom, želim pa pojasniti tiste stvari iz Korenovega pisma, ki zadevajo mene kot avtorja spornega prispevka. V oči me je zbedel stavek, češ da »Cunjak ne bo uspel, če si plačuje v Tribuni reklamo z lažmi in ukradenimi fotografijami«. Če moj rojak gospod Koren misli, da se tako malo cenim, da bi se prodal za kavico, ki sva jo s Cunjakom pila ob pogovoru o knjigi, se krepko moti. Moti se tudi, če meni, da bi moral dodatno preverjati informacije o knjigi, ki sem jih dobil od njenega nesojenega založnika. Svoje spore bosta morala omenjena gospoda reševati sama, ne pa lomiti kopje nad nekom, ki se je ponevedoma znašel na poti, kjer se njuni interesi križajo oziroma razhajajo. In še mimogrede. Kolikor vem, ima Dušan Cunjak stalno bivališče v Ljubljani, tako da so tudi očitki o domnevnem lopovu iz druge balkanske države iz trte zviti.

Simon Bizjak, Ajdovščina

Spoštovani gospod Lojze Peterle!

Komisija Skupščine Republike Slovenije za mirovno politiko je dne 18.9.1990 poslala Republiškem sekretariatu za ljudsko obrambo nekaj vprašanj, za katera je ocenila, da so ji odgovori nujno potrebni pri njenem nadaljnjem delu. Ker nismo dobili odgovora, smo z dopisom dne 31.10.1990 poslali dodatno prošnjo za odgovore oziroma mnenja o vprašanjih. Do danes teh odgovorov nimamo, kar seveda kaže na odnos Izvršnega sveta do tega delovnega telesa Skupščine Republike Slovenije. Zato Vam, gospod Peterle, postavljam naslednja vprašanja:

1. Kolikšna sredstva je dajala oziroma daje Republika Slovenija v vojaške in obrambne (splošna ljudska obramba in teritorialna obramba) namene v zvezni proračun; raziščejo naj se viri ter transparentno predstavi poraba teh sredstev.
2. Kolikšen in kateri deli slovenske industrije (prehranske, lahke, težke...) so kakorkoli vezani na proizvodnjo v vojaške namene tako za domače tržišče kot za izvoz. Kako so razmere v Jugoslaviji vplivale na položaj te industrije. Pri tem je treba opraviti podrobno analizo vseh sektorjev v gospodarstvu, tudi tistih, ki so z domačim izvozom včlenjene v proizvodne verige za vojaške namene drugod v Jugoslaviji (za obdobje vsaj treh let).
3. Kolikšen in kateri del raziskovalnih programov je namenjen raziskavam,

ki so kadrovske, finančne ali kako drugače povezane z vojaškimi nameni? 4. Natančen pregled vseh kadrov v Republiki Sloveniji, ki so kakorkoli povezani z vojaškimi in obrambnimi nameni. S tem v zvezi je potrebno opraviti tako analizo zaposlenih v armadi (aktivne vojaške starešine in vojaki na služenju vojaškega roka, v vojaških šolah, bolnišnicah, vojašnicah, zaporih, sodiščih in drugih vojaških objektih), kot analizo zaposlenih v vseh sektorjih industrije pod točko 2. Upoštevat je treba tako strukture armade (JLA) kot strukture teritorialne obrambe.

5. Natančen popis vseh objektov in zemljišč ter druge imovine (vozila itd.), ki jih uporabljajo armada, teritorialna obramba ali druge vojaške strukture v Republiki Sloveniji.

6. Študijo elementov zakonodaje, ki so kakorkoli povezani z vojaškimi zadevami. Ustava in vsi podzakonski akti, tako republiški kot zvezni.

Oglasilo se mi je nekaj delegatov Komisije za mirovno politiko in predlagalo, naj pridobimo od Izvršnega sveta uradni odgovor na informacije v zvezi z uvozom orožja v Republiko Slovenijo. Sama sem pregledala dosedanje odgovore in polemike v sredstvih javnega obveščanja pri nas in v tujini in nisem zasledila jasnega odgovora, zato Vam tudi v zvezi s tem javno postavljam naslednji vprašanj:

1. Ali je Republika Slovenija v vašem mandatu uvozila za potrebe obrambe Slovenije kakršnokoli orožje?
2. V kolikor ga je uvozila, kdo je odobril sredstva in v kakšni višini? Prosim, da mi na postavljeno vprašanje odgovorite do 18.1.1991, ko ima sejo. Komisija za mirovno politiko, kjer bi poskusili razjasniti nesporazume in podati objektivno informacijo o uvozu orožja.

Pozdrav!

Komisija za mirovno politiko
Predsednica:
Vika Potočnik

IVAN KOREN NI VEČ POD DROBNOGLEDOM

V zadnji številki Tribune me gospod Ivan Koren, samozvani novinar, grdo blati in napada s tem, da piše neresničnost v zvezi z mojim imenom (nevsezadnje je to tudi vse, kar zna napisati). Pred tremi meseci se mi je g. Koren ponudil kot sodelavec pri knjigi, ki sem jo imel namen izdati. Gre za knjigo o slovenskem predsedniku vlade Lojzetu Peterletu in ker je g. Koren trdil, da Peterleta osebno pozna še iz šolskih dni in da sta celo dobra prijatelja, sem mu ponudil avtorstvo te knjige. To pa je bila

moja velika napaka, ker nisem preveril avtorskih sposobnosti g. Korena. In kaj se je zgodilo? Minili so trije meseci, rokopisa pa od nikoder. Koren mi je ves čas lagal, kako Peterle pravi to, kako Peterle pravi ono, v resnici pa se z njim ni nikoli sestal. Odložil sem se zamenjati avtorja (kot zasebni založnik imam vendarle pravico), ker prvič nisem dobil naročenega rokopisa, drugič, ker je Koren zelo slab avtor (prilagam njegov uvod in knjigo) in tretjič, ker Koren ne živi na zemlji ampak na nebu. Tam pa ni nikogar. In za konec, nikoli nisem imel probleme z dobrimi in resnimi avtorji, ampak vedno s slabimi, neresnimi in nesposobnimi. Toliko!

Dušan Cunjak, lastnik EMONICE

UVOD ZA KNJIGO O PETERLETU

Lojze Peterle ni človek s samimi dobrimi lastnostmi. In čeprav bi ga nekateri želeli naslikati kot značilnega Slovenca, mu do te avreole manjka veselje do gostiln, do vaških veselic s kranjsko klobaso in na harmoniko zna zaigrati eno samo melodijo...

Predstavljati prvega človeka nove slovenske vlade zato ni pretirano težaško delo. Lojze Peterle je eden od nas, eden tistih, ki o njihovem dejanju in nehanju niso pisali časopisi in se za njimi niso podili objektivni televizijskih kamer...

... prav malo časa je od tedaj. Zdaj je Lojze iz Čužnje vasi pri Mokronogu postal vplivnež...

Pa kljub temu ta knjiga ne bo hagiografija krščanskega predsednika; tu in tam bo beseda o Peterletu predrla meglice njegovega življenjepisa in odkrila nekatere odtene časa, v katerem je teklo življenje in se vklesavalo delo človeka, ki danes dostojanstveno sedi za mizo v vladni palači. Kot bi se za tisto mizo rodil - kot bi od večnih časov koračil po prostranem kabinetu vladnega predsednika...

Že vsaj dvajset let poznan oporečnik, ki to nikoli ni »mogel biti«. Narobe je bilo pri njem to, da je bil oporečnik iz krščanskega kroga - Društva »2000«. Taki pa pri nas »niso obstajali« v tistih pokavčičevskih časih.

Ta »neobstoječi oporečnik«, »neobstoječi alternativec«, je nekdaš v dežju in snegu uro in več peščil do postaje, da se je odpeljal v šolo. O šoli sam ne govori, njegova soseda za devetimi dolenski griči pa je takrat govorila: »Lojz' je tako priden v šoli, da bo nekega dne še minister...«

Lojz' je res postal minister. Več kot to; postal je šef ministrov. Ampak z narodom, ki si je izbral vlado na katere čelu je Lojz', se je v teh

nekaj zadnjih letih moralo marsikaj zgoditi...

Čebelar, ki ima čebelnjak v solastništvu z očetom, zdaj le poredko obiskuje svoje čebele. Tu in tam se le odpravi v Most pri Mokronogu, kjer danes živijo Peterletovi mati, oče in brat. Čebele samevajo in marsikaj se je na lestvici Lojzovih prioritiet pomaknilo močno navzdol. Tudi ponoči ga po nekajkrat prebuja telefon in nekdanji vestni čebelar mora o političnih rečeh odločiti napol v snu...

Ivan Koren

Odprto pismo gospodu sekretarju Sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo - dr. Petru Venclju

Udeleženci seminarja o novih vidikih vzgoje in izobraževanja, seminarja o waldorfski pedagogiki na Pedagoški fakulteti, menimo, da predlagani zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja nedopustno posega v avtonomijo pedagoškega dela.

Naloga države je, da z zakoni postavlja le okvire, ki omogočajo razvoj posameznih, svobodnih družbenih dejavnosti, ne pa, da jih neposredno vodi.

S tem, ko si predlagatelj zakona na primer pridržuje pravico, da upravni organi imenujejo ravnatelje vrtec, osnovnih šol, glasbenih šol, zavodov za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v razvoju, srednjih šol, domov za učence, in ko izbiro med kandidati za pedagoške delavce prepušča predlagatelj zakona ravnatelju (7., 8. in 16. člen zakona) posega država s svojim aparatom nekompetentno na področje, ki ga strokovno niti ne pozna niti ne obvlada, obenem pa nadzira, disciplinira in kaznuje.

Takšen predlog zakona kaže na veliko nezaupanje do nas, pedagoških delavcev, ki smo pripravljene prevzeti polno odgovornost za lastno delo, saj se zavedamo, da svoboden razvoj otroka in družbe predstavlja odgovornega, avtonomnega in seveda strokovno usposobljenega učitelja.

Podpisani udeleženci seminarja o waldorfski pedagogiki (133 podpisov)

Uredništvu Tribune

To je odgovor na pisanje nepodpisane »skupine študentov kemijske tehnologije« v Tribuni z dne 1.10.1990. Napisali smo ga študentje II. letnika kemijske dejavnosti, ker mislimo, da to dolgujemo prof. dr. Šiftarju za:

1.) korekten odnos do študentov tekom študija,

2.) pogoste izpitne roke,

3.) zanimiva, razgibana predavanja,

4.) aktivno vključevanje študentov v predavanja s seminarskimi nalogami,

5.) pogosto prisotnost na laboratorijskih vajah iz anorganske kemije,

6.) izpolnjevanje dolžnosti predsednika letnika 89/90.

Naše misli v zvezi s člankom (med njimi si sami poiščite vzporednice z obtožujočimi »dejstvi«):

1.) Če je to res skupina študentov, bi moral vsaj eden od študentov II. letnika kemijske tehnologije 1990/91 vedeti za ta dogajanja, pritožbe in pisanje v Tribuno.

2.) Zakaj bi bila posledica podpisov pristranskost tudi drugih profesorjev?

3.) Mislimo, da za vstop v Evropo 92 niso potrebni izključno sveži kadri z novim znanjem, ampak je predvsem pomembno dobro, strokovno delo in odgovornost.

4.) Vsak študent kemijske tehnologije točno ve, kdaj in kje je profesor doktor Šiftar dostopen, in sicer v času predavanj anorganske kemije (5 ur), seminarji (1 ura), laboratorijskih vaj (2 uri), kolokvijev (1 ura) in izpitov. Kdor bi želel z njim kontaktirati glede študijskih obveznosti, bi ga lahko poiskal v okviru teh devetih ur. Čas in kraj kolokvijev in izpitov pa je bil vedno pravočasno objavljen na oglasni deski na Murnikovi 6.

5.) Ignoranca. Če imenujete predstavljajta rokov ustnega izpita na željo študenta ignoranca, potem ne vemo, kaj so ugodnosti.

Obtožujoči članek iz Tribune in dopisi na dekanat in VTOZD Kemija in Kemijska dejavnost, so bili nam, študentom II. letnika, predstavljeni na svetu letnika, ki so mu prisostvovali gospodje profesorji Brenčič, Gomišček, Maček, Magajna, Vesnaver in tajnica Sraka (pisala zapisnik) med predavanjem profesorja Vesnaverja. Bili smo zelo presenečeni nad temi obtožbami, ker nas je vseh 87 študentov imelo s profesorjem Šiftarjem pozitivne izkušnje. Menimo, da kakršnekoli obtožbe ne temeljijo na dejstvih, ampak so plod neuspešnosti posameznikov. Zadeva se je obravnavala na tem svetu in že tudi prej, zato menimo, da na podlagi zgornjih navedb in mnenja celotnega II. letnika kemijske dejavnosti 90/91 in ne samo peščice oz. skupine študentov kemijske tehnologije, nadaljne raziskave te zadeve niso potrebne, saj blatijo ugled VTOZD Kemija in Kemijska devnost in cele Univerze.

Priloženo 87 podpisov

RADIKALNA STRANKA

Kot diplomiran filozof znova pišem odprto pismo slovenski vladi. Zaradi represije, ki se pojavlja nad takoimenovanimi uživalci mamil, pri čemer so ti le plod in sad javne zabave oz. so svetke za malomeščansko javnost, ali zanimivo branje za zakrknjene klerikalce, predlagam, da se v novi slovenski ustavi uvede v kazenski zakonik člen 225 iz stare slovenske ustave oz. 198. člen iz stare jugoslovanske ustave. Poleg uvedbe teh dveh členov, ki sovpadata tako po smislu kakor po vsebini, predlagam, da se uvede tudi prav poseben člen, po katerem ima posameznik pravico, svobodo in seveda tudi sebi lastno odgovornost enostavno razpolagati s svojim telesom. V ustavi je potrebno enostavno poudariti in uzakoniti naslednji člen: To telo je moje, z njim lahko počnem karkoli. Uživanje droge ali mamil, mimogrede, izraz droga pomeni zdravilo, medtem ko je mamilo le udomačen izraz za nekaj, kar te primamlja. Lahko je to ljubezen, šport ali karkoli drugega. Konec koncev je tudi plezanje po gorah mamilo ali strast, saj je neposredna posledica mamilanja, kakor bi lahko poenostavili izraz uživanje mamil, strast. Ko je človek lačen, takrat pač je in tudi uživanje droge je enako aktu hranjenja. Z njim si lahko lajšamo ali pa olajšamo življenje. Tako, kakor je majhnemu otroku bombon mamilo, tako kakor je odraslemu človeku nenavadna cigareta mamilo, tako je lahko odraslemu človeku tudi marihuana mamilo. Vsekakor pa mora biti osnovna posameznikova pravica in svoboščina, ki izhaja neposredno iz uzakonjene pravice, da svobodno odloča o svojem življenju, še več, posameznik mora početi to, kar si želi. Uresničiti mu je potrebno vse želje oz. možnosti, ki izhajajo iz narave. Tako kakor zraste krompir ali cvetača na domačem vrtu, tako lahko zraste tudi marihuana na domačem vrtu. Če pa si nekdo želi poskusiti še kaj drugega, zakaj pa ne, ali, kakor pravi slovenski pregovor, živiš samo trikrat in posamezniku je pri tem potrebno dati vse možnosti, da okusi vse slasti življenja. Tako, kakor si nekdo želi in hoče privoščiti pravi ruski kaviar ali najboljši šampanjec, tako si želi nekdo drugi okusiti oz. privoščiti še kaj več, vsaj opij, če ne že drugega. Sicer pa, kaj bi slepomišili, prav gotovo je veliko več kakor polovica ljudi že kdaj poskusilo kaditi marihuano. Z njo je približno tako kakor s cigaretami. Poskusiš s šestimi leti, ti ni všeč, če poskusiš s petnajstimi, ti mogoče ni več všeč.

Intervju: Duša Damjanović

PO PREPRIČANJU SEM DEMOKRATKA

TRIBUNA: Gospa Damjanovičeva, SDS je prva nacionalna stranka Srbov v Sloveniji. Glede na to, da deluje v več republikah, me zanima, kakšne so specifičnosti delovanja vaše podružnice in v čem so izhodiščne razlike dela SDS v različnih okoljih?

DAMJANOVIĆ: Razlike izhajajo iz specifičnih okoliščin, v katerih živijo Srbi v posameznih republikah. Naša stranka je bila ustanovljena, da bi se borila za pravice Srbov kot narodne manjšine v Sloveniji. Pri tem ni toliko pomembno, kako bo oblast definirala naš položaj de iure, ampak da se nam de facto zagotovijo pravice, ki nam gredo. Na Hrvaškem je položaj seveda drugačen, pri čemer mora strategija SDS-a upoštevati zgodovinsko in številčno pogojene razlike. Zahteve Srbov ne morejo biti enake npr. v Kninski krajini in na Reki. Sicer pa je to zadeva, s katero naj se ukvarjajo posamezni odbori SDS za Hrvaško. Bosna je prav tako poseben primer, saj je potrebno v tej republici najti optimalno rešitev za sožitje Srbov, Hrvatov in Muslimanov oz. Bošnjakov.

TRIBUNA: Prej sem uporabil izraz podružnica. Kljub temu, da npr. Radovan Karadžić poudarja, da so Srbi v BiH avtonomen politični subjekt, se namreč zdi, da so hrvaški Srbi tisti, ki usmerjajo delovanje stranke širom po Jugoslaviji. Ali je torej res, da je vaša centralna direkcija pravzaprav v Kninu?

DAMJANOVIĆ: Smo samostojna organizacija. Že ko smo se prijaviли za registracijo, smo se zavedali, da bomo po plebiscitu delovali v spremenjenih razmerah, se pravi v vsaj na papirju

Gospa Duša Damjanović, od 16. decembra lani predsednica novoustanovljene Srbske demokratske stranke za Slovenijo in tako uradno prva dama slovenskih Srbov ter branilka srbstva v naši državi, je šarmantna dama pri petdesetih. Tipična Srbkinja v diaspori, bi rekla sama. Novosadčanka, ki je otroštvo preživela v Zemunu, kjer je bil oče v komandi letalstva, ženska, ki že sedemindvajset let živi izven Srbije in zelo dobro pozna mentaliteto različnih jugoslovanskih narodov, glede na to, da je dolga leta živela na Reki, od leta 1982 pa je dopisnica Politike iz Ljubljane (»upam, da me ljudje ne bodo zamenjali z Aleksandro Plavevsko,« pravi v smehu). Nič jugoslovanskega ji ni tuje, bi lahko rekli, saj je bila poročena že s Srbom, Hrvatom in Slovencem. »Za vsakogar je življenje v diaspori, kjer si mora šele izboriti svoje pravice, težko. Cilj naše stranke je boj za naše narodne in človeške pravice. In nič drugega. Mislim, da je bila SDS za Slovenijo ustanovljena z dokajšnjo zamudo, toda vendarle bolj pozno kot nikoli.«

samostojni neodvisni Sloveniji. To pa seveda še ne pomeni, da se odrekamo sodelovanju s SDS v drugih republikah in vsemi demokratičnimi strankami, s katerimi bomo našli skupni jezik.

TRIBUNA: Mar to pomeni, da načrtujete tudi sodelovanje s slovenskimi strankami?

DAMJANOVIĆ: Na naš ustanovni zbor smo povabili vse slovenske stranke, vendar so nam le Zeleni Slovenije poslali pozdravni telegram.

Zanimivo in po svoje simptomatično je tudi, da gospod Rupel pošilja pisma SDS v drugih republikah, nas pa ignorira. Res pa je, da pravno še ne obstajamo, saj nas pri registraciji na vse mogoče načine ovirajo.

TRIBUNA: S kakšnimi argumenti zavračajo vašo prošnjo za registracijo?

DAMJANOVIĆ: Sprva je šlo za vprašanje, ali smo samostojna stranka, saj smo v programu poudarili sodelovanje s SDS v drugih republikah. Šlo je za pravni nesporazum, ki smo ga z majhnim popravkom razrešili. Nato so nas poslali na SNZ, kjer naj bi nam potrdili, da ima dvajset članov, kolikor jih je potrebnih za registracijo, stalno bivališče v Sloveniji. Tam pa so nam odgovorili, da tovrstna potrdila za registracijo stranke niso potrebna. 26. decembra smo ponovno zaprosili za registracijo, vendar pa kljub temu, da je že potekel zakonski rok za odgovor, pristojni še vedno molčijo. Pojasnilo, da je bila odgovorna oseba v tem času na dopustu, je smešno, saj zakon tega ne predvideva. Če bi bila Slovenija pravna država, bi bili že zdavnaj registrirani, tako pa je naše urad-

no delovanje še vedno blokirano. Jasno nam je, da v Sloveniji nismo zaželeni, umazane igrice, katerih žrtve smo, pa dokazujejo, da ni niti najmanjše želje za sodelovanje, za katerega se mi že od vsega začetka zavzemamo. Odločili pa smo se, da kljub vsemu začnemo z delom. Če si lahko ena občina privoščiti nezakonito obnašanje, si ga bomo pač še mi.

TRIBUNA: Gospa Damjanovičeva, kako

deluje vaša os Ljubljana-Beograd?

DAMJANOVIĆ: Nimam denarja, da bi potovala v Zagreb, kaj šele v Beograd (smeh).

TRIBUNA: Torej, po vaših besedah je edina vaša vez z Beogradom dopisovanje v časopis Politika. Na eni strani ste torej predsednica SDS, na drugi pa novinarka. Gre po vašem mnenju za delovanje, ki se dopolnjuje ali poskušate ločevati obe dejavnosti?

DAMJANOVIĆ: Ko sedem za pisalni stroj, nisem več predsednica SDS, ampak novinarka. Od situacije je odvisno, ali bom nastopila kot recimo legitimni politični predstavnik svojega naroda ali novinarka. Za pravoslavni Božič se je pred pravoslavno cerkvijo v Ljubljani zbrala množica ljudi in začele so pokati petarde. Prišla je skupina šestih policistov in po vrsti legitimirala ljudi, kar je povzročilo glasno negotovanje. Pristopila sem k policistom, se predstavila kot predsednica SDS za Slovenijo in jih zaprosila, naj ne vznemirjajo ljudi. Tudi za katoliški Božič je namreč pokalo, pa ni bilo nobene intervencije. Z umirjenim nastopom sem dosegla, da so policisti odšli. V tem primeru sem torej ravnala kot predstavnica srbskega naroda.

TRIBUNA: Še pred ustanovitvijo vaše stranke sem se pogovarjal z gospodom Boškovičem, namestnikom arhiereja Srbske pravoslavne cerkve v Sloveniji, ki je zatrdil, da bo to prva prava stranka, ki bo zastopala interese Srbov pri nas. Kako sodelujete s pravoslavno cerkvijo?

DAMJANOVIĆ: Sodelovanje je zgledno, saj se zavedamo, da je Srbska pravoslavna cerkev največ prispevala k ohranjanju srbske nacionalne biti. Cerkev je Srbe stoletja reševala, opismenjevala in jim vsestransko pomagala. Zame je Sv. Sava pomembnejša zgodovinska osebnost kot Dušan Silni. Mnogo nam je do tega, da bi nam Cerkev stala ob strani. Konec koncev niti ni najpomembnejše ali je človek religiozen v pravem pomenu te besede, najvažnejše je, da prizna cerkev kot duhovno dobrino, sestavni del nacionalne biti in najpomembnejšo varovalko srbskega duhovnega bogastva.

TRIBUNA: Napol v šali ste dejali, da se bojite, da bi vas ljudje zamenjali za Aleksandro Plavevsko, ljubljansko dopisnico Politike Ekspres. Vajino pisanje je namreč precej različno, tudi ko pišeta o istih stvareh. Obe sta Srbkinji, obe živita v istem okolju in obe pišeta za srbske množične medije. Odkod razlike, ki tako bodejo v oči?

DAMJANOVIĆ: Razlika je v načinu razmišljanja in doživljanju Slovenije, v kateri živiva. Poudariti moram, da v

SDS niso samo zaradi pridevnika srbska, ampak zato, ker mi pridevnik demokratska ne pomeni nič manj. Po prepričanju sem demokratka. Sem za demokracijo, ki izhaja iz posameznika kot državljana. Zato bi mnogo raje videla, da ne bi potrebovali strank z nacionalnim predznakom, ki pa so v času in prostoru, v katerem živimo, žal, postali naš neizogibni spremljevalec.

TRIBUNA: Mnogi so se čudili, da na promociji vaše stranke ni bilo Dragiše Marojevića, samozvanega zaščitnika vseh ogroženih v Sloveniji. Ali menite, da je razlog za to samo v nevarnosti preusmeritve članov Stranke za enakopravnost državljanov v vaše vrste ali gre morda še za kaj drugega?

DAMJANOVIĆ: Gre za vprašanje vzgojenosti Dragiše Marojevića. Nikogar, ki je rasel brez otroške sobe, ne morete kasneje naučiti, kako se je treba obnašati v meščanski oziroma civilni družbi. Program Marojevićeve stranke se bistveno ne razlikuje od našega, tako da bi bilo sodelovanje načeloma mogoče. Seveda pa je oteženo, če nas Marojević sprejema kot konkurente in nas zaradi svojih namišljenih strahov ignorira. Poleg tega med nami in Stranko za enakopravnost državljanov obstajajo bistvene razlike v načinu delovanja. Marojević je napravil leadersko stranko, naš cilj pa je, da po svojih močeh pomagamo Srbom v Sloveniji, zaradi česar smo se tudi organizirali. Po drugi strani pa želimo Slovence prepričati, da jih srbski narod ne ogroža, ko se bori za svoje pravice in definiranje položaja naroda, ki ne živi v matični republiki.

TRIBUNA: Je zgolj naključje, da je bila stranka ustanovljena tik pred plebiscitom?

DAMJANOVIĆ: Da, kajti mislim, da bi se morali organizirati že mnogo prej. Toda bolje pozno kot nikoli.

TRIBUNA: Ali lahko še enkrat slišimo vaše mnenje o plebiscitu?

DAMJANOVIĆ: Plebiscit je demokratska oblika izražanja volje ljudstva. Slovenci so se pač odločili, kot so se, in zato morajo biti tudi pripravljeni nositi vse posledice lastne odločitve.

TRIBUNA: Kaj pa naj bi plebiscit prinesel Neslovincem?

DAMJANOVIĆ: Če slovenski plebiscit pomeni tudi glasovanje za demokratsko in pravno državo, bi se moral naš položaj izboljšati. Če pa se bo nacionalna evforija izrodila v etnokratično državo, se nam ne obeta nič dobrega in naš položaj se utegne celo poslabšati.

TRIBUNA: Poglejte, pišete za časopis, ki je celo v Srbiji deležen številnih ostrih kritik. Kako doživljate napade na gospoda Žiko Minovića in nekatere novinarkse kolege?

DAMJANOVIĆ: Vse ljudi, ki pišejo v Politiki, ne moremo izenačevati s časopisom oziroma hišo, v kateri delajo. Svoje mnenje sem izrazila s podpisom akta devetdeseterice, s katerim smo junija protestirali proti pisanju v zvezi z dogodki v Beogradu, ko so na nastopu opozicije spregovorile palice. V sedemindvajsetih letih profesionalnega ukvarjanja z novinarstvom sem imela boljše in slabše urednike, vedno pa sem si prizadevala, da bi pisala v skladu s svojo vestjo.

Foto: Lucas

JLA - Ljubljanski veleposestnik

Kdaj se bodo vojašnice selile iz mesta?

Ko sem se mesec pred plebiscitom po telefonu pogovarjal z Janezom Janšo, je dejal, da se bo po njem moralo vse spremeniti. Pri tem je seveda mislil na JLA, njene institucije in posest v Sloveniji. Še jasnejši je bil mirovnik Marko Hren, ki se zavzema, da bi JLA določili rok, v katerem bi se morala umakniti s slovenskega ozemlja, zgradbe in zemljišča pa brez odškodnine prepustiti civilni oblasti; nekako tako, kot se je zgodilo na Češkoslovaškem s sovjetsko armado. Objektivno gledano je namreč JLA tuja vojaška sila, saj je trn v peti večini slovenskim institucijam, njeni prisotnosti pa odločno nasprotuje tudi javno mnenje. V vseh zgodovinskih učbenikih smo lahko še donedavna prebrali Titove besede, da so lahko partizanske čete osvobodile domovino le ob podpori svojega ljudstva.

Na obrobje

V Mariboru so v lanskem letu Demosovi poslanci pod vodstvom predsednika Demosa Staneta Holca v občinski skupščini postavili zahtevo, naj JLA mestu vrne nekdanji Narodni dom, danes Dom JLA. Predlagali so tudi, da bi se vojska povsem umaknila iz mesta, na obrobje. Vojaški predstavniki pa bi slednje sprejeli le pod pogojem, če dobijo v zameno nove lokacije oziroma zemljišča; mesto Maribor bi jim moralo zgraditi tudi nadomestne objekte. Pri tem se JLA sklicuje na lastništvo, ki pa je zelo vprašljivo. Večino vojašnic je namreč avtomatično prevzela od starojugoslovanske vojske, slednja pa si jih je prilastila v letu 1919 od razfor-

mirane slovenske vojske.

Podobne probleme imajo v Ljubljani, kjer vojska upravlja z družbeno lastnino v velikosti okrog 51 hektarjev zemljišč in veliko zgradbami; to so bodisi vojašnice, skladišča, upravne zgradbe, vojaški domovi, hoteli, bolnišnice oziroma ambulate ter vojaška gimnazija in dijaški dom za Bežigradom. V vseh dokumentih, kakor tudi zemljiški knjigi, je vojaška lastnina označena kot družbena, pod rubriko PARCELA, POSESTNIK pa je naveden imetnik pravice uporabe (odvisno od leta pridobitve te pravice so to Ministrstvo narodne obrambe FLRJ, Državni sekretariat za Narodno obrambo, Zvezni sekretariat za Narodno oziroma Ljudsko obrambo SFRJ.

Vojska uporablja tudi zemljišča zasebnih lastnikov kot na primer: deset hektarjev velik sadovnjak v zasebni lasti zakoncev Jeromen na območju šentviške vojašnice Boris Kidrič in ena in pol hektarja velik gozd Jožice Štebej v Podborštu. Veliko zemlje, ki jo vojska uporablja, pa v ta seštevek sploh ni zajete, ker zaradi strogo zaupne narave ni posebej označena niti na katastrskih načrtih Geodetske uprave skupščine mesta Ljubljane. Vprašanje je, če so te skrivnostne parcele omenjene vsaj v zemljiški knjigi.

Vse označene vojaške parcele, v petih ljubljanskih občinah jih je vsaj 55 in predstavljajo vsaj 12 zaključenih celot, so na katastrskem načrtu predstavljene kot bele lise brez vsakršnih označb, po katerih bi lahko določili namembnost. Na načrtu torej ni vrisana nobena zgradba. Po zemljiški knjigi pa na primer vojaški hotel v Dimičevi ulici za Bežigradom sploh ne obstaja (tam sta tudi vojaška gimnazija in vojaški dijaški dom), vse zemljišče pa je okarakterizirano kot neplodno ali kot njive. Enako velja tudi za največjo ljubljansko vojašnico v Šentvidu, ki se razprostira kar na 18 hektarjih. Pa ne da so tam porušili že vse zgradbe, ki so bile skupaj z zemljo do leta 1945 v lasti Cerkve kot tako imenovani Škofovi zavodi. Za Vojašnico Ljuba Šerčerja na Titovi cesti je navedeno, da je tam le neplodno zemljišče.

Izgubljena zemlja

Zanimiv je primer iz občine Ljubljana-Vič Rudnik, ki nam ga je posredoval tamkajšnji sekretar za Ljudsko obrambo Sašo Golobič. V tej občini obstajata dve zemljišči, ki jih na mojem seznamu vojaških zemljišč sploh nisem našel. Seznam sem dobil na Geodetski upravi SML, izdelala in dopolnila z vsemi ustreznimi podatki pa sta ga Oddelek za zemljiško knjigo na ljubljanskem Temeljnem sodišču ter Zavod za izgradnjo Ljubljane ((ZIL). Sodeloval je tudi Sklad stavbnih zemljišč pri mestnem sekretariatu za urbamizem. Seznam in celotno študijo je lani naročil IS Skupščine mesta Ljubljane.

Gospod Golobič pa pravzaprav ni vedel nič natančnega, še najmanj pa to, kje se parceli sploh nahajata, oziroma na kako velikih površinah se razprostirata. Z njegovo pomočjo smo tudi izvedeli, da obstajajo tako imenovana vojaška načrtovana zemljišča, ki so sicer last neke druge, predvsem pravne osebe, vojska pa jih brez odškodnine nemočno uporablja.

Na severovzhodnem pobočju Mokreca v bližini vasi Zapotok (to je v smeri

proti Velikim Laščam nad Igom) se na nadmorski višini okrog 500 metrov razprostira posestvo, ki je v lasti Mercatorja - Ljubljanskih mlekarn. Obsega okrog 60 hektarjev pašnikov, lastnik pa jih je do lanskega leta dajal v najem okoliškim kmetom. Ker vse posestvo spada med že prej omenjena vojaška načrtovana zemljišča in je imela na njem vojska vsako leto spomladanske in jesenske vaje, se vodstvo Mercatorja-Ljubljanskih mlekarn nikakor ni moglo odločiti za intenzivno izrabo zemljišč. Na njih je vojska povzročala le škodo, ni pa plačevala nobene najemnine ali odškodnine, medtem ko je morala lastnik redno poravnati vse davščine.

Franc Zalar, namestnik generalnega direktorja Mercatorja-Ljubljanskih mlekarn, nam je povedal, da je bilo posestvo najprej v lasti Kmetijske zadruge Mokrec-Ig - zemljo je pridobila bodisi z arondacijo ali v nekaterih primerih celo zaplenitvijo premoženja - nato se je združila z Agrokombinatom Barje, v 70. letih pa se priključila Ljubljanskim mlekarnam. Z zemljo je gospodaril TOZD Posestva, ki je celotno posestvo ponudil vojski v odkup. Vojska za to ni pokazala pravega interesa, ker pač naj ne bi imela denarja, vsekakor pa ji je ustrezalo obstoječe stanje. Iani so del posestva usposobili za pašnike plemenske živine, ostalo je še vedno v najemu kmetov, ki ravno tako niso preveč veseli, da jim vojaki

»tacaio« travo. Problem je kljub nenehnim iniciativam lastnika ostal nerešen, ker se vojska obnaša kot vsemogoča sila.

Vojaške lokacije in odzivi oblasti

Že pred nekako dvema letoma je takratna Zveza socialistične mladine Slovenije na kongresu v Portorožu prišla na dan z idejo o Sloveniji kot demilitarizirani coni, ki je vsebovala tudi zahtevo po selitvi vojske iz mest. Ob koncu lanskega leta pa je nastal prvi konkreten projekt MREŽA ZA METELKOVO oziroma kar Projekt za Metelkovo, ki ga ob mnogih znanih humanistih vodi Marko Hren. Cilj projekta je, da bi Vojašnico 4. julij v Metelkovi ulici spremenili v kulturni

center mladih in bi tako Cankarjev dom po besedah Esada Babačića dobil svojo mlajšo sestro. Po Hrenovih zagotovilih naj bi se ves projekt razširil tudi na ostale ljubljanske vojašnice, ki jih je vsaj osem, če ne še celo več.

Čeprav Pavle Gantar, eden od soudeležencev projekta, meni, da sama ideja ni nikakršna marginalna zadeva, pa je videti, da so občinske oblasti nekoliko zaspale. Po besedah Olge Grobolšek, sekretarke Izvršnega sveta (IS) občine Ljubljana-Center, kjer ima vojska skorajda 12 hektarjev zemljišč, o tej problematiki in tudi o projektu Metelkove v skupščini niso še nič razpravljali. Tudi na Sekretariatu za občo upravo te občine še nimajo v celoti zbranih podatkov o stavbnih zemljiščih

v ostalih ljubljanskih občinah, medtem ko je prišlo v občini Ljubljana-Bežigrad do zanimivega primera, ko je JLA občino obvestila, da zemljišča z zemeljskimi objekti v Savljah ne bo več uporabljala. Sekretar za LO te občine Vojko Grünfeld nam je omenil, da se spor med občino in vojsko okrog saveljskega poligona vleče že 30 let, ker si ga je vojska kratkomalo prilastila.

Boj za premoženje

Na Škofijskem ordinariatu je bil naš sogovornik nadškofijski kancler g. Franc Vrhunc in takoj je bilo jasno, da je za vračanje odvzetega ali krivično zaplenjenega premoženja še največ naredila prav Cerkev. Kasarna v Šentvidu oziroma nekdanji Škofovi zavodi so bili Cerkvi odvzeti že leta 1945 z obrazložitvijo, da je Cerkev sodelovala z okupatorjem, ker so bili tam med vojno zapori in nemški zbirni center, internirance pa so od tod pošiljali v Srbijo. Ker so bili med njimi tudi duhovniki, je obtožba naravnost smešna, oziroma je bila le sredstvo za odvzem. Njive so takoj prepisali na novega lastnika, Ljudsko republiko Slovenijo, medtem ko so stvari okrog zgradb pravilno uredili in jih tudi pravilno prepisali v zemljiško knjigo šele leta 1950, torej pet let po zaplembi.

Nova oblast medvojne namembnosti zavodov ni spremenila, je v izpraznjene zgradbe kmalu

natrpala ujete belogardiste in domobranci - mnogi se niso več vrnili domov. Kmalu za tem naj bi vlada LR Slovenije vse podarila JLA. V Cerkvi sicer ne vedo, na koga naj se pravzaprav obrnejo, da jim odvzeto premoženje povrne: ali na poveljstvo Petega vojaškega območja v Zagrebu ali republiško vlado. Gospod Vrhunc sicer meni, da je bila za vse odgovorna tedanja republiška vlada in bi morala torej problem reševati sedanja, Peterletova. Sicer pa Cerkev čaka na zakon o denacionalizaciji, predvsem pa bi želela, da se ji premoženje povrne kot denarna odškodnina - vse povojno obdobje so bile zgradbe katastrofalno slabo vzdrževane.

v lasti (če smo bolj natančni: v uporabi) vojske. Enako nam je povedala tudi Vanja Debeljak, sekretarka občine Ljubljana-Šiška, medtem ko nam je Marija Turk, vodja pravne službe, priporočila, da se glede lastništva nad zemljišči in zgradbami v Vojašnici Boris Kidrič v Šentvidu (občina Ljubljana-Šiška), ki so bila, kot sem že omenil, prej v lasti Cerkev, obrnemo na Nadškofijski ordinariat.

Celotna vojašnica se razprostira na nekaj več kot 18 hektarjih zemljišč, drugih vojaških objektov pa po seznamu ZIL-a v občini Ljubljana-Šiška ni, seveda če ni tam slučajno kakšnih strogo zaupnih in načrtovanih lokacij. Podobno je še

Millitarizirana Ljubljana

Če se še nekoliko poigramo s številkami, nas mora najmanj boleti glava. Ljubljana se razprostira na 18.902 hektarjih in ima prebivalcev. Vsaj 110 hektarjev uporablja za svoje potrebe vojska (vsaj 50 hektarjev v družbeni lasti z izključno vojaško uporabo in vsaj 60 hektarjev v lasti drugih, kar pa vojske pri uporabi sploh ne moti), v mestu pa je stacioniranih okrog 2000 vojakov. V občini Ljubljana-Siška je Vojašnica Boris Kidrič v Šentvidu, v občini Ljubljana-Bežigrad vojaški hotel in drugi objekti na Dimičevi, vojaški odpad na Ježici (v Slovenčevi ulici ob proggi), vojaška zemljišča v Podborštu (Cesta v Podborštu), Vojašnica Ljubo Šercer na Titovi in (tehnične delavnice na Parmovi. V občini Ljubljana-Center ima vojska kar šest lokacij. Vojašnica ob Ljubljancih, na Zaloški, Kasarna maršala Tita na Roški, Vojašnica 4. julij na Metelkovi, Dom JLA na Trgu OF in Mladika v Šubičevi. Objekti na vrhu Rožnika, kjer je velika

radarska postaja, niso nikjer omenjeni. V občini Ljubljana-Vič Rudnik sta dve neznanani lokaciji in delni uporabi posestva Zapotok.

Vrnjen poligon

Vojaški poligon v Savljah, ki je večji od enega hektarja, je v lasti kmetov, a ga vse od vojne niso mogli obdelovati, ker si ga je vojska kar prilastila. Do pred petimi leti sploh ni plačevala odškodnine, šele s prihodom polkovnika Aksentijevića za komandanta mesta se je stanje nekoliko izboljšalo. S sekretariatom za LO v tej občini so se dogovorili o ureditvi urbanistične karte, pa od tega ni bilo nič. Skupaj so uspeli le zakoličiti zemljišče vojaškega poligona in določiti dostop do njega, saj so se kmetje pritoževali, da vojaki uničujejo tudi zemljišča okrog poligona. Lani je vojska pisno sporočila, da poligona ne bo več uporabljala, nihče pa ne ve, kdo bo kmetom plačal odškodnino za vsa ta povojna leta.

Tu je še Kasarna Bratstvo in enotnost v občini Ljubljana-Moste Polje (nekdanje bilo tam vojaško letališče, zraven pa lahko naštejemo še veliko manjših lokacij, ki jih vojska zaradi dragega vzdrževanja želi zapustiti oziroma ob ustreznem nadomestilu prepustiti mestu.

V lanskem letu je bilo pri Županu Strgarju dogovorjeno, da se z JLA ne bodo pogajale posamezne občine temveč mesto kot celota. To je bila pravzaprav tudi zahteva poveljstva

Petega vojaškega območja v Zagrebu, ki v pogajanjih zastopa vojaško poveljstvo mesta Ljubljane. Če še pred petimi leti vojske ni skrbelo za njeno finančno stanje, so se njeni pogledi na ekonomijo do danes močno spremenili, korenito pa se je spremenila tudi situacija v sami Sloveniji. Danes mesto Ljubljana in vsa republika razmišlja povsem drugače; po besedah mestnega sekretarja za LO Janeza Sodrznika želijo republiko povrniti vojaško premoženje, ki je nekoč že bilo v njeni lasti, ostalo pa bi naj dobili na jugoslovanski zapuščinski razpravi. Vojska ne zahteva odškodnine temveč nadomestila v obliki zemljišč in novih zgradb, predvsem v občinah Ljubljana-Siška (razširitev šentviške vojašnice) in Ljubljana-Moste Polje (določene zgradbe v Kasarni Bratstvo in enotnost). General Vidmar, načelnik vojaškega štaba mesta Ljubljane, je dejal, da je večina vojaških zgradb še iz prejšnjega stoletja, da so neprimerne za sodobne vojaške potrebe, in predvsem neracionalne. Objekti in institucije so razdrobljeni po mestu, nekatere vojašnice pa na pol prazne. Po besedah generala Vidmarja je v Ljubljani okrog 2000 vojakov JLA, torej desetina sil, razporejenih po vsej Sloveniji. Kapacitete ljubljanskih vojašnic naj bi bile približno do dvakrat večje.

Vojska želi eno, mesto drugo, vse se suče okrog denarja, ki pa ga nihče nima. Dejstvo je, da vojaške institucije v svojih predlogih zamujajo vsaj pet let oziroma

Materialno slovo častnikom

V vojaško premoženje pa nismo všteli zemljišč in hiš na njih, do katerih so po nekem vojaškem pravilniku upravičeni častniki, ki gredo v pokoj in so v času aktivnega službovanja dosegli čin polkovnika. Zemljišče in hiša naj bi bilo sicer družbeno in podeljeno le v doživetjsko uporabo, vendar obstajajo načini, kako to darilo obdržati v družini.

SRBIJA MED BOŽIČEM IN KRIMINALOM

Ali Slobodan Milošević spi te dni? Osvojiti oblast s pomočjo Slobodanke (časnika Politika) in Mitela (TV Beograd) je je bilo lahko, toda izbor novega predsednika vlade ne bo tako enostaven. Še posebno ne v trenutku, ko se je izkazalo, da zdajšnji skupaj s predsednikom skupščine krade. To je za dedinjskega poglavarja resnično nelahka naloga.

Nova boljševidna vlada

Če pred konstitutivno sejo srbske skupščine upoštevamo dejstvo, da bodo Miloševića obiskali Franjo Tudjman in vojvoda Ljubče Georgijevski v spremstvu manekena Woolmarka Vasila Tuporkovskega, je jasno, da njegov krvni pritisk ni stabilen. Na konstitutivni seji bo Milošević 11. januarja svečano zaprisegel kot novi (stari) šef srbske države in prvič v skladu z ustavnimi pooblastili promoviral prvega človeka vlade, ki bo skušal konkurirati vse bolj nemočnemu Anteju Markoviću. Ko bo tekst pred vami, bodo imena že znana. Seznam možnih kandidatov za premiera je že sestavljen, vendar ni moč z gotovostjo napovedati, kdo bo izbran. Da o morebitnih članih vlade sploh ne govorimo. V kombinaciji za prvega človeka vlade so Zlatan Peručić, Desimir Jeftić, Miodrag Zečević in Oskar Kovač.

Zlatan Peručić, sedanji predsednik beograjske vlade je že vrsto let preverjen kader Mirjane Marković, Miloševićeve soproge. Ta se sicer rada gre kadrovske igrice, saj je Peračića že pred nekaj leti spravila v beograjski klan, v katerem so še Snežana Aleksić, Zoran Ojičko, Zoran Todorović in Dragan Tošić. Peručić je na takšno čast čakal že vrsto let, čeprav je bil v senci, ne preveč izpostavljen podložnež znamenite 8. seje CK ZKS. To pa ne velja za drugega kandidata, Desimira Jeftića. Mnogi se sprašujejo, kako je nekdanji predsednik republiške vlade sploh politično preživel, saj je na omenjeni zgodovinski seji izbral napačno stran. Miodrag Zečević je večino časa preživel v tujini in je eden izmed redkih Miloševićevih kadrov, ki poleg srbskega obvlada še kakšen drug jezik. Kot jugoslovanski predstavnik v Parizu je iz velikodušnih francoskih žepov spravil precejšno vsoto frankov v srbsko blagajno. Nekaj manj

Miloševićevih priznanj je bil deležen Oskar Kovač, vendar je treba priznati, da se je v predvolilni kampanji močno potegoval za socialiste.

Pri sestavi nove vlade pa je še več neznank. Predpostavlja se edino, da v njej ne bo niti enega predstavnika opozicijskih strank, saj so njihovi predsedniki takoj po volitvah izjavili, da s socialističnimi komunisti ne bodo sodelovali. Predstavniki Srbskega gibanja za obnovo so poudarili, da ne bodo, četudi bo ponujeno, sprejeli nobenega mesta v vladi, saj ne želijo biti »alibi«. S tem se je strinjal tudi novopečeni poslanec dr. Vojislav Košutica, eden izmed uglednejših ljudi iz Demokratske stranke. »Obstaja enotno stališče opozicijskih strank«, pravi Košutica, »da nikakršna oblika koalicija s komunisti ne pride v poštev.« V zadnjih letih se je namreč jasno pokazalo, kaj ločuje demokratsko opozicijo in srbske komuniste. Dejstvo je, da so bili prvi in so za vzpostavitev demokratičnih institucij, medtem ko so komunisti izrazito proti. »Zato«, ugotavlja Košutica, »bi vsaka oblika sodelovanja s komunisti v bistvu onemogočala demokratične procese oziroma uresničevanje programa in politike združene opozicije.«

To pa ne pomeni, da bodo poslanci opozicije v parlamentu molčali in se sprijaznili z usodo. Te dni so se namreč strankarski leaderji dogovorili o nadaljnji taktiki delovanja v parlamentu in izven njega. »Vse opcije so možne«, pravi Košutica, »vendar morajo biti rezultat skupnega dogovora.« Kolikor poznamo strankarske leaderje in njihovo politiko, v možnost koalicije s komunisti ne verjamemo.

Prvo javno praznovanje Božiča

Z mnogimi težavami je minila tudi prva javna proslava velikega pravoslavnega praznika - Božiča. Kakorkoli že, Kristusovo rojstvo je zaposlilo

Fotodokumentacija Dela

srbski narod, utrujen od volilnih igrice, zato je bilo zanj vprašanje, kdo bo novi srbski premier, povsem postranski. To kažejo tudi številne ankete o tem, pri katerih se je odgovor najpogosteje glasil takole: Nihče od predlaganih...

Državljska zavest se je pričela buditi, vendar s kančkom nezaupanja, saj je sicer povsem preverjena Miloševićeva televizija posvetila Božiču precej pozornosti. Danes prekrščen socialisti so najprej zaukazali, da je treba praznik oddelati. Tri dni pred praznikom je republiška administracija na čelu s premierom Radmilovićem sprejela odločitev, da lahko z dela izostanejo tisti, ki bi praznik želeli praznovati, vendar bi se jim ta dan odšel od dopusta. Poudarili so celo, da je to stara praksa, čeprav zanjo nihče nič ne ve. Praksa pa je bila, da so mnogi v strahu pred revanšizmom in šikaniranjem nekaj dni pred prazniki šli na bolniško in v mirnem družinskem krogu praznovali Božič. Predsednik Demokratov dr. Mičunović je proti takšnemu vladnemu pristopu protestiral in pozval vse državljane, naj na praznični dan zapustijo delovna mesta. Zatem je republiška vlada hitro spremenila svoje stališče. Priporočila je, naj celotni kolektivi, če to zmorejo, ne delajo, vendar v skopem sporočilu ni navedla, kateri so to in ali bo treba ta dan tudi dodelati. Zanimivo je tudi, da je na Hrvaškem Božič minil bolj organizirano, vsaj kar zadeva zakonskih določil. Franjo Tudjman je v čestitki pravoslavcev sporočil, da je 7. januar

dela prost dan, brez kakršnihkoli nadomeščanj. Tako je videti, da imajo pravoslavci na Hrvaškem več pravic kot v Srbiji.

S podobnimi težavami so se srečevali tudi študentje in učenci. Dva dni pred Božičem je dr. Danilo Marković, republiški sekretar za šolstvo in recenzent učbenika o marksizmu gospe Markovičeve, kategorično izjavljal, da je obisk pouka obvezen. Pri tem je vztrajal vse do predpraznične večera, ko je kot pravi Dedek Mraz (komunisti znajo biti tudi to) prek Miloševićeve televizije sporočil, da pouk na zgodovinski ponedeljek odpade. Pa čeprav to odločitev iz »dedinjskega štaba« ni slišala večina učencev, saj so v poznih urah mirno spali. V ponedeljek pa so obstali pred zaprtimi vrati šol in fakultet.

Vse to je vplivalo na praznično atmosfero. Tradicionalna polnočna liturgija v Saborni, beograjski cerkvi, je bila brez napovedi prenešana v cerkev Sv. Save, ki je na drugem koncu mesta, tako da je bil po ulicah pravi kaos. Tam so cerkveni predstavniki spregovorili ljudstvu. Med množico smo opazili, da je četniški vojvoda Šešelj prispel pravočasno, skupaj z Mirkom Jovičem, predsednikom Srbske narodne obnove. Videli smo tudi številne ugledne člane Srbskega gibanja za obnovo, vse Vukove telesne stražarje, ne pa tudi samega leaderja. Ta je te dni zaposlen s pisanjem svojega novega romana »Čiča« in razmišljanji, kako organizirati gibanje, ki mora biti pripravljeno za prave spomladanske akcije.

Rop stoletja

Za celotno božično zmedo je odgovoren srbski premier Radmilović, kateremu, vsaj zdi se tako, bolj ugajajo »rabote« druge vrste. Sem sodi tudi vdor Srbije v zvezno blagajno in to v precej neugodnem času - tik pred jugoslovanskim srečanjem na vrhu. To dejanje so že označili za »rop stoletja«. Medtem ko se je dežurni krivec Ante Marković, naznanjajoč devalvacijo dinarja, potil v zvezni skupščini, so samo sto metrov proč sprejeli »zakon o zadolževanju republike Srbije pri Narodni banki Srbije«, z oznako »Službena tajna - strogo zaupno«. Za premostitev neskladja v pokojninskem skladu in druge namene je Narodna banka Srbije odobrila republiku Srbiji kredit iz primarne emisije v znesku pet milijard dinarjev. Ukaz je na predlog vlade podpisal Zoran Sokolović, dosednji predsednik skupščine, ki kotira za novega šefa srbske policije. Zamenjal naj bi prof. Radmila Bogdanovića, ki bo najverjetneje za zvestobo Miloševiću odšel v diplomacijo.

Pri tem ni nič nenavadnega, saj je navedeni nalogi sledila še ena. »Neskladje v prilivu sredstev« se lahko razreši tudi na druge načine, denimo z vdorom v zvezno blagajno. Kot strela z jasnega je udarila novica o anonimnem pismu Markoviću, ki ga je poslal »antisrbsko« razporežen Srb. V njem je premieru »zašpecal«, da je Srbija v svojo prazno blagajno spravila okrog 18 milijard dinarjev. Totalno nalogo, ki je - zdi se tako - prezgodaj ugledala luč sveta, ocenjujejo kot rop skupne, še vedno federalne valute. Poznavalci trdijo, da gre za povsem knjigovodsko

operacijo, za katero ne stoji tiskarna denarja na Topčiderju, temveč primarna emisija denarja. Jasno pa je, da bo ta srbska operacija povzročila nenačrtovano emisijo denarja. Če smo bolj jasni: fiktiven nalog Narodne banke Srbije so spremenili skozi izmišljen pozitiven sklad v realen nalog bankam, seveda tudi na njihovo škodo. Težko je napovedovati, kako se bodo srbske banke, sicer je večina njih tik pred bankrotom, izvlekle iz te godlje. Toda povsem gotovo je, da javnost Radmilovičeve in Sokolovičeve obrazložitve ne bo dobila. Gotovo je tudi, da bodo reakcije drugih republik ostre, čeprav so tudi te počele marsikaj podobnega, vendar nikoli v tako drastični obliki. Vdor v zvezno blagajno je prav gotovo blagoslovil Milošević, ki ji je v dedinjski vili s 600 kvadratnimi metri očitno izgubil orientacijo.

Srbski režimski mediji molčijo ali pa dajejo o tej v bistvu protisrbski operaciji povsem skope informacije. Tem pripisujejo zvezne dodatke: krivdo zavračajo na zvezno vlado, ki »skuša Srbijo finančno uničiti«, kot tudi na Slovenijo, ki je - kot piše Politika - »Jugoslavijo uspela oropati bolj spretno tik pred odhodom iz nje.«

V tem trenutku je najtežje prav Miloševiću, ki skuša v teh zapletenih razmerah znova prijeti vse vajeti. Skuša namreč kontrolirati podložnike in premagati »nenačelno koalicijsko«, v katero sodijo na eni strani Kučan, Tudjman, Izetbegović in vse bolj neposlušni Makedonci, na drugi pa sami Srbi, ki se z nerazumnimi potezami svojega vožda ne morejo sprijazniti.

Aleksandar Čotrić

GENERALOV DEMANTI

V prejšnjem tednu je do nas pricurjla vest, da imajo v Centralnem vojaškem skladišču v Zagrebu skrite nove osebne avtomobile, s katerimi naj bi brez plačila carine in davka oskrbeli določeno število visokih častnikov. Šlo naj bi za 400 osebnih avtomobilov pretežno metalne barve naslednjih znamk: Opel Omega, Mitsubishi Galant, Opel Kadett in terenska vozila Mercedes - Puch. Da bi izvedeli kaj več, smo morali poklicati generala Iva Tomınca v Zagrebu, ki pa je vest označil za čisto laž oziroma zlonamerno podtikanje kriminalnih dejanj vojski.

General je še potarnal, da so v lahko lanskem letu za poveljstvo Petega armadnega območja kupili le tri nove osebne avtomobile in da se morajo njihovi polkovniki voziti v starih razmajanih stoenkah. General je še poudaril, da se JLA nikoli ni ukvarjala s prekupčevanjem in da ji je sveta zvezna Ustava, ki pa jo kršijo vsi drugi, tudi Republika Slovenija s takorekoč ilegalno Teritorialno obrambo.

Gregor Preac

Foto: Lucas

ALI JE PRIŠEL DEMOSOV ČAS?

Kdor poleg Tribune vsaj občasno prebere kakšno številko Mladine verjetno pozna tudi njene Hardfuckerje. No, začetek lanskega decembra so enemu od hardfuckerskih Beastie Boysov zaradi pretiranega smeha popustili šivi na ustrnici, ki jih je staknil pri onegavljenju z Ostermanovo opico. Seveda velja poudariti, da je vsaka podobnost med Hardfuckerji in pokanjem šivov pri Demosu zgolj naključna, povezava pa vsaj zlonamerna. Pa vendar nas sili k razmišljanju.

Ko se je v času političnega enoumja pojavil najprej ZOS, kasneje pa iz njega razvil Demos, je slovenska javnost s simpatijami spremljala rast deteta porajajoče se demokracije. Demos je mnogo obetal, še več pa obljubljal. Zato prve zdrave v Demosovih strankah (Tomšičev odhod iz predsedstva socialdemokratov) niso vplivale na izid volitev.

Vsa stvar je začela nabrekati kmalu po volitvah, ko je Demos sestavljal vladno. Prišlo je do prvih nasprotovanj med strankami, saj niso imele ustreznih kadrov, da bi zasedle vsa ministrska mesta. Opozicijski strokovnjaki so bili v vladi seveda močno nezaželeni. Sledila je moščanska afera, po kateri je iz socialdemokracije (spet!) odletel še Andrej Magajna. Ko je vladajoča koalicija hotela sprejeti še restriktiven poslovnik poslanskega kluba, je vsem, ki jim čutila vsaj zadovoljivo služijo, postalo jasno, da Demos pri uvajanju demokracije le dela preveč napak.

Oteklina je ob sprejemanju plebiscita še bolj nabrekla, le da je bila v teh »svečanih«² dneh prekrita z obličem pa-bomo-končno-svobodni evforije. Medtem ko smo s solzami v očeh gledali prav tako rdeče oči slovenskih politikov in kulturnikov, ki so se v Cankarjevem domu utapljali v šampanjcu, je slovenska vlada pripravljala znižanje osebnih dohodkov in novo strožjo davčno zakonodajo (resda je za teden dni pocenila bencin). Dejanje je v najboljšem primeru dokaz neizkušnosti, v najslabšem pa dokaz arogantnosti in neodgovornosti do svojih ovčic.

Pred kratkim pa so začeli šivi tudi pokati. Čeprav so demosovi veljaki to kolikor toliko spretno prikrivali, je vladajoča koalicija, ki sicer združuje stranke zelo različnih političnih orientacij, začela razpadati. Prvi so se odločili za izstop Zeleni Slovenije. Demos bodo zapustili že 15. januarja.

Medtem ko nihče več ne verjame v neskončno trajnost Demosa in je kristalno jasno, da se bodo morale na slovenski politični sceni pojaviti druge in drugačne koalicije, lahko mirno sklenemo, da je Demos opravil svoje zgodovinsko poslanstvo in se je njegov čas iztekel. Zato se lahko brez odvečnega hrupa razpoci.

Gregor Kozovinc

SLAVA VOJVODINE KRANJSKE

Ste že slišali humoresko leta? Neka podalpska dežela je razglasila samostojnost in neodvisnost, hkrati pa ostala del večje države. Ugarili ste, da gre za Slovenijo. In če menite, da to ni nič nenavadnega, poskusite še sami: razglasite samski stan, ne da bi se ločili. Videli bomo, če vam bo uspelo.

Tako sta 26. decembra Kučan in Bučar evforično razglasila, da bo po vsej Sloveniji samostojna in neodvisna država. Po njenih cestah se sprehajajo srbsko govoreči vojaki, medtem ko slovenski fantje še vedno partizanijo nekje v Makedoniji, Čmi gori in Srbiji... Janez Dmovšek se še vedno prepira v beograjski čaršiji s predstavniki drugih republik in jih roti, naj le sprejmejo konfederativno pogodbo. Peterle in Mencinger pa se smehljata Markoviču, kako ni uspela njegova reforma, ter razmišljata, kako bo 30 odstotna devalvacija (jugoslovanskega) dinarja vplivala na slovensko gospodarstvo. Dr. Rupel še vedno potuje v tujino z rdečim YU-pasošem, Kučan pa še vedno gosti predstavnike dežel Baden-Württenberga, Furlanije-Juljske krajine, Koroške in neznane kitajske province.

Odlično, temu je treba ploskati, kot so to storili poslanci slovenske skupščine. Edino Dmovšek ni ploskal, ker mu gre verjetno ta demagogija na bruhanje. Štajerska metropola pa je v čast neodvisnosti Slovenije priredila celó proslavo, na katero je povabila tudi predstavnike JLA (srbske vojake), ti pa so potrdili, da je Slovenija zares samostojna. Nam se mudi v Evropo in na svoji poti ne bomo čakali nikogar, tudi Hrvaške ne. Slednja nas na tej poti že prekaša. Spet ne verjamejte!

Naša južna sosedica se je zadeve lotila drugače: sprejela je novo ustavo, po kateri je Hrvaška še vedno v sestavi Jugoslavije, dokler sabor ne odloči drugače. Plebiscit tu ne pride v poštev, saj bo v tem primeru Hrvaška izgubila svoje »gospodstvo polje«, to je Kninsko krajino, ki je naseljena s pretežno srbskim prebivalstvom. Tako je naša južna sosedica med večno dilemo - ali neodvisnost ali celovitost. Vsekakor pa je Hrvaška bližje neodvisnosti (in žal tudi necelovitosti!) kot Slovenija. Medtem ko je prava že sprejela novo ustavo, s katero lahko razglasi neodvisnost, slednja še nekaj časa ne bo imela samostojne in neizpeljane ustave. Tako je razglasitev neodvisnosti in samostojnosti Slovenije optična prevara, saj bi to odločitev lahko slovenska skupščina (ali državni zbor) sprejela šele po sprejemu nove ustave. Dotlej pa je v veljavi še vedno stara ustava, po kateri je Republika Slovenija (še vedno) v sestavi SFRJ.

Ker pa se v slovenski skupščini še vedno pripravljajo o tem, ali bo eno ali dvodomna, kakšni bodo novi narodni simboli in okrog svetosti življenja, smo lahko zaskrbljeni, koliko časa bo trajalo dvovladje. Od plebiscita do odcepitve je še dolga pot, od odcepitve do neodvisnosti pa še daljša. In zato razumemo, zakaj Dmovšek ni ploskal.

Narodu, ki ima takšno vodstvo, kot je slovensko, se ni treba bati lepše prihodnosti. Še hrvaško je pokazalo več pameti in razuma. Zato končajmo s ponarodelimi besedami predsednika neodvisne in samostojne počalpske države: Je čas odvisnosti in čas neodvisnosti. Je čas priključitve in čas odcepitve. Čas ločitve in čas odločitve. Zdaj je čas za sprejem nove slovenske ustave...

Igor Kršinar

Cash as cash can

»Šele takrat, ko te popolnoma dotolčejo, se počutiš zares svobodnega!«

(citat iz filma Bruc)

Na, pa imamo, kar smo iskali, ljube bralke in dragi bralci. Plebiscit je uspel, ljudstvo je dalo vedeti, kaj si misli o Jugoslaviji, peli smo Zdravljico in se vsi slinasti objemali, skratka počutili smo se lepo in pomembno, pa še zvrnili smo kakšnega na ta račun.

Nekateri kar doma v družinskem krogu, nekateri na cesti ali celo pred kakšno obnovljeno mestno hišo, da so lahko izkoristili priložnost in poljubili kakšno brhko mladenko brez »prosim in hvala«, nekateri v skupščini, tisti ta najbolj nobel pa v Cankarjevem domu na koncertu, posvečenem slovenski samostojnosti z govorom našega presvetlega predsednika nove države Milana Kučana na čelu. In prav v trenutkih, ko ste poslušali tako lep patetičen govor ali celo na vse grlo prepevali Zdravljico, so se nekje na drugem koncu države pridno in učinkovito odcepljali na prav nič patetičen način: tako, da so tiho stegnili roko v skupni žakelj in izmahnili poldrugo milijardo zelenih. Kako je to mogoče in kako so to sploh uspeli storiti, do dneva današnjega še ni povsem jasno in kot je tu v navadi, vsaj poštenim državljanom nikdar ne bo. Kajti tisti, ki bi vedel, bi tudi sam stegnil roko. Se opravičujem, da se mi »tisti« zdiyo prej preneumni kot prepošteni, da bi kaj takšnega storili. Kako je s Srbi češnje zobati, bi se lahko iz zgodovine in drugih naučili in Bog nam sedaj odpusti našo neumnost pristopa že v kraljevino, kaj šele »novo« Jugoslavijo. Še Bogu je postalo jasno, da sedaj zaslužimo kazen za neumnost in ponižnost. Medtem ko smo se mi »civilno« in za ta narod še kar vehementno, seveda »pravno«, odcepljali, so si naši vrli bratje Srbi lepo pobrali odpravnino iz skupne kase. Čez kak mesec pa nas bodo s telegramom obvestili, da nas nekaj gleda in če že res hočemo to preljubo državo, jo naj pač imamo. Če nam ni kaj prav, naj se pritožimo na tramvaj-komando v Haagu ali celo Strassbourgu.

Kakšne in katere vse kraje in špekulacije se nam bodo sedaj še pošajnale, sploh ni tako pomembno. Za našo prihodnost je bolj pomembno dejstvo, žalostno dejstvo, da smo izpadli prav lepi buteljčki in bomo zaradi te in podobnih alkaponejevskih fint tenko pisali še nekaj let. Morda, boste porekli, ljube bralke in dragi bralci, da nekaj gleda to milijardo in pol dolarčkov in če je šel bik, naj gre še štrik in podobne. Verjetno je ta cifra res kaplja v morje vsega, kar nas je neumne in uboge Slovence stala ta zgodovinska sola. In vendar: dinar na dinar palača, zrno na zrno pogača. Pregovor drži kot pribito. Toda palače so v Beogradu, mi pa bomo prekleto srečni z majhnim koščkom pogače, če je bomo poleg dolgov kaj "poerbali". Nič mi ni do tega, da bi to sedaj izpadlo kot pregovor o generalu po bitki. In vendar: videti smo tepčki, pošteni sicer, in vendar tepčki.

Pred davnimi leti so se na divjem zapadu pogajali

Foto: Tomi Drozg

tako, da so sedli za mizo, nanjo položili vsak svoj nabit Colt in vedelo se je kdo je kdo in kdo ima večji kanon. Kdo bo imel na tej zapaščinski razpravi na mizi nabito pištolo, je sedaj jasno. In kakšen izhodiščni položaj tudi. Na žalost.

Sprenevedanje zveznega predsedstva je lahko samo v poduk, dekret o ukrepu za odvzem orožja Teritorialni obrambi pa opozorilo za dvoje: da nas tako razorožene lahko v miru še enkrat oropajo, tokrat

dobesedno, brez narkoze in tajnega uradnega lista. In orožje, ki bi ga tako nabrali, je lahko zanimiv izvozni artikel - še posebej v teh časih.

Da je v ozadju vsega trgovina, je jasno. Jasno pa je tudi, kdo je boljši trgovec: to je tisti, ki ti proda drek po dvojni ceni, ti pa rečeš na koncu še hvala. In nekako tako, žal, tudi bo. Pa lep pozdrav in lepši jutri Vam želi
V Ljubljani, 10. januarja 1991

Vaš Hamfri Bogart

P.s. Če želiš biti dober politik, ni dovolj, da si kurba zato, ker je politika pač kurba, ampak to, da poznaš pravila igre in te ne bodo nategnili, zraven pa še vse zaračunali. Če prav vem, se tudi v tem poslu plačuje vnaprej. Tako je in bo tudi z Jugoslavijo: bil je denar, bile so kurbe in nekoga so dobro nategnili. Samo vlogi stranke in kurbe sta bili tu malo pomešani. Pa nič zato. Glavno, da je plebiscit uspel!

KDOR SE ZADNJI SMEJE, SE SMEJE SAM

V tem trenutku verjetno niti šarmantnemu gospodu Anteju Markoviču ni več do smeha. Upal je, da bo s smehom obudil sedaj že dvainsedemdesetletno staro gospo s smrtne postelje. Tudi eliksir, ki ga je zvaril, da bi dami, ki ji služi (ali pa mu služi, kakor pač hočete), lajšal trpljenje, je bil lahko zdravilen le do tedaj, ko so zdravilu samozvani zdravniki začeli dodajati strup. V majhnih količinah, a vendarle. Toda prav tisti, ki so točili krokodilje solze ob težavah stare gospe, so jo končno umorili. Zahrbtno in preišljeno, upajoč, da se bodo od nje na ta način poslovili z največjim kosom podedovane pogače. Državno kriminalno dejanje največjega formata je prišlo vrata dogovarjanju dedičev. Če tisti, ki naj bi v interesu vseh poskrbeli za pravično porazadelitev ostaline, ne bodo ukrepali proti beograjskim kriminalcem, se utegne zgoditi, da se bodo vrata dokončno zaklenila. Od tu pa ni več daleč do razbijanja letih s puškinimi kopiti. Da se na tem delu Balkana ne ve več (se je sploh kdaj vedelo?), kdo pije in kdo plača, dokazuje tudi dejstvo, da sta Narodna banka Jugoslavije in Zvezni izvršni svet na samovoljno prisvajanje rezultatov dela prek norme topčiderskih tiskarjev reagiral za desetdnevno zamudo. Medtem ko je smejoči se gospod razlagal letošnji ekonomski program, so mu srbski poslanci ploskali, hkrati pa držali figo v žepu. Licemerstvo brez primere! Tudi če je od Srbov, je preveč!

In kaj zdaj? Glede na to, da sta v prvih reakcijah tako ZIS kot NBJ razen verbalne obsodbe finančnega škandala brez precedensa pokazala kaj malo trdne odločenosti, da ukradeno na kakršen koli način povrnejo tisti, ki so kradli, se je bati, da bodo spet plačevali neporavnane račune tisti, ki so ostali, potem ko so lopovi stisnili rep med noge. Gospod Marko Kranjec, republiški sekretar za finance, je izjavil, da so možne vse opcije, vključno z lastno valuto. Ne verjamem pa, da bi bila to v tem trenutku najbolj pametna poteza. Najprej je treba zastaviti vse sile, da krivci plačajo svoje barabinstvo, izbrati optimalno rešitev za zaščito interesov slovenskega gospodarstva in šele potem razmišljati o skrajno tveganih korakih, ki lahko pripeljejo do vakuuma, v katerem bi Slovenija kaj hitro ostala brez zalog zraka, ki so v tem trenutku dokaj pičle. Po drugi strani pa je seveda res, da moramo svetu pokazati, da živimo z ljudmi, ki razbijajo finančni sistem, za katerega se sicer deklarativno zavzemajo, zgolj zaradi spleta nesrečnih okoliščin. Zato moramo še okrepiti diplomatsko dejavnost, da bi tujino prepričali, da Slovenija ni Srbija, da Slovenija ni Jugoslavija in da tudi Jugoslavija ni Srbija.

Sicer pa kaže, da niti Markovič ne verjame več svojemu nasmešku, če dopušča, da komentator njegovega YUTELA pozdravlja gledalce z besedami: »Lahko noč, Jugoslavija!« Naj počiva v miru!

Simon Bizjak

ZAJTRK V POSTELJO

Zanesljivost je redka dobrina. Le na prste leve roke bi morda lahko preštel znanke, ki me nikoli ne bi pustili na cedilu. Da pa ne bi bilo v ženskem taboru preveč vika in krika, moram priznati, da je največji levi ročni prst že leta rezerviran za znanko.

Ko sem namreč preišljeval, s kakšnimi besedami naj tokrat popackam papir in pri tem v rahli nervozi v taktu bobnal po iverinati plošči, mi je kot že ničkolikokrat doslej priskočila na pomoč prav ta omenjena znanka. Pred razkritjem pa bi vam priporočal, da najprej zatisnete svoje bolj ali manj utrujene oči in se pripravite na najhujše. Še tabletko za srce, če nimate pacemakerja... Moja zvesta spremljevalka in rešiteljica često praznih mislije (no, zdaj bi pa že lahko uganili) JUGOSLAVIJA.

Torej v tem idejnem vakuumu je bilo dovolj, da sem pravilno zavrtel gumb na razmajani televiziji in že mi je Jani Rojžina kot na krožniku postregel z novo jugoslovansko dogodivščino oziroma načrtom za novo jugoslovansko protiseparatistično avanturo.

Ko se ves slovenski, ah kaj, ves vesoljni svet razen Srbije in Črne gore zgraža nad jugoslovansko stvarnostjo, ko moja spoštovana sosedka na tihem robanti in žuga »tež tatinski tvorbi«, ker do prvega januarja ni uspela kupiti obveznic ali sorodnikov prepričati, da bi ji zamenjali devize, torej ko so se vsi v Moji državi zarotili proti njej, sam moralistično ugotavljam, da sem s tem, ko pritrujem moji sosedki in vsemu vesoljnemu svetu, pravzaprav velik nehvalež. Jugoslavija mi daje, siicer s svojo umazanijo in nacionalnostjo dejanj, ki že na daleč smrdijo po militarizmu, kljub vsemu kruhek moj vsakdanjji.

Ljudje pač najraje prebirajo slastne zgodbe o neokusnih dogodkih, moj vsakdanji kruhek pa mi ob kopičenju sledrnjih vse manj tekne, oziroma je na tem, da z obratnim delovanjem peristatike zapusti moj prebavni trakt. Naj bo to torej mehvaležnost ali kar si že bode. General Kadrijevič bi pač uporabil svojo priljubljeno besedo separatizem, ostro pero - slepo čoko beograjske politike-ekspres Aleksandra Plavevska - pa bi zapisalo spet nekaj v stilu: Če Jugoslavije ne bi bilo, bi ssi jo morali izmisliti.

Kljub vsemu bi le raje dočakal dan, da koder sonce hodi, ne bi dobival izpuščajev ali celo opeklin; slednje povzročča balkanska kratkovidnost; ne glede na močne plamene, sijočče iz oči naših generalov, ki so polni načrtov zapoznele proletar:rske restavracije. A ni koristneje razmišljati in pisati o napredku družbe kot o klanju na barikadah ali posegih vojske? Predvsem pa je varneje živeti tam, kjer Raison d'Etat ne bo pogojen s pošiljanjem vojske na ulico. Zajtrk v postelji ne more biti slišaten, če je že na prvi pogled pokvarjen.

Gregor Prtćac

PREPOVEDANA OBRT

Njega dni so Pučnikovi otroci - socialdemokrate jr. - uprizorjali pravo revolucijo za majhne otroke. Šli so se namreč predvolilne perverznejše in nazdravljali legalizaciji prostitucije. In danes so ti juniorčki zrasli v postavne socialdemokrate, ki odprejo usta le še takrat, ko jim godfather to dovoli. Skratka, nič nimam zoper njih. Nerodno je, da zdaj, ko so na oblasti, tudi njihovi strankarski idoli in skupaj z njimi tudi sami, pa čeprav le kot mladostni privesek stranke, ne poskušajo bolj konkretno prodreti s svojim najboljšim predvolilnim štosom - legalizacijo prostitucije.

Recimo, da sem nekakšen seksualni iztirjenec in sem zavoljo te obljube naplahtal ducat drkajočih znancev in naključno nočnih frendic, da je to pravzaprav cool in so vsi po vrsti na volitvah torpedirali socialdemokrate. Recimo, da je bilo tako s tem in dva meseca po volitvah smo pri taroku zmagoslavno prognozirali najboljšo lokacijo za javno hišo. Potem pa nas je začelo skrbeti. In vse bolj. In zdaj smo tu, ko od tega še vedno ni nič. Nekdo izgublja pri taroku, drugemu pa peša rating pri volilcih. Nihče torej nima profita. V objubljenem primeru bi lahko profitirala država, če bi kuplerajem nabila davke, dobiček bi se seveda nasmehnil tudi tovrstnim podjetnikom, bolj pošteno in z manj strahu bi si kruh služile vaginodajalke, ki bi bile socialno zavarovane in zdravniško nadzirane. Več kot zdaj pa bi padlo tudi zvodnikom, saj bi se s samo legalizacijo prostitucije ta biznis krepko razširil. Ne bi rekel, da zvodniki, ki jih največ najdemo med receptorji in taksisti, zdaj s svojo postpopoldansko obrtjo ne zaslužijo dostojne vsote. Res pa je, da je le-ta v večini primerov premajhna glede na rizik. Poleg tega jih je še zaenkrat malo in kot takšni ponavadi lahek plen ne le za policaje, temveč tudi za konkurenčne makroje, ki jih glede na velikost in organiziranost posamične mreže zlahka onesposobijo. S tem pa tudi prostitutke padejo v nemilost, saj si v tovrstnem kaosu ne morejo

privoščiti telesnega stražarja, zaščito, ki jo plačujejo zvodniku, pa si lahko vtaknejo natanko tja in točno takrat, ko je prosto. In prav mogoče je, da se bo oblast zganila šele v času, ko bodo v kontejnerjih začeli odkrivati prve žrtve. Seveda pa bo potem trajalo še lep čas, da bo nekomu jasno, da so to bile prijateljice noči.

In nenazadnje, nekaj je agencij, ki svoje usluge naivno objavljajo v oglasih. Takšna varianta je trenutno varnejša, tako za uslužbenke za naročnike, ki pa ne smejo biti ravno reveži. Četudi je to nelegalno, se tolerira, saj teh agencij ne bi bilo težko odkriti. Če smo torej iskreni, si lahko priznamo, da na slovenskem prostitucija ne le cvete ampak je že napol legalizirana. Sicer pa, kakor za koga. Tarok je še vedno cenejša zabava, tako za kolumniste kot mlade socialdemokrate.

Bojan Krajnc

NOVE-STARE RESNICE

Sedmi plenum CK KPK, ki je potekal zadnje dni minulega leta za zaprtimi vrati v Peking, se je končal z dokumentom katerega vsebina spominja na čas, ko je bil socializem še »svetovni proces«. Nenavadno dolgo sporočilo o sprejetju predloga CK za načrt petletnega plana in razvojne strategije v prihodnjih desetih letih temelji namreč na predpostavki, da ostaja socializem za Kitajsko edina perspektiva in da je uporaba določenih tržnih mehanizmov in zakonitosti še vedno le korektiv socialističnega planskega gospodarstva. Takšne razvojne smernice partijskega vodstva, ki zavezujejo vse, praktično nemogoče je namreč, da bi parlament ali vlada zavrnili partijsko platformo, so logična rezultanta razmerja sil v kitajskem vodstvu. Javna skrivnost je, da stališča glede nadaljevanja reform oziroma o njihovih strankarskih posledicah med kitajskimi voditelji nikakor niso enotna in je med njimi kljub vsemu, kar se je na Kitajskem dogajalo v minulem poldrugem letu, še vedno nekaj takih, ki se bolj ali manj zavzemajo za njihovo nadaljevanje. Prav zaradi neusklenih in pogosto nasprotujočih si pogledov v politbiroju in centralnemu komiteju je bi omenjeni plenum nekajkrat prestavljen, saj si Kitajska v tem, tudi kot so priznali v partijskem dokumentu, zgodovinskem obdobju za »zmago« socializma kitajskih barv niso smeli privoščiti neenotnosti. Toda kot kaže, nekaterih nesoglasij vendarle niso mogli zgladiti, kajti plenumski dokument navkljub pravovernemu socialističnemu besednjaku vsebuje nekatere elemente, ki kažejo na iskanje nekakšne kompromisne poti. Vsaka formulacija, ki bi lahko navajala na reformatorski duh, je namreč po pravilu opremljena z množico že običajnih ideoloških floskul. Tako so na primer reforme, še vedno je govora o reformah in zanje se ve, kaj pomenijo, definirane kot proces, s katerim socialistični sistem izboljšuje samega sebe. Ob priznanju dosežkov v minulih desetih letih, ki so jih zaznamovali za tisti čas in za kitajske razmere skoraj revolucionarni reformski preboji, je ponovno poudarjena odločenost kitajske partije, da nadaljuje razvoj planskega gospodarstva in vztraja na načelih marksizma, leninizma in Maove misli, prav tako pa so ostale v igri stare »resnice« o boju proti buržuaznemu liberalizmu in vodilni vlogi komunistične partije. Čeprav je za prihodnje desetletje napovedanih nenavadno veliko novih reformskih potez na področju podjetništva, trgovine, cen, plač, davkov itd. se ni mogoče izogniti vtisu, da gre bržkone le za deklaracijo, ki pa nikogar ne obvezuje. Manjkajo namreč obvezne smernice za njihovo konkretizacijo, kar pomeni, da jih je mogoče po potrebi prestavljati v megleno prihodnost. In ker reforme že zame po sebi prinašajo s seboj negotovost in vnašajo nemir v komaj vzpostavljeno, vsaj navidezno, stabilnost v državi po obračunu s »študentsko protirevolucijo«, je težko pričakovati, da bo sedanja kitajska oblastna garnitura v bližnji prihodnosti še enkrat tvegala eksperiment, ki bi zamajal njeno oblast. Ne glede na to pa na drugi strani ni mogoče prezreti, da je vendarle izpuščena stara kitajska teza o svetovni kapitalistični zaroti in je med poudarjanjem naslanjanja na lastne sile za izhod iz krize kljub vsemu omenjena tudi vloga tujega kapitala. Vse omenjeno torej kaže, da odkritega obračuna med, pogojno rečeno, konservativci in reformatorji v kitajskem vodstvu tudi na minulem partijskem plenumu ni bilo. Kompromis, ki so ga dosegli, si lahko sicer vsaka stran razlaga kot lastno zmago in prav tako lahko eni ali drugi zatrdijo, da je pač čas na njihovi strani. Obstoje realsocializma je res samo vprašanje časa, toda tudi starosta reformatorjev Deng je star 86 let.

Edo Žitnik

ZGODBA Z NASLOVNICE

Ivan Kramberger, predsedniški kandidat na aprilskih volitvah in dobi človek iz Negove, skuša svoje ime in ugled izmakniti zobem pozabe na najrazličnejše načine. Najpogosteje z rednimi in izrednimi tiskovnimi konferencami, na katerih obvešča novinarsko srenjo o dogodkih, ki so usodnega pomena za Krambergerja in s tem tudi za narod in državo. Zadnjo je priredil zato, da bi pojasnil okoliščine njegove nedavne prometne nesreče, ki je, tako pravi Kramberger, prvi poskus atentata v samostojni in neodvisni Sloveniji. Po končani tiskovni konferenci smo Krambergerja poprosili, naj nam natančneje razloži svoje sume v zvezi s prometno nesrečo.

TRIBUNA: Ali lahko opišete okoliščine, v katerih ste po opici Ančki izgubili svojega drugega ljubljence - vašega bugattija?

KRAMBERGER: Na božični večer, 25. decembra, me je poklical moški in se predstavil kot novinar. Nagovarjal me je, naj pridem naslednjega dne zjutraj v Ljubljano, saj mi je obljubil, da mi bo pred Prešernovim spomenikom zrihtal tiskovno konferenco, ki bi imela velik odmev v Sloveniji, Srbiji in tudi celi Jugoslaviji.

TRIBUNA: Pa se je ta samozvani novinar mogoče kako predstavil, omenil ime novinarske hiše?

KRAMBERGER: Ne. Spomnim se samo to, da ni govoril v pravi slovenščini, temveč v nekakšni mešanici italijanščine, srbščine in slovenščine. Obljubil mi je tiskovno konferenco, zahteval pa je, naj pridem s svojim bugattijem, za nagrado pa bi dobil pet tisoč mark.

TRIBUNA: Kaj pa se je dogajalo naslednji dan na poti iz Negove do Ljubljane?

KRAMBERGER: Od doma sem se odpravil ob dveh in pol zjutraj. Vozil sem počasi, kot vedno. Ko sem prišel do hitre ceste pri Hočah, je tam že čakal beli avtomobil z italijansko registracijo...

TRIBUNA: Morda poznate ime in številko registracije?

KRAMBERGER: Ne. Vem pa, da me je kmalu zatem prehitel in me začel

ovirati pri vožnji, tako da sem moral voziti še počasneje. Videl sem tudi, da se je voznik pogovarjal po walkie-talkieju. Po moje je bilo to vse dobro splanirano.

TRIBUNA: Kako se je pripetila nesreča?

KRAMBERGER: Nesreča se je zgodila blizu bencinske črpalke pri Sentrupertu, to je nekaj kilometrov s hitre ceste. Videl sem, da je na bencinski črpalki čakal že drugi italijanski avtomobil, ki

Vojaški mrtvaški avtomobil, ki je bil pripravljen za Krambergerja

je od tam speljal ravno v trenutku, ko sem se peljal mimo. Tisti, ki me je oviral po hitri cesti, je nenadoma izginil. Vame pa se je zaletel nasproti vozeči avtomobil, kar je izsili voznik drugega italijanskega vozila.

TRIBUNA: Kolikšna je po vaši oceni škoda?

KRAMBERGER: Mojega bugattija so uničili, vreden pa je okrog dvesto tisoč mark. Je pa poseben, unikaten avtomobil. Kakršnega ima Kramberger, nima nihče v Evropi.

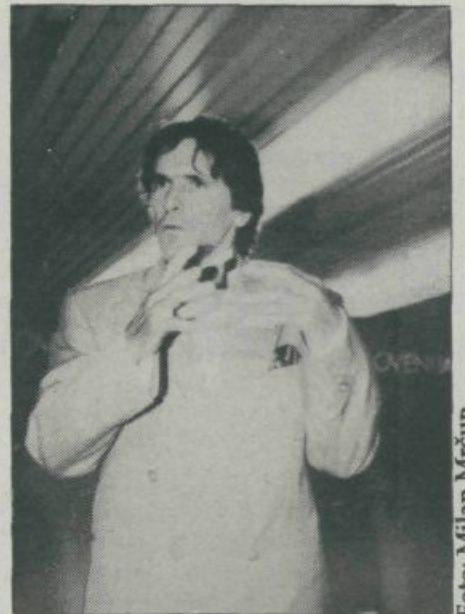

Foto: Milan Mrčun

TRIBUNA: Kaj se je dogajalo po nesreči?

KRAMBERGER: Zelo čudne stvari, saj rešilca ni bilo dolgo časa, policije pa Italijana, ki sta za nesreči kriva, sploh nista zanimala. Ti so mi tudi rekli, naj tiskovne konference ne skličem.

TRIBUNA: Ali razpolagate morda s kakšnimi bolj oprijemljivimi podatki o ozadju vaše nesreče?

KRAMBERGER: Zaenkrat sem razpisal nagrado za tistega, ki bi krivca našel. Nemški privatni detektivi pa pravijo, da je vzrokov lahko več: lahko so to mednarodne sile, ki jim o s a m o s v a j a n j e Slovenije ni povšeči, lahko so Srbi, kar ne verjamem, najbolj pa se mi zdi, da ima prste vmes slovenska vlada, ki pa molči.

TRIBUNA: Zakaj ravno slovenska vlada?

KRAMBERGER:

Zato ker sem pred plebiscitom nastopil

proti njemu, ker sem delal antipropagando. Ljudi bi morali vprašati, ali so za Evropo in pika. Kritiziral sem tudi ministra Janšo. Slišal sem tudi, da je 26. decembra v Ljubljani že bil pripravljen vojaški mrtvaški avto...

TRIBUNA: Torej Bavčarjevi policiji ne zaupate?

KRAMBERGER: Nikakor! Vso stvar bom preiskal do konca, pa čeprav bom moral za to tudi umreti.

Foto: Tomi Drozja

DINAR SKOZI MARKO

S 1. januarjem je začel veljati nov tečaj nemške marke in marsikdo v naši deželi je veselo preračunaval, koliko je zaslužil z Novim letom. Zopet so se obudili spomini na stare čase, ko so vsi, ki so imeli v štumfih ali kje druge (samo v banke ne) kakšno markico ali dve, zjutraj najprej pogledali tečajno listo in skrbno preračunali »nočni zaslužek«. In če že obujamo spomine na tiste čase, poglejmo, kako se je spreminjal tečaj marke v preteklem desetletju.

Gibanje deviznih tečajev je lahko lepa slika oziroma ponazoritev gospodarskih tokov v neki deželi in v svetu. Na gibanje tečajev vplivajo tako ekonomski kot družbeno politični dejavniki in tečaj predstavlja svojevrstno sliko zgodovine.

Pa pojdimo lepo po vrsti. Iz grafa 1 je razvidno gibanje tečaja DEM od januarja 1980 do začetka leta 1986. Vidna je sorazmerna stabilnost dinarja v odnosu do nemške marke v začetnem obdobju dveh, treh let. Čeprav je prisoten veliki tečajni »skok« v juniju 1980. Če pogledamo razliko med 31. 5. in 17. 6. 1980 lahko vidimo, da gre za 3,75 dinarja ali več kot 30 odstotkov. 31. maja je bil namreč tečaj 11,80 dinarja za marko, 17. junija pa 15,55 dinarja za marko. Na takšen skok je prav gotovo vplivalo tudi dogajanje v Jugoslaviji. V tem času se je Jugoslavija poslavljala od starega sistema in prehajala na nov, začelo je delovati kolektivno predsedstvo, mnogi so pričakovali krizo po smrti JB Tita in temelji gospodarstva so se prvič po dolgem času resneje zatresli. Do podobne občutne spremembe tečaja je nato prišlo šele oktobra 1982, ko beležimo razliko 4,05 dinarja ali skoraj 20 odstotkov. Nato pa se je tečaj marke konstantno dvigal in dosegel

v naslednjih treh letih 128,38 din za 1 DEM (1.1. 1986).

Iz drugega grafa je razvidno, da je tečaj nenehno naraščal. V letu 1986 sicer dokaj umirjeno, le z enim občutnejšim skokom konec junija (z 165,82 na 191,68 dinarja za marko). Leta 1987 pa se je tečaj nenehno strmo dvigoval in marke so postale najbolj zanesljiva naložba čedalje manj vrednega dinarja.

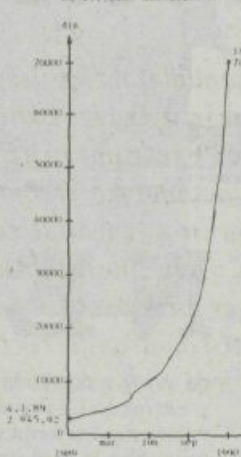
Podoben položaj je bil tudi v letih 1988 in 1989 s tem, da je bil leta 1989 tečaj na začetku leta bolj stabilen kot leta 1988. Ob tem je potrebno poudariti, da iz grafov ne more biti razvidno nihanje tečaja, ki je v povprečju sicer naraščal, s tem da je prihajalo tudi do vmesnih minimalnih padcev. Ti padci tečaja so bolj ali manj umetno povzročeni zaradi različnih, predvsem ekonomskih razlogov. Zaželeno je namreč, da ostane tečaj v času predvidenega večjega pritoka deviz sorazmerno stabilen ali celo pade pod predvideni nivo naraščanja.

Če na kratko povzamemo spreminjanje tečaja DEM v zadnjem desetletju, lahko rečemo, da ilustrira zmanjševanje vrednosti domače valute in s tem pešanja ekonomske moči. Poleg tega tudi potrjuje nujnost ukrepov ZIS ob koncu leta 1989. Kajti v nasprotnem primeru bi se danes soočali z zelo banalnimi težavami, kot je npr. ta, da ne bi nihče več mogel uporabljati navadnih kalkulatorjev z osmimi mesti.

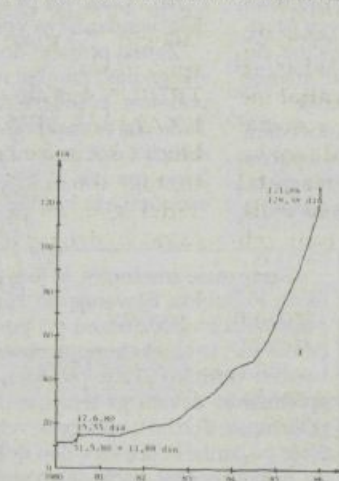
Marko Krautberger

Tabela 1: Tečaj nemške marke na začetku in koncu leta od 1980 do 1989

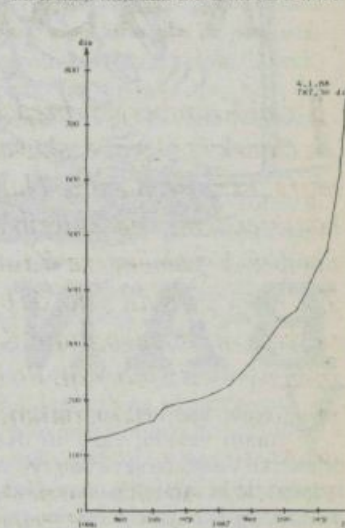
Graf 1: Gibanje tečaja nemške marke od 4.1.1980 do 17.12.1989

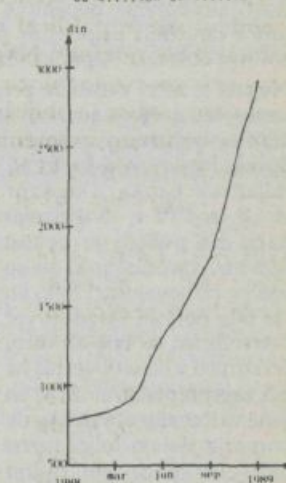
Graf 2: Gibanje tečaja nemške marke od 1.1. 1988 do 1.1. 1989

Graf 3: Gibanje tečaja nemške marke od 1.1. 1988 do 4.1.1989

Graf 4: Gibanje tečaja nemške marke od 4.1.1988 do 4.1.1989

5. 1. 80 =	11.24 din
16. 12. 80 =	15.12 din
31. 1. 81 =	15.12 din
31. 12. 81 =	18.40 din
15. 1. 82 =	18.61 din
31. 12. 82 =	26.30 din
15. 1. 83 =	27.36 din
15. 12. 83 =	45.43 din
5. 1. 84 =	45.60 din
15. 12. 84 =	65.48 din
4. 1. 85 =	67.36 din
17. 12. 85 =	121.00 din
1. 1. 86 =	128.38 din
16. 12. 86 =	227.91 din
1. 1. 87 =	234.44 din
31. 12. 87 =	780.15 din
4. 1. 88 =	787.30 din
30. 12. 88 =	2914.29 din
4. 1. 89 =	2945.92 din
18. 12. 89 =	70000.00 din

BANČNE IGRICE

V Novo leto 1991 smo zakorakali bolj ali manj veselo, času in okoliščinam primerno. Veseljačenje ni bilo ravno na višku, toda le kdo bi zameril ljudstvu, ki ima čedalje manj razlogov za veselje. Preden se je Staro leto prevesilo v Novo, se je pri nas dogajalo marsikaj, od božičnega darila, imenovanega neodvisnost, simbolične pocenitve bencina do vrhunca deviznih pripetij in prave manije kupovanja obveznic Republike Slovenije.

Najprej je začel veljati že prej napovedani devizni tečaj, doživeli smo nič kaj simbolično podražitev bencina, za posebno voščilo pa so poskrbele banke, med katerimi je prednjačila Ljubljanska banka. Dogovor med LB in PTT o dvigovanju denarja na poštah je postal zgodovina, varčevalci, ki so se napotili v poslovalnice LB (ki jih naj bi bilo po vsej Sloveniji več kot dovolj), pa so bolj ali manj nemo strmeli v lična obvestila na vratih zaprtih poslovalnic, ki so cenjene varčevalce obveščala, da 3. januarja delajo le dežurne banke. In kdor je nujno potreboval gotovino, se je pač moral sprizniti s čakanjem v vrstah dežurnih bank. Toda v prestolnici neodvisne Slovenije sta bili dežurni le dve banki, ki sta opravljali skoraj vsa normalna bančna opravila, razen vpisovanja nakazil. Kar pomeni, da mnogi študentje, upokojnenci in drugi, niso mogli dvigniti svojega denarja, če niso pravočasno vpisali decembrskih nakazil oziroma vpisali nakazil iz prvih dni januarja. Toda le kdo bi se sekiral.

Kakšen dinar gotovine se je že našel v žepu ali denarnici in saj naj bi se dalo vpisati nakazila v petek, 4. januarja (vsaj tako so ponavljali uslužbenci v dežurnih bankah tistim, ki so prej čakali in čakali v vrstah, pri okencu pa izvedeli, da nakazil ne vpisujejo).

Pa je prišel petek, 4. januarja in varčevalec se veselo odpravi v banko, čaka v vrsti, pride do okenca in izve, da terminal ne dela in tako ne bo nič z vpisom nakazila. No, ja... to je pa že nekaj drugega. Ampak le kdo bi se jezil v tem poprazničnem vzdušju. Saj ni prvič, da terminal ne dela. Čez kakšno urico bo že delal, pa

bo vse v redu. Toda čez nekaj časa v drugi poslovalnici LB podobna razlaga: »Nakazil ne vpisujemo, ker terminal ne dela«. In potem čez nekaj časa v tretji poslovalnici LB vprašanje (bolj za šalo kot zares), če slučajno dela terminal... Odgovor pa še bolj zanimiv. Terminal dela, vendar ne za vpisovanje nakazil.

Zgoraj opisano dogajanje verjetno za marsikoga med nami ni nič novega, saj smo imeli podobne popraznične dogodivščine mnogi. Toda, kaj pomeni nevpisovanje nakazil za institucijo, kot je banka. Vsakomur je verjetno jasno (pa naj bo še takšen laik na področju ekonomije in bančništva), da gre takorekoč za

Glede male zmešnjave, ki jo je povzročilo povpraševanje po obveznicah Republike Slovenije ob koncu leta in raznolikost pojmovanja poslovanja z obveznicami pri posameznih poslovalnicah Ljubljanske banke pa... le veselo kupujte obveznice, saj so le uspeli uskladiti svojo bančno politiko. Tisti pa, ki ste izkoristili kupovanje obveznic, spremembo deviznega tečaja, »štucungo« in še kaj, le čakajte na nove priložnosti. Teh bo v bodoče še veliko, če bo šlo še naprej tako kot sedaj. Sicer pa banke iz dneva v dan dokazujejo, da znajo z denarjem. Če ne na najbolj pošten način, pa z malo manj pošteno improvizacijo po sistemu »snađi se«. Pa da ne bo pomote! Zadnji stavek se nanaša na srbske bankirje, naši ostajajo v mejah legalnih transakcij.

vezavo denarja oz. gotovine. Torej je lahko z vsem denarjem, ki je bil že nakazan s strani nakazatelja in še ne vpisan v knjižico upravičenca, nemoteno razpolagala banka. In če ne govorimo več v ednini in vse pretvorimo v množino, si le težko zamislimo za kakšno količino denarja gre pri tej »nedolžni« bančni igrici.

Kaj pomeni zadrževanje gotovine za banko, smo le nakazali, drugo prepuščamo vaši domišljiji. Poglejmo pa, kaj to pomeni za mnoge študente, upokojnence in druge, ki prejemajo nakazila prek hranilnih knjižic. Vzemimo čisto konkreten primer preprostega slovenskega upokojenca oziroma upokojenke in potem še študenta, ki se preživlja sam.

Zamislimo si npr. osemdeset let staro upokojenko, ki je bolj ali manj pozabljena od ostalih in živi le od svoje mesečne pokojnine in ki ne more več stati po nekaj deset minut v bančnih vrstah in se decembra pač ni odpravila v banko vpisati decembrske pokojnine, ker

zaupa slovenski banki, slovenski državi in še komu. Na začetku leta pa mora dvigniti nekaj gotovine, da bi lahko živila dalje in plačala z gotovino tisto, kar kupi, kajti tekočega računa nima. In slovenski študent, ki decembra ni vpisal svoje štipendije, ker ni potreboval gotovine in je naivno mislil, da je denar najbolj varen v banki. Na začetku januarja pa ostane brez gotovine, mora pa v trgovino po čisto vsakdanje zadeve.

Primeri sta res ekstremna, toda sploh ne tako nemogoča in ogroženost večjega dela suverena ljudstva se iz dneva v dan veča. Zaupanje v sistem pa se tukaj tudi začne krhati, ko človek posluša

prazne obljube in besedičenje o vsem mogočem, ob tem pa ne ve več, ali bo jutri še v službi in ali bo nekako preživel sebe in še koga, ki je od njega odvisen, postane nezaupljiv in pazljiveje tehta besede, ki jih sliši z najvišjih stolčkov. In tudi obljube bankirjev in sklicevanje na zavest varčevalcev in izjave, kot so npr. da varčevalci zaupajo v slovensko državo in tako tudi v Ljubljansko banko, izvenijo kot slaba šala.

Le kdo bo še verjel v devizno varčevanje in zaupal devize negotovi usodi. Žal je že tako, da je bolje imeti devize doma v štuflu ali pa kje drugje, pa naj bo to še tako odsvetovano, prepovedano ali karkoli že.

Le kdo bo še zaupal banki po zadnjih šalah z nakazili in prirejanja valutacij pri tekočih računih. Kje so obresti od denarja, ki je nikogaršnji v času med zapisano valutacijo bremenitve posameznikovega računa in resničnim izplačilom upravičencu. Če je prejšnji stavek prezapleten: X napiše ček Y, ki ga vnovči čez en teden, banka pa bremeni X npr. tri dni nazaj. In čigav je denar tiste tri dni?! Pa provizije za bančne usluge, pa zmešnjava obrestovanja hranilnih vlog, obresti na tekočih računih in še bi lahko naštevali.

Banke so eden izmed temeljev trdne države in varčevalci jim morajo zaupati, ker imajo tako posredne in neposredne koristi. Toda odnos bank do varčevalcev naj bi bil profesionalen in predvsem pošten.

Marko Krautberger

DVA OBRAZA MOŽA LETA

Ameriški tednik Time je objavil rezultate svoje tradicionalne ankete, v kateri izbirajo človeka leta. Lani je bil to Gorbačov, letos pa je to priznanje dobil ameriški predsednik George Bush. In to kar v dvojni meri. Time namreč meni, da je ameriški predsednik na zunanjepolitičnem področju odločen državnik, ki skuša ustvariti boljši položaj ZDA v svetu, izboljšuje odnose s Sovjetsko zvezo... Njegov največji tekmeč je bil prav njegov največji nasprotnik - iraški predsednik Husajn. Na drugi strani pa v Timeovi redakciji menijo, da je Bush neodločen politik na domačem prizorišču, da svojih volilnih obljub ne izpolnjuje. Pri tem ciljajo na težave z ameriškim državnim proračunom, neuspehe pri boju proti mamilom (tej temi se je pred volitvami najbolj posvetil), onesnaževanju okolja in šolskemu sistemu. V ekskluzivnem intervjuju pa je Bush dejal, da ima občutek, da se bo Husein umaknil iz Kuvajta pred 15. januarjem. Kaj pa, če ga občutek vara?

TIK, TAK... BUM?!

James Baker in Tarik Aziz v Ženevi nista dosegla to, kar je od njiju pričakoval ves svet in kar so opazovalci napovedovali - prekinitve napetosti, ki jo povzročata zalivska kriza, in umik iraških enot iz Kuvajta. Čeprav iraški zunanji minister svojemu ameriškemu kolegu ni dal nikakršnih dokončnih in zavezujočih odgovorov na njegove zahteve, je več kot očitno, da bo 15. januar začetek novega odštevanja. Tokrat vojnega. V diplomatskem vrvežu v in ob Zalivu se je verjetno bolj po naključju, ker je pač Jugoslavija predsedujoča neuvrščenih, znašel tudi zvezni sekretar za zunanje zadeve Budimir Lončar. O tem, kako je opravil sovjo poslansko mirovniško nalogo, bo pisala zgodovina, kako in ali sploh je zastopal jugoslovanski interes, pa bomo lahko preverili kaj kmalu, ko bo začelo denimo zmanjkovati nafte. Najbolj vidne posledice predvojnega stanja v Zalivu pa so v letalskem prometu, kjer večina družb odpoveduje polete v Riad, Aman in Tel Aviv, saj so zavarovalnine izjemno visoke.

BIELECKI ZA KONTINUITETO

Medtem ko so Poljaki po nedavnih volitvah dobili prvega »pravega« predsednika (Walenso) in je poljski sejem za predsednika vlade izvolil Jana Krzysztofa Bieleckega, se postavlja vprašanje, kdo bo Walensin naslednik v prvih vrstah Solidarnosti. 39-letni ekonomist in poslovnež iz Gdanska je dobil večinsko podporo v sejmju predvsem zato, ker ima podporo in zaupanje Walense. Po svojem političnem prepričanju je liberalec, aktivist Solidarnosti pa je vse od njene ustanovitve leta 1980. Poljska pa se počasi in z gotovostjo pripravlja tudi na prve »prave« parlamentarne volitve. Zato je v tem trenutku razcepljenost Solidarnosti na tri močne struje nekoristna: tako za katoliško-populistično Walensino sredino, skupino Road, kot tudi za »levo demokracijo«, ki je bliže bivšemu premieru Mazowieckemu. Svojevrstno znamenje je tudi vrnitev predsedniškega poraženca poljsko-kanadsko-perujskega državljana Stana Tyminskega in njegova izjava, da bo na Poljskem ostal kar nekaj časa.

LEGENDARNI »DICK«

Warren Beatty (53), ki je obogatel s filmom Bonnie and Clyde (1967), ima danes okrog sto milijonov dolarjev v žepu. Dobri ameriški fant se že od 1968 ukvarja s politikom, ki mu je rešila dušo. Baje pa se bo kmalu spustil v areno tudi sam. Poznavalci napovedujejo za leto 1996: »Warren Beatty for president!« Za »running« v Belo hišo mu denarja ne manjka, v primerjavi z Reaganom, ki je igral le v cenениh westernih, se Beatty pojavlja le v A-filmih. Ameriške volitve že dolgo spremlja, tako tudi ve, da demokrati trenutno nimajo močne osebnosti. Po filmu Reds (1981) je pridobil velik ugled med ameriškim intelektualci. Toda moderni Casanova samotari v dveh sobah, za dnjega nadstropja v hotelu Beverly Wilshive, ni (še) poročen (kot je absolutno proti ločitvi). Kako bo to sprejela Amerika, bomo videli čez pet let.

Odstop sovjetskega zunanjega ministra:

ZADNJI ODCEP PRED DIKTATURO?

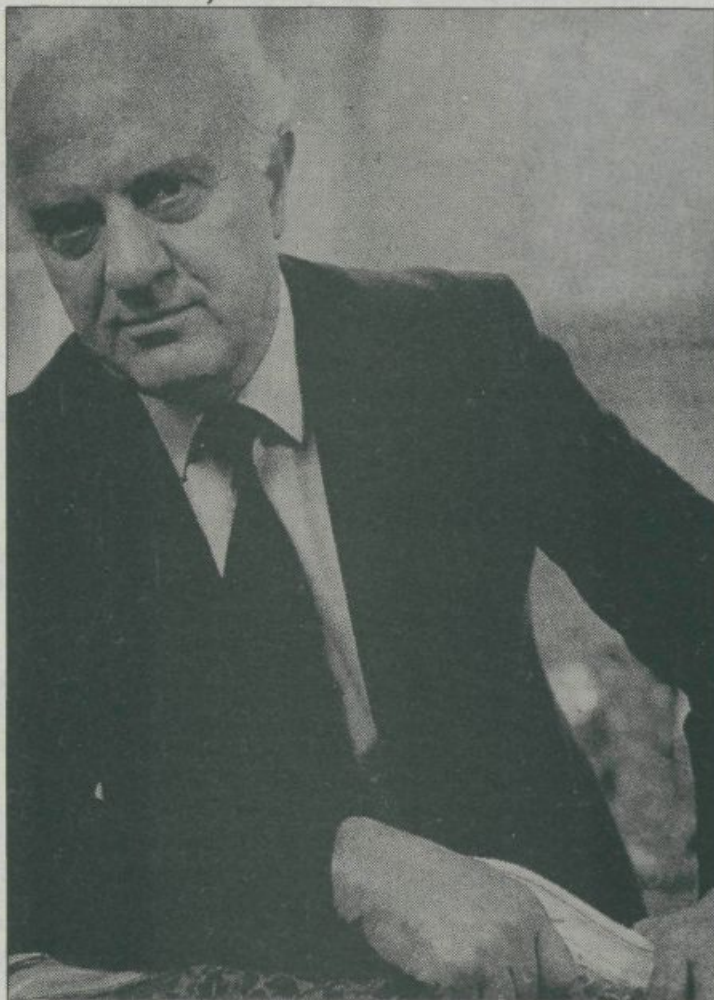
Fotodokumentacija Dela

Nova sovjetska zunan- ja politika

Ko je julija leta 1985 Edvard Amvrošievič Ševardnadze debitiral na sovjetski zunanjepolitični sceni v Helsinkih, so opazovalci takoj zaznali veliko razliko med njim in njegovim predhodnikom Andrejem Gromikom. Slednji, ki se je praktično vse življenje ukvarjal z mednarodno diplomacijo, je bil prekaljen politik, toda njegova dejanja so bila ob koncu njegove kariere videti kot del dobro utečenega a obrabljene mehanizma. S pojavom perestrojke je Sovjetska zveza prevetrila svoje diplomatske kroge in na zunanjepolitično sceno postavila Gruzijca brez mednarodnih izkušenj in za katerega razen v Gruziji do tedaj ni še nihče slišal. Po dolgočasnem Gromiku, ki je v javnosti nastopal kot pač vsi ruski državni uradniki, je bil Ševardnadzejev helsinški nastop prava osvežitev; Rus z močnim gruzijskim naglasom, ki se zna smejati in močno gestikulira. Med tujimi diplomati je začela krožiti šala, da je edini tuj jezik, ki ga obvlada sovjetski zunanji minister, ruščina.

Dve leti kasneje, ko je imel za seboj že prvi pomemben ameriško-sovjetski sporazum v zadnjem desetletju, ni bilo nikogar več, ki bi menil, da je Ševardnadze brez izkušenj in mu manjka samozavesti. Dokazal je, da je dovolj moder, obvladuje položaj in dovolj prebrisan, da krmari na čelu sovjetske posadke, ki se je znašla v negotovih vodah perestrojke.

V petih letih na čelu sovjetske zunanje politike je v dolgi vrtsti

Po odstopu Edvarda Ševardnadzeja s položaja sovjetskega zunanjega ministra se zastavlja vprašanje, ali Sovjetski zvezi v prihodnje res grozi diktatura, kot je to napovedal Gruzijec v svojem odstopnem govoru. Gorbačov ima opravka s politično krizo, ekonomskim kolapsom in nerešenim nacionalnim vprašanjem. Kot zadnje upanje na rešitev države iz krize si je Gorbačov pridobil pooblastila, ki jih pred njim ni imel še noben sovjetski voditelj.

srečanj z ameriškima kolegoma Shulzem in Bakerjem odprl vrata politiki detanta in pripravil teren za otoplitev odnosov med velesilama. Svet je sovjetsko perestrojko občutil predvsem po revolucionarnih spremembah v zunanji politiki. Poleg konca hladne vojne in doslednega prizadevanje za

uresničevanje helsinškega duha je prinesla umik sovjetske vojske iz vseh nekdanjih ruskih satelitskih držav. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je Ševardnadze izvažal politiko, ki je spremenila svet.

Odbodje totalitarizma

Ves čas svojega mandata je dal Ševardnadze slutiti, da igra poleg svoje zunanje funkcije tudi vlogo najtesnejšega Gorbačovovega sodelavca, ki utira pot novim sovjetskim idejam v tujini. Toda razlaga njegovega odstopa, ki naj bi bil povezan z bližajočo se diktaturo, predstavlja njun navidezno simbiotični odnos v popolnoma drugačni luči.

V svojem poslovnem govoru, ki je bil za toga ušesa sovjetskih poslancev verjetno veliko preveč čustven, je Ševardnadze poslanecem četrtega kongresa ljudskih deputatov pojasnil, naj njegov odstop razumejo kot protest proti bližajoči se diktaturi in med drugim tudi dejal, da je pretresen zaradi dosedanjega dogajanja v državi. Nekateri v njegovem odstopu vidijo povezanost sovjetske notranje z zunanjo politiko. Ševardnadzejev odstop je namreč v dlakaj kratkem času sledil odstopu sovjetskega notranjega ministra. !Sovjetsko politično vodilstvo

je nenadzorovano ušlo z vajeti in v državi so se zgodile usodne spremembe. Gorbačov, ki želi s posebnostjo zvezno pogodbo urediti odnose med petnajstimi sovjetskimi republikami, je dobil pooblastila, ki jih pred njim ni imel še noben sovjetski voditelj, vključno s Stalinom. Iz ozadja

pa je bilo v zadnjih dneh vse glasneje slišati tudi glas obrambnega ministra Jazova, ki po dolgem času spet opozarja na pravico vojske, da se loti nujnih ukrepov za preprečevanje žalitev dostojanstva armade.

Perestrojka se je na tej točki verjetno dokončno zlomila in izčrpala vse atribute, ki jih je kdajkoli zmogla. Usoda Gorbačovovih vizionarskih sintagem - perestrojka, glasnost in novo mišljenje - je zapečaten. Gledano simbolično je dal Gorbačov liberalizmu in demokraciji s tem priložnost, da porazita samega sebe, še preden so dozorele možnosti za njuno zgodovinsko odločitev.

Ali se Sovjetski zvezi obeta diktatura, kot je to napovedal zunanji minister ob svojem odhodu? Formalno gledano se je to že zgodilo. Kot se ponavadi dogaja v podobnih primerih, se je diktatura proletariata prelevila v diktaturo enega samega človeka. Vlade v prihodnje v Sovjetski zvezi ne bo več. Namesto tega bo šefu države podrejen ministrski kabinet. Država pa bo dobila svet za državno

varnost, ki ga bo prav tako vodil Gorbačov in ga bodo sestavljali voditelji vojske, KGB in policije. Iz tega lahko sklepamo, da bo Gorbačov odločal o vseh življenjskih zadevah Sovjetske zveze in nazadnje bo imel popolno oblast tudi v posvetovalnem telesu, Svetu federacije.

Nakopičeni gospodarski, politični in nacionalni problemi

Gorbačov si je s spretnimi političnimi manevri pridobil ogromna pooblastila, vendar ostaja vprašanje, kako se bodo manifestirale v praksi in mu omogočile dejansko politično moč. Na eni strani država razpada zaradi nerešenega nacionalnega vprašanja, saj republike od Baltika do Gruzije zahtevajo svojo neodvisnost. Na drugi strani grozi sovjetskemu voditelju politični razkol, odstopi na vodilnih položajih in obupan gospodarski položaj države. Ljudje stradajo in zmrzujejo, vse več je brezdomcev, ki bivakirajo kar na ulicah in kažejo bedo državnega giganta pred polomom. KGB je prevzela delitev pošiljk hrane,

da bi se izognili korupcijam, ki so postale normalen pojav sovjetskega vsakdana.

Zaradi nakopičenih problemov in vse večjega nezadovoljstva ljudi so v Sovjetski zvezi v zadnjih tednih okrepili policijski nadzor in enote KGB. S poslednjimi napori poskušajo v državi ohraniti red, predvsem tam, kjer prihaja do medetničnih spopadov.

Za Sovjetsko zvezo sta v tem trenutku aktualni predvsem dve vprašanji: ali država lahko izide iz avtoritarnega socialističnega sistema popolnoma neuničena in ali se lahko postavi na noge, ne da bi spet vzpostavila avtoritarni režim? Nekatere izkušnje vzhodnoevropskih držav kažejo, da je to nemogoče. Čas pa bo v Sovjetski zvezi pokazal, ali bo nad Kremljem namesto dosedanje rdeče zastave kmalu vzplapolala bela, v znak popolne kapitulacije.

Erika Repovž

S TRIBUNO LAHKO VSAKDO SPREGLEDA. TUDI VI!

Naš naslov:
Kersnikova 4
61000 Ljubljana

JO-JO EVROPA

Slab mesec po propadu Urugvajске runde, kakor so poimenovali 1986. leta pričeta pogajanja GATT-a (General Agreement on Tariffs and Trade) v Punte del Este v Urugvaj, po evropskem časopisju ni več sledu o dramatičnih napovedih s konca novembra in začetka decembra lani, da utegne propad pogajanj v Bruslju pripeljati svet v najhujšo recesijo po 30-tih letih in da je to igranje s katastrofo. Mnogi seveda niso takšni pesimisti in predvidevajo le ohranitev statusa quo, čeprav se strinjajo, da pomeni vsaka neizkoriščena možnost v businessu avtomatično obračanje na slabše, v konkretnem primeru pospešeno orientacijo v dirigirano trgovino (ki bi v primeru pozitivnega izida pogajanj lahko bila pridobila po nekaterih ocenah štiri bilijone USD v naslednjem desetletju!)

Čas bo seveda pokazal, v katero smer se bo situacija v svetovni trgovini obrnila, že sedaj pa je jasno, da so spet najbolj oškodovane države »vzhodne« Evrope, ki bi jim liberalizem v zunanjetrgovinskih odnosih še kako prav prišel v reševanju iz trenutne globoke krize. V povprečju so najbolj jezni Američani, ki jim je med pogajanj ob boku stala t.i. Cairns grupa 12 kmetijskih izvoznih, ki jih vodi Avstralija; zaradi neuspeha v dogovarjanju za znižanje tarif ter drugih ovir na uvoz hrane, so dežele v razvoju bojkotirale pogovore na ostalih štirinajstih ključnih področjih mednarodne trgovine, kot so zavarovanje investicij, avtorskih pravic in patentov - zaradi neurejenih mednarodnih pravil o intelektualni lastnini izgubijo ZDA v tretjem svetu zaradi piratstva letno na desetine milijard dolarjev. Uspešna Urugvajska runsa bi jim v naslednji dekadi zagotovila rast izvoza do 200 milijard dolarjev v nerazviti svet!

Pravzaprav je ironija, da si konzervativni (in bogati) evropski kmetje, ki se sicer bolj zanimajo za lokalno vremensko napoved kot za bodočo svetovno ekonomsko ureditev, postali glasniki usode, ki jo bodo bržkone označevale prenačljene trgovinske vojne in podaljšujoče se vrste tistih, ki iščejo delo - kar prav gotovo ni tisto, česar si farfarji želijo. V naslednjih letih pričakujejo največji boj za prodajo žita v

severno Afriko, medtem ko se bodo ZDA v glavnem koncentrirale le na Latinsko Ameriko (zlasti Mehika postaja v tamkajšnjih poslovnih krogih vse bolj privlačna), Zahodna Evropa pa na »osvobojeni« postkomunistični Vzhod - konkretno so to Poljska, Madžarska in Češko-Slovaška, s katerimi začenja EGS ta mesec dogovarjanje o skupnem trgu, ki naj bi se začel že januarja 1992!...

Kmetijstvo

Prvi znanilec neuspeha zaključka Urugvajске je prišel na dan sredi oktobra lani, takoj po združitvi Nemčije, ko je nemški kmetijski minister Ignaz Kieche zavrnil (zaradi »novega« vshodnega dela) nadaljnjo podporo predlogu EGS 30 odstotnega zmanjšanja kmetijskih subvencij in tako postavil razširjeno ZRN ob stran Franciji in Irski, dvema najmočnejšima nasprotnicama sprememb. Tudi sicer je bil 30% »cut«, ki so ga podprle Danska, Nizozemska in Združeno kraljestvo, za Američane in ostale premalo, saj so zahtevali 75 odstotno znižanje domačih subvencij in za 95 odstotno zmanjšanje izvoznih premij!! Da države lahko takšno pomoč kmetom plačujejo, portebujejo denar - skupna kmetijska politika EGS stane evropske davkoplačevalce 120 milijard dolarjev letno, kar torej pomeni 12 tisoč dolarjev za vsakega izmed 10 milijonov farfarjev v Evropski skupnosti. Neučinkovitost evropsku pol-

jedelcev v primerjavi z ameriškimi, ki jih je sicer le dva milijona, se da najlepše ilustrirati s cenami pšenice: znotraj Evrope se ta giblje okrog 235 \$ za tono, medtem ko je cena na svetovnem trgu med 75 \$ in 80 \$, v ZDA pa dosega le pol evropske, to je okrog 115 \$ za ttono. Kompleksen sistem subvencij, ki znašajo za evropskega proizvajalca več kot 150 \$ za tono, in uvoznih dajatev ustvarja ločen, umetni trg v okviru Evropske skupnosti. Previsoke cene spodbujajo evropske farmerje, da proizvajajo veliko preveč, kot lahko v Evropi prodajo, ustvarjajoč tako velike presežke, ki se jih mora izvoziti. Trgovcem z jezeri vina in planinami masla država garantira izvozna povračila, tako da lahko premostijo prepad med evropskimi in svetovnimi cenami. Največ torej izgubijo kmetje v tretjem svetu: od srede 80-tih jih je evropsko subvencioniranje cen stalo pet milijard dolarjev letno (v izgubljenem izvozu!) - tako naravnost hipokritsko zvenii Mitterandova grandiozna retorika v imenu najrevnejših držav, saj jih trgovinske bariere stanejo tri in polkrat več kot vsa pomoč visoko industrializiranih držav... Seveda pa EGS ni edina, ki ima visoke uvozne tarife. Tudi Američani določene izdelke (tekstil, sladkor) visoko ščitijo, medtem ko npr. Japonska praktično ne dovoljuje uvoza riža.

Pa vendar je za nas Evropa v svojem integracijskem procesu najzanimivejša:

zaradi »peščice« kmetov (ki utegnejo postati socialni problem) se indirektno zavirajo možnosti nadaljnega gospodarskega razvoja, ubogi povprečni Evropejec pa je obremenjen ne le kot davkoplačevalec, temveč tudi kot potrošnik. BEUC (The European Bureau of Consumer Unions) je izračunal, da stanejo previsoke cene hrane vsakega evropskega potrošnika 245 \$ letno - za primerjavo: Japonca kar \$ 458 in Američana zgolj \$ 113. OECD in Svetovna banka pa trdita, da bi ukinitvev subvencij kmetom v 24-tih industrijskih državah pomenila za potrošnike in davkoplačevalce prihranek do 200 milijard dolarjev letno!... Evropa nas zanima tudi zaradi tefa, ker kmetijski lobby predstavlja resno oviro na veliki poti v skupni evropski trg 1993 - razni karteli tega preprosto nočejo doumeti. Tako je npr. drhal v neki vasici blizu Toursa (Francija) ugrabila Britanski tovornjak in zažgala tovor živih 200 ovac - neučinkoviti francoski rejci goveda in ovac se namreč ne morejo kosati s poceni Angleži in vzhodnimi Nemci.

Poleg kmetijstva so tu najtrdovratnejši še veliki karteli v avtomobilski industriji in letalskem prevozu, ki se z bližanjem zadnjemu roku vedno bolj divje oklepajo svojih privilegijev, ki so jim v skupnosti še zmerom dopuščeni. Višje cene nafte so namreč upočasnile gospodarski razvoj, morda celo sprožile recesijo. Čeprav je Zahodna Evropa precej manj odvisna od nafte, kot je bila v času prvega naftnega šoka, lahko obdržanje cen nad 30 dolarjev za sod povzroči obilo škode: pred iraško invazijo na Kuvajt so napovedali 3 odstotno rast BDP, najbrž pa v 1990 ni bila višja od 2,75%, letos pa se utegne spustiti na 2,25%. Praktično to pomeni ničelno rast novih delovnih mest, kar pri 9 odstotni nezaposlenosti ne zveni kaj dobro. Čas za krizo ni mogel biti manj primeren. Skupnost je namreč prav v tem času začela deregulirati velike, doslej zaščitene industrije, ki bi se morale znebiti milijonov delovnih mest, da bi postale kompetitivne. Ekonomska stagnacija zato utegne spodbuditi najbolj protekcionistične države (Francija, Italija, Španija), da s tem počakajo. Odložijo do kdaj?...

Avtomobilski trg

Avtomobilski trg v skupnosti je daleč od tega, da bi bil enoten. Evropejci imajo precej manj izbire kot Američani. Izjeme so Irska, Grčija in Danska, ki nimajo lastnih avtomobilskih industrij, zato tu

japonski avtomobili dosegajo tretjino tržnega deleža - drugod znaša ta delež zaradi kvot največ nekaj procentov. »Japončki« so seveda precej cenejši - ker pa je njihov uvoz omejen, se jim cen ne splašča spustiti in jih enostavno prilagajajo evropskim, pobirajoč iz marž ogromne profite. Kratko potegnejo kupci - če bi kvote izginile, bi cena japonskih avtomobilov padla za 25%, povprečno za 3500 DEM, kar bi v celoti za potrošnike pomenilo prihranek 33 milijard dolarjev letno. Kvote seveda ne bi kaj dosti pomenile, če bi kupci lahko nemoteno kupovali avtomobile kjerkoli v Evropi (kar skupno tržišče v teoriji je), npr. Francozi na Danskem, kjer niso nižji le davki, temveč tudi osnovna cena. Cene identičnih modelov se po ES gibljejo celo do 60% razlike, čeprav so avtomobilski proizvajalci obljubili, da ne bodo presegle 12% - tako so cene na Danskem v povprečju za 45% cenejše kot v Italiji. Toda nakup avtomobilov na Danskem za preprodajo v Italiji je prepovedan, poleg tega pa od danskih distributerjev zahtevajo, da najprej potešijo »domače« povpraševanje. Če pa se posameznik že odloči za nakup drugod (npr. Francoz v Belgiji), ga potem vleče za nos še država (v Franciji npr. z rumenimi lučmi), tako da se mu v celoti skoraj ne izplača... EGS je 1985 za deset (!) let avtomobilarjem dovolila tudi olajšavo, ki omogoča npr. Volkswagnu ali Peugeotu, da postavljata svojim distributerjem skrajno restriktivne ugovore - kar v ZDA, kjer sta distributer in kupec kralja, ne velja... Vrh vsega je v septembru lani EGS preložila Japoncem omejitev uvoza in proizvodnje evropskih tovarn japonskih znamk na 19% do leta 1998 (sedaj znaša ta 9,4%, ko naj bi kvote izginile. Kaj se skriva za tem, ne portebuje dodatnega pojasnjevanja - cene avtomobilov pa bodo ostale visoke. Do kdaj?

Letalski promet

Tretji veliki oligopol je v letalskem prometu, kjer liberalizacija izgleda impresivna le na papirju, za potnike pa se je naredilo bore malo - cene so v povprečju za 20 - 30 % višje kot v ZDA. Dominirajo nabuhli prevozniki v državni lasti z nebeško visokimi stroški, saj močni sindikati določajo prevelike plače. Pri Lufthansi, Alitalii in SAS-u zaslužijo letalski inženirji 150 tisoč DEM letno, pri Air France dobijo piloti čez 270 tisoč DEM letno (več kot sam manager!). Še do nedavnega so si mednarodne rute delili: na vsaki dva

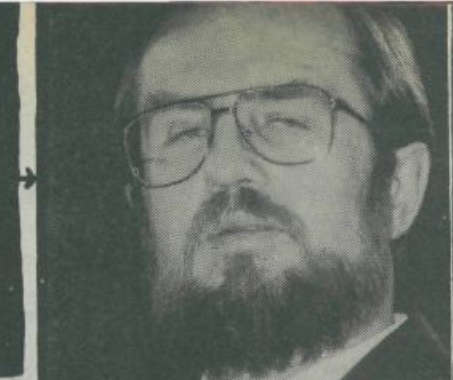
prevoznika, ki sta se dogovorila za ceno, število sedežev in celo število potnikov (fifty-fifty). Tudi če so nekje dovolili tretjega prevoznika, mu v drugi državi niso dovolili pristati... Po 1987 lahko kompanije sicer letijo kamorkoli po Evropi, dovoljeni so 70% popusti, toda le British Airways so 1989 predlagali večje popuste za lete v Španijo, Italijo, Nemčijo in Francijo, kjer pa jim tega niso dovolili; poleg njih so le še Irci ukinili monopole... V juniju 1990 je Evropska komisija sicer predlagala nove ukrepe, ki bi prisilili vlade v hitrejše izdajanje dovoljenj za nove prevoznike, vendar pa si te do srede 1992 zaprle vrata novim zračnim linijam. V tem času lahko veliki prevozniki pogoltnejo manjše in zasedejo letališke kapacitete, ki jih je izredno težko dobiti. Z drugimi besedami: po 1992 lahko vlade izdajajo dovoljenja po tekočem traku, toda nove letalske družbe ne bodo imele kje vzletati in pristajati - mnoga letališča, tako londonsko (Heathrow) kot frankfurtsko, so prenatrana, kmalu pa se bo to zgodilo tudi z bruseljskim Zaventemom...

Evropa kdaj?

Ali bo v Bruslju nova prestolnica Evrope, federacije Združenih držav Evrope? Politična unija je seveda še daleč (kar npr. dokazuje tudi neenotnost članic ES ob dogajanju v zalivu), kakor kaže, pa tudi skupni trg ni tako blizu in se odnos do njega bolj ali manj razteguje. Seveda se v EGS ne nameravajo predati, saj je bilo doslej ustvarjenega preveč napredka: od 279 predlogov za odpravo trgovinskih ovir iz programa iz leta 1986 jih je 183 prišlo v zakonske akte (kapital se sedaj svobodno seli prek meja, carinske formalnosti bodo ukinjene 1993, razen Britanije so se vsi dogovorili za ustanovitev centralne banke v 1994, kar bo omogočilo uvedbo ECU-ja v poznih 90-ih letih...), toda zadnjih 96 primerov je najtežjih in obstaja nevarnost, da bodo članice začele zaradi njih zavlačevati.

Medtem pa se jugoslovansko slepo črevo vedno bolj pogreza v drek - v čakanju na pravno razrešitev skoraj pat pozicije med republikami v odnosu do tujine, med drugim do EGS, izgubljammo še tisto drobtino prednosti, ki smo jo imeli pred ostalimi »vzhodnoevropskimi« državami. Evropa kdaj?

ojzeta Peterleta tišči remajhno tanovanje. Novi časi, nove manire, bi lahko rekli. Včasih so v kakem primeru koga zselili. Lojzek pa se po verjetno še en lep čas počutil utesnjenega.

RUBRIKA DIO LAJOK

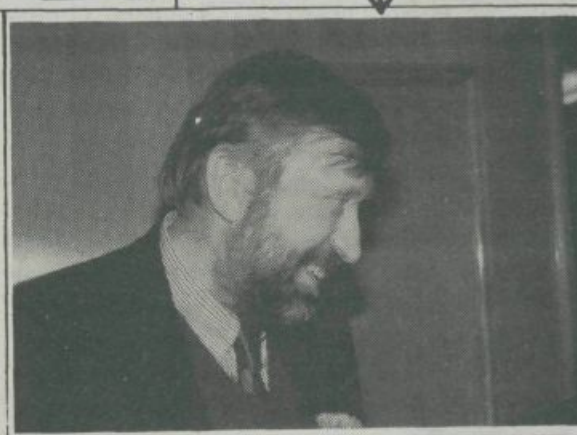

Tudi solza se lahko smeje.

Stalen gost naše rubrike, dr. Dimitrije Rupel je res od sile. Brez njega bi tudi naša rubrika ne bila to, kar je. Zdaj mu bomo podvalili njegov citat iz leta 1989 (eno samo leto nazaj) iz njegovega romana Levji delež. Tam piše: »... Saj Hrvate nekaj gleda, ampak kdaj tudi slepa kura...« Zanimivo bi bilo vedeti, kaj o tem meni dr. Tudman...

Mojster Kramberger je doživel (in preživel) poskus atentata, ki je pač spodletel. Kdo je krivec ali naročnik, če hočete, žal še zmeraj ni jasno. Med kandidati je tudi dimnikarsko podjetje, ki se je ustrašilo nove konkurence - Krambija v dimnikarski uniformi.

Ljubljanski ZOO je bogatejša nova ekskluzivna primerka: gre za izredno redno ptico z izvirnim imenom Ruplus-Thalerus, ka značilnost je, da barvo svojega glasu in jakost čivkareninja v skladu s spremembo okolja. Zanimivo poteni, da vsaki dve leti zamenja barvo perja, ima slamin in je skoraj slep.

Znano slovensko zabavljasko podjetje Rudolf-Rupel Performance inc., d.o.o. je spet pripravilo dogodek v mestu Gogi: med povabljenici Adrie-Airwaysa na promocijskem letu v Moskvo je bil tudi slovenski zunanji minister. Letalo je bilo polno zasedeno, za Dima pa rezerviran en sam sedež... Teda se pojavi on: v dvojini. In to še ni vse: iz ednine ni dvojine storila Meta, direktor že omenjene zabavljasko firme, ampak neka, do sedaj neznana in dokaj brhka mladenka. Prostor v letalu se je našel, kako je bilo s posteljo v Moskvi, pa ni znano.

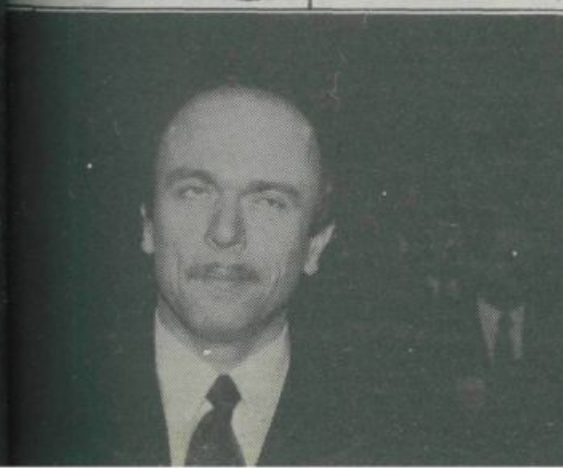
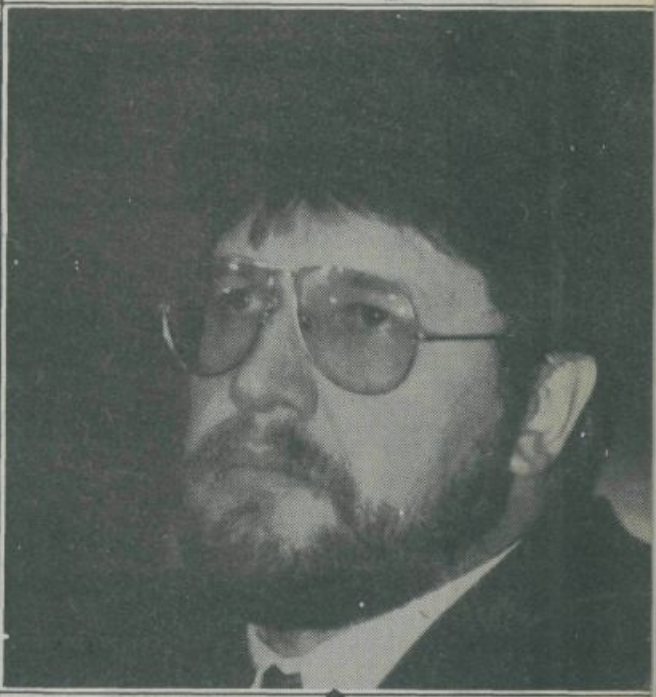
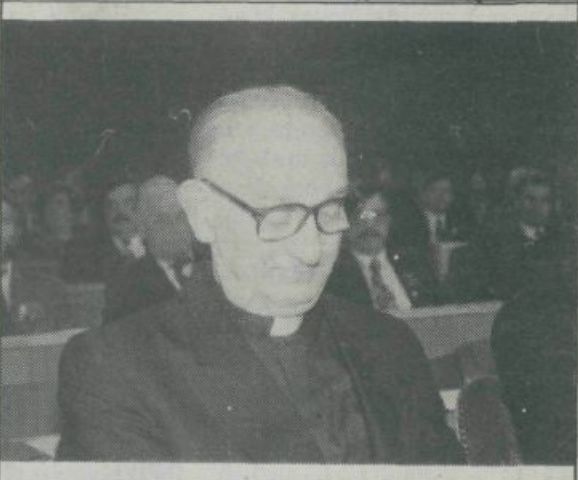
Jože Smole - Ex Božiček je edini, ki ga je razglasitev rezultatov v skupščini ganila tako zelo, da se je sesedel.

Slovenski financer Kranjec, avtor novega davčnega zakona, si bo gotovo prislužil spomenik - verjetno celo v zlatu. Če je bila Jugoslavija za slovenske davkoplačevalce draga izkušnja, bo samostojna Slovenija očitno še dražja. Z novim zakonom in ob bonitetah, ki jih prinaša država, smo Slovenci narod, ki ga bo lastna država stala največ v Evropi. Na svetu nas seka samo Irak.

Med gosti na svečani razglasitvi rezultatov predsedstva v slovenskem parlamentu je bil tudi nadškof dr. Alojzij Šuštar, kar v preteklosti ni bila ravno navada, da bi tam namreč sedeli tudi škofje. Izjemen pa ni bil samo dogodek ampak tudi oseba: bil je namreč edini, ki v vseh teh letih ni zamenjal barve.

Janez Drnovšek ima ta trenutek najzanimivejši poklic v Sloveniji: dežurni psihiater predsedstva Jugoslavije.

Nov davčni zakon bo uresničevala nova davčna policija. Ne ve se še, komu bo pripadala: policiji ali financarjem. V vsakem primeru pa ste lahko mirni. Za dober zgled bodo seveda začeli pri sebi.

Portret: Ramiz Alia

ALBANSKI REFORMATOR NA IZPITU IZ DEMOKRACIJE

V Albaniji je ta trenutek samo ena politična osebnost, ki je večina različnomislečih in različnodelujočih ne obklada s takšnimi ali drugačnimi očitki: to je državni in partijski voditelj Ramiz Alia. Sali Berisha in Gramos Paskhu, opozicijska prvaka na dobro obiskanih mitingih, zahtevata gospodarske, politične in pravne reforme. Ostri kritiki so izpostavljeni vse režimske institucije in njihovi liderji - z eno samo izjemo - Ramiza Alije. V nekem trenutku, med demonstracijami, je baje Paskhu zanosno vzkliknil: »Mi smo za Alijo«. Od kod Aliji tolikšna popularnost in priljubljenost? In če vprašanje drugače zastavimo, ali je naklonjenost Aliji spontana, ali pa si jo je on, veliki lider, sam naročil? Točneje - Ramiz Alija naj bi, po ocenah mnogih analitikov, celotne decembrske demonstracije zrežiral, ter tako počistil s svojimi nasprotniki v politbiroju in utrdil svoj sloves reformatorja.

Potek decembrskih dogodkov potrjuje tezo, da so demonstracije potekale pod budnim Alijevim očesom. Dobesedno čez noč se je v tiranskih študentskih domovih oblikovala nekajtisočglava množica, ki so se ji v naslednjih dneh pridružili še intelektualci in delavci. Bolj kot število - bilo jih je okoli 100 000 - preseneča dejstvo, da se oblast ni posebej potrudila zaustaviti demonstrantov. Od tod je pač vse šlo po scenariju. Tudi za naslednje dogodke ne bi mogli reči, da jih Alija ni vnaprej predvidel: poleg avtonomije Univerze in gospodarskih reform so demonstranti zahtevali tudi odstop celotnega albanskega političnega vrha - razen Alije.

Takšna situacija je od Alije terjala dejanja, ki jih je že dolgo kanil storiti: pod »pritiskom« stotisočglave množice je sklical izredni sestanek Albanske partije dela in po kratkem postopku razrešil sedem visokih partijskih funkcionarjev, ki so najbolj zavirali njegove reforme. Tako je Alija v svojo košarico položil prve sadove demonstracij. Nato je ukrepal dalje: nad novimi političnimi energijami, ki jih je sam sprožil, si je moral zagotoviti nadzor. Zato je še isti večer v Palači brigad sprejel delegacijo upornih

študentov in jim »dovolil«, da ustanovijo svojo stranko. To pa se ni zgodilo - namesto študentske je nastala Demokratska stranka Albanije, na njeno čelo pa se je zavihtel človek, ki ga je javnost takoj ožigosala za Alijevega agenta - dr. Gramos Paskhu. 33-letni profesor je zadnja leta v Alijevem režimu užival precejšnje ugodnosti, njegova starša pa sta visoko kotirala že pod E. Hoxho. Alija je - tako kaže - postal šef tudi lastni opoziciji.

Študentje postanejo huligani

V Albaniji menijo, da naj bi Alija osebno pomagal pri pobegu disidenta Kadareja v Pariz, od koder zadnje mesece uspešno obrekuje tiranski režim. K takšni potezi bi naj albanskega liderja prisilili pritiski tajne policije - Sigurimija, ki je zadnje čase vse bolj ogrožala Alijevo oblast in zavirala reforme. Kadarejeve kritike pa so Alijevemu boju podelile mednarodno legitimiteto.

Prav pritiski Sigurimija pa so Alijo, kot kaže, privedli do poteze, ki jo bo v bodoče gotovo obžaloval. 17. decembra je namreč demonstrante, s katerimi je bil v tistem dogovoru, imenoval huligane in razbojnike in jim zapretil z uporabo sile. Mediji so podjetno izrabili

izjavo in nenadoma je bila Albanija dežela samih huliganov. Seveda pa ni ostalo le pri besedah: policija in vojska sta zasedli vsa velika mesta in pričeli z množičnimi aretacijami izgrednikov - zaprli so jih nad tri tisoč, trideset pa so jih po nekaj dneh že obsodili na visokke zaporne kazni - do 20 let. Januarske pomilostitve - izpustili so desetkrat manj političnih zapornikov, kot so jih pred slabim mesecem dni zaprli - izzvenijo kot svojevrsten cinizem. Izjemno nespretno je odreagirala tudi opozicijski prvak Paskhu s pobudlo, »naj se huliganom na pravičen način sodi«. Svojo povezanost z Alijo bi lahko Paskhu prikriival že zaradi dobrega okusa.

Študentje ob tem niso ostali ravnodušni. Javno so opozorili na Paskhujevo »slamnato« vlogjo, razkrinkali celotni Alijev scenarij tter zahtevali njegov odstop. Pri svojih izjavajanjih pa so ostali osamljeni - bolj kkot uspeh se jim nasmihata ječa in teror.

Odmik od Hoxheve politike

Ko je aprila 1985 umrl Enver Hoxha, Albancem ni bilo treba dolgo čakati na novega voditelja: že po nekaj dneh je na prestol sedel Ramiz Alia. Pravijo, da i bi naj nasmrtni postelji tako odločil saam

Hoxha. Nad tem svet ni bil presenečen, kajti zadnjih nekaj let se je Alia nenehno pojavljal ob Velikem vodji. Nobenega dvoma o Hoxhevem nasledniku pa ni bilo več, ko je leta 1981 na skrivnostni način - bojda je bil samomor - umrl ministrski predsednik Mehmet Shehu. Leto dni kasneje je bil Alia imenovan za predsednika prezidija ljudske skupščine ter je tako tudi uradno postal novi državni poglavar. Da bi dobil vso oblast v svoje roke, je bilo treba počakati le še na Hoxhevo smrt.

Ramiz Alia se je rodil leta 1925 v Skadru, v revni družini. Že kot dijak se je pridružil antifašističnemu gibanju, bil pa je tudi eden izmed ustanoviteljev organizacije komunistične mladine. V komunistično partijo je vstopil leta 1943

ter se v njaj odlikoval do tolikšne mere, da so mu že kot devetnajstletniku zaupali vodstvo ene izmed partizanskih brigad pod vodstvom Enverja Hoxhe. Po vojni si je gradil kariero v mladinski organizaciji, kjer je sekretaril, da bi se leta 1961 v velikem skoku povzpел na mesto sekretarja CK politbiroja partije. Med drugimi funkcijami je opravljal tudi delo prosvetnega ministra.

Po prihodu na oblast leta 1985 Alia sprva ni pokazal veliko reformatorskega duha. Pohlevno se je držal Hoxeve politične prakse, uporabljal njegovo politično terminologijo ter častil Stalina. Prvo, po spremembah diščečo potezo, pa je storil že ob Hoxevi smrti: sprejel vse žalne brzojavke tujih vlad, kar je bilo za albansko prakso »odprto« in napredno dejanje. Za »nesprejemljivo« je ocenil eno samo - sovjetsko. Nato je Alia na čelu svoje države krnil na pot približevanja Evropi. Začel je kar pri svojih najbližjih sosedih: Odprl je dva nova mejna prehoda z Grčijo, trajektno linijo med Trstom in Dračem, do jugoslovanske meje je potegnil železnico (ki sedaj sicer sameva)... Povečala se je zunanjetrgovinska menjava med Albanijo in sosedami, kjer je na prvem mestu še vedno Jugoslavija pred Grčijo in Italijo.

Medtem ko je bila Hoxheva politika do Jugoslavije izrazito sovražna, pa je Alia ubral povsem nove tone. Po njegovem prihodu na oblast so albanski mediji nenadoma pokazali veliko večje zanimanje za izjave jugoslovanskih politikov. Alia je dal nedvomno vedeti, da priznava Jugoslavijo kot celoto in Kosovo kot njen integralni del. Neupoštevanje albanskih nacionalnih pravic je označil kot posledico notranjih političnih in gospodarskih problemov Jugoslavije. Za dobre sosedske odnose je treba nemudoma prekiniti protialbansko politiko do republike Albanije in do Albancev na Kosovu. Po drugi strani je Alia energično zavrnil velikoalbanske težnje ter idejo o Kosovu kot republiki.

V aktualnih decembrskih dogodkih pa upanje na jugoslovansko-albansko spravo začenja plahneti. Pred dvema tednoma je visoki albanski funkcionar izjavil novinarjem, da za nemiri stoji Srbija, ki si nikakor ne želi albanske demokratizacije. Ta bi zanjo pomenila nove težave na Kosovu. Probleme neslutnih razsežnosti pa prinaša - že s strahom pričakovane - izjava Gramosa Paskhujaja, liderja novoustanovljene Demokratične stranke Albanije:

Fotodokumentacija Dela

Kosovo je zanj republika in povsem normalno je, da imajo Albanci v Jugoslaviji pravico do samoodločbe. Ko bo Albanija posegla v reševanje kosovskega problema, utegne balkanski sod smodnika eksplodirati.

Albanski Gorbačov ali Iliescu?

Ne glede na to, ali je ravnal iz sebičnih razlogov ali ne, gre Aliji zasluga, da je sprožil val političnih sprememb v Albaniji. Kot moder politik je spoznal, da se tudi Albanija ne bo mogla upirati spremembam, ki so zajele vse evropske komunistične države. Namesto da bi reformiste zatl, je sam stopil na njihovo čelo. Veličina njegovega političnega poslanstva pa se bo pokazala šele, ko bo z drugačermislečimi moral stopiti v pravičen in fair politični boj. Če se bo na tej preizkušnji izkazal za demokrata, se utegne nekoč v zgodovini zapistati kot nekakšna albanska različica Gorbačova. Če bo pa postopal nasilno in netolerantno - takšna poteza mu že sedaj uide kakšna - pa utegne Ramiz Alia v stilu kakšnega Krenza, Iliescuja ali Grosza pristati na smetišču zgodovine.

Matjaž Šuen

D A T A L I F E

BOŽIČKI

Mimo so božično-novoletne počitnice, od katerih so jo skoraj povsod po svetu najbolj odnesli trgovci, zlasti tisti na drobno. Tudi pri nas so v premortalnih krčih to (južnoavstrijsko in vzhodnoitalijansko) slast okusili prodajalci v t.i. duty free shopih, kjer so vrli slovenski kupci razgrabili parfume, alkohol v privlačni embalaži s tujimi imeni (ki je dvakrat dražji kot med mejami, v pravih DFS!), ter še nekatere artikle, da ne pozabimo igrač in do tisoč mark vredne tehnike, ki da ni bila ocarinjena. Del te slasti so okusili tudi privatniki, ki so imeli na silvestrovo odprto tudi popoldan, drugi pa so se bolj ali

manj obrisali pod nosom. Če jih je za biznis sploh kaj brigalo... Njihove kolege v ZDA vsekakor je, saj so, soočeni s slabim božičem zaradi recesije zlasti v velikih prodajalnah, ponujali ogromna znižanja in ostale specialne ponudbe. V »normalnih« časih so ameriški »retailers« ustvarili 30% dohodka in 50% profita v sezoni praznikov. Letošnjo zimo pa so se precej bolj smejali evropski trgovci na drobno, kljub temu, da je zaradi nizkega dolarja proti npr. funtu, franku ali marki veliko Zahodnoevropejcev odletelo na kratke shopping božične praznike v Združene države, kar pa je bilo z enega ali drugega zornega kota bolj ali manj curek v morje...

nost šokantno. Medtem pa je v »bivši« ZRN, kjer je bila kljub nizkemu dolarju in visoki ceni nafte gospodarska rast največja v zadnjih štirinajstih letih (5,5%) (velja za 3/4 leta), nezaposlenost kot za šalo nenadoma začela padati.

MOTHER RUSSIA

Rusi nimajo te sreče, da bi imeli veliko bogatih »bratov«, kot jih imajo Prusi. Njih samih je »preveč«. V vsej nesreči, ki jih pesti, jih (po »Murphyju«) ubija še to, da preveč pijejo. Nič ni zalegla kampanja tovariša Gorbačova iz z začetka perestrojke 1985 (kakor nekateri pri nas in tudi v tujini imenujejo koktail juice + vodka), saj se je folk tržno preusmeril na domače pridelovanje, država pa je ostala brez pomembnega vira dohodkov. Uradni podatki pravijo, da je približno 20 milijonov (!) od 290 milijonov sovjetskih prebivalcev kroničnih alkoholikov, ki potrebujejo klinično zdravljenje, kar je skoraj 7 odstotkov! celotnega prebivalstva... Najbolj žalostno pri vsem tem pa je dejstvo, da se že več kot 100 tisoč novorojenčkov letno rodi fizično ali duševno prizadetih, ker so njihove matere težki alkoholiki!!!

PAPA IRAQ

Tristo prezgodaj rojenih kuvajtskih dojenčkov pa je umrlo (če se lahko zanesemo na podatke Amnesty International), ker so jih pridni iraški vojaki odtrgali z inkubatorjev in jih nato poslali v centralni Irak, najbrž Bagdad. Procentualno je za nekdanji (?) Kuvajt to podobno sranje kot zgoraj omenjena struktura malih Sovjetov (Kuvajt je pred invazijo štel

kakih 1,2 milijona prebivalcev), še bolj pa pride do izraza ta podatek, če ga primerjamo s »samo« tisoč usmrčenimi Kuvajtčani po invaziji. Iz Kuvajta je sicer od tedaj pribežalo baje že več kot 300 tisoč ljudi, ne upoštevajoč več sto tisoč tujcev, ki so bili tam na začasnem delu. Za ilustracijo: iz Palestine je 1948. zbežalo oz. bilo prisiljenih zbežati 800 tisoč Arabcev, kakšne posledice pa ima še danes v mednarodni skupnosti vprašanje beguncev iz Svete dežele, vemo sami. Tistim, ki so v 19. iraški provinci ostali, pa se baje ne godi nič lepega; v »novi« državi so morali spremeniti osebne dokumente, zamenjali so avtomobilske tablice, spremenili imena ulic, ukinili nekdanjo časovno razliko... Najbolj pa so »najebali« člani bivše kuvajtske vojske in civilisti »partizani«, ki pišejo slogane po zidovih ali dvigajo »nekdanjo« kuvajtsko zastavo - seveda če jih iraški vojaki ujamejo. Amnesty International našteva 38 različnih metod mučenja; med njimi so najpogostejše rezanje obraza, paranje rok in nog, rezanje jezikov in ušes, iztikanje oces, žganje genitalij ter posiljevanje Kuvajtčank v prisotnosti sorodnikov... Redkeje žrtve kastrirajo ali zabijejo žeblje v dlani. Doslej pa še ni znano, po kateri direktivi in zakaj je prepovedano nošenje brad, ki jih potencialnim bradačem pulijo s kleščami!!!... Vas to slednje kaj spominja na nekatere predele Bosne izpred nekaj let? Pa ne samo ma Bosno?... Ja, zgodovina se res nekako ponavlja, ali kot bi rekel Heraklit: »Panta rhei.«

M.I.D.

MUTTI DEUTSCHLAND

Zahodna Evropa je morda v tem trenutku sploh najboljši življenjski prostor na zemeljski obli. Gledano v celoti, seveda. V pretežno splošni blaginji je revežev malo, edina izjema ima vzroke v političnem prehitovanju dogodkov: nekdanja NDR, ki jo je Zahodna Nemčija pred

meseci anketirala. Tu se ne bomo spuščali v najrazličnejše primerjave, ki jih je polno današnje časopisje, zanima nas le dejstvo, da je nezaposlenost v vzhodnem delu presegla cifro 600 tisoč in se bliža 10% vseh delovno sposobnih - samo v novembru 90 je brez dela ostalo 52 tisoč ljudi, kar je za deželo, ki je bila nekoč (kot država) znana po tem, da v njej ni brezposelnih, narav-

NOVO LETO PRED MAGISTRATOM ALI KAKO SO NAS ŽUPAN STRGAR NAPLAHTALI

Saj nas niso naplahtali, bodo rekli tisti, ki so kolobocijo pred magistratom spremljali samo preko "teve" zaslonov, vendar je taka njihova trditev posledica nepreverjenih informacij. Takole se je zgodilo.

Na dan svetega Silvestra se je ljubljansko občestvo zbralo pred mestno hišo, izpred katere je bilo postavljenih dobrih deset stojnic. In kaj so te stojnice ponujale? Ja šampanjec, oziroma peneče vino, kot bi se tej kapljici najbolj pravilno reklo po slovenski. Peneče vino v steklenih kozarcih pravnje oblike za to vrsto vina. Če ste novega leta dan želeli dočakati kot se spodobi, ste morali za kozarec penečega vina alias slovenske inačiče šampanjca odšteti od 80 (kolikor naj bi plačal vaš Zoltan) do 100 dinarčkov (kolikor so plačali njegovi kolegi). Da, dame in gospoda, mlado in staro, mestni možje z gospodom S TRGA (rjem) na čelu so za en kozarec srednježlahtne kapljice želeli imeti 80 dinarčkov. Ko je junak te zgodbe zvedel za to ceno, ga je seveda minila volja do pitja, sploh pa ga je minila volja tudi do kakršnegakoli praznovanja pred mestno hišo. Toda kaj, ko je tja prispel točno tri minute pred polnočjo...in mislil, da mu bodo župan res brezplačno točili peneče vino in brezplačno dali kozarec, kot so to obljubljali... No, hočeš nočeš se je v prvih minutah tega leta zavedel bridke realnosti. Tudi če se finančno ni pustil nategniti, so mu uspeli pokvariti polnočno veselje. Začel je razmišljati, kako so pred mestno hišo nategnili nekaj tisoč občanov delavnih rok, ki so si tako same plačale ansamble, ki so jih bolj neuspešno kot uspešno zabavali, ognjemet opolnoči, tisti zastonski glažek penečega vinca, ki ga je po svojem govoru "zastonj" ponujal naš dobri župan Strgar, ki mu za to novo leto ni bilo treba postrgati mestne blagajne, ampak je vanjo še vrgel kakšen denarec. Če pa junak, ki je prve minute tega leta izračunaval možen profit (kako slovensko se zadnje čase vede, računa, je depresiven..), postavi še čisto možno hipotezo, da so ljubljanski župan kozarce in vince dobili brezplačno, ... potem bi poslanci v ljubljanski skupščini imeli kaj spraševati.

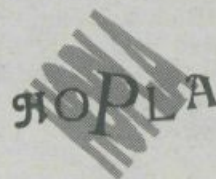
SPRAŠEVALI SMO SE TUDI DRŽAVLJANI SLOVENIJE, KJE SO NA NOVEGA LETA DAN NAŠI VLADNI MOŽJE...

Po zmagi sloveskega naroda nas plebiscitu in uspešnem sprejemu novega Zakona o dohodnini, na podlagi katerega bomo državljani plačali še več, dobili pa očitno manj, saj bomo za večino zdravil odslej plačevali (liste so seveda sestavljene tako, da so najpogosteje predpisana zdravila na listi : plačaj vse), kaj pa nas čaka, ne vemo...no, kje sem ostal, aha, po vseh prednovoletnih dosežkih so si naši junaki zaslužili mirno novo leto. Nak, to so mislili oni, jaz pa mislim drugače. Božič naj le praznujejo v družinskem krogu (ali ste videli, kakšne tople copate ima naš Peterle na novi Janini naslovnici), za novo leto pa bi se moral vsaj Kučan pokazati. S Peterletom bi si lahko razdelila področja, Kučan v Maribor, tako da bi Štajerci videli, da so dali preveč glasov Pučniku, ki jim zdaj samo sramoto dela (strankarske zdrahe s Plahutnikom), prav tako pa bi se oddolžil Štajercem za katastrofalno gospodarsko situacijo v Mariboru. Peterle bi se lahko prikazal pred magistratom, če ne drugega, bi imel zagotovo lepši govor, kot ga je imel Strgar, in verjetno ne bi trpel, da tako skubejo njegove Slovence. Pa nič. Medtem ko je gospod hrvatski predsednik dajal narodu vsaj tisto, kar mu lahko da "panem et circenses" (govor na Trgu bana Jelačića, obisk porodnišnice, ples v hotelu Esplanade), naši voditelji mislijo, da je kruha dovolj, za igre pa tako skrbi skupščinski cirkuški menagement.

GOSPOD SKET SI JE ZNOVA ZASLUŽIL, DA GA IM- ENUJEMO SKRET, SAJ SE JE V TOREK PRAV SEKRETARSKO OBNAŠAL...

Ob obisku slovenske vlade na Univerzi se gospodu rektorju in njegovemu rektoratu ni zdelo vredno, da bi o tem obvestil študentske medije. To bi človek seveda odpustil, če bi ob vladinem obisku na Univerzi poleg rektorja in njegovih pomagačev sedeli tudi predstavniki študentov, ki so ravno pred kratkim dokazali, da se znajo tudi z vlado pogovar-

jati. Toda ne, nihče ni niti pomislil, da tudi študentje nekaj naredijo za to Univerzo, da Univerza brez študentov sploh ne bi bila Univerza, ampak kup znanstvenikov in kvazi znanstvenikov (tistih, ki so magistrirali in doktorirali s pomočjo partijske knjižice)...glej Mali princ (Exuperij), del, ki govori o kralju... No, možna razlaga, in to je bilo bojda slišati iz ust enega od prorektorjev, bi bila, da ni bilo dovolj prostora, toda ljubi Bog, za eno suho ritko bi se pa verjetno že našel prostorček...

ZADNJIČ SEM BIL OKARAN, DA ME ZADNJE ČASE MUČI TIPIČNA SLOVENSKA BOLEZEN, DEPRESIJA...

Drage moje in dragi moji, takšno je pač življenje. Depresija je posledica moje nezaposlenosti (bojim se, da ne bom imel dovolj let za penzijo), slabega vremena, nezadovoljstva s študijem, ki je po domače "en kurc vreden", še posebej zato, ker je na filofaksu, ki je tako eden najbolj zabebanih faksov...najbolj pa sem depresiven, ker imam problem, ki zagotovo tare tudi vas in to je NIMAM STANOVANJA. Kako naj bom vesel?

ZOLTAN

Brez profita skozi življenje

Foto: Tomi Drozg

ŠOLT je bil ustanovljen pred dobrimi tridesetimi leti s prvotnim namenom širjenja tehnične kulture med študenti. Že od same ustanovitve naprej deluje v ne prav ekskluzivnih kletnih prostorih 7. bloka Študentskega naselja v Rožni dolini. Skozi sedemdeseta leta se je ŠOLT prebijal z ustrežno družbeno finančno pomočjo. To je bil čas, ko je ŠOLT imel svoje delavnice, kjer so se študentje seznanjali z varjenjem, struženjem in podobnimi postopki. Zaradi potrebe po novih posteljah v študentskih domovih pa je ŠOLT tedaj te delavnice izgubil, kakor je izgubil tudi avtošolo, ki se je tedaj osamosvojila.

Tako so ŠOLT-u ostali le skromni prostori v kleti študentskega doma, kjer so delovale predvsem naslednje sekcije: fotografska, UFO-NLP, radioamaterska in sekcija za zaščito okolja. Ves čas so organizirali tečaje fotografije, tujih jezikov, strojepisja, za voditelje čolnov in med prvimi pri nas tečaje iz računalništva, ki jih je prirejala Mikror računalniška sekcija. Na nekaj osebnih računalnikih so študentje pridobivali prve izkušnje na tem področju.

Pred dobrimi dvema leti si je ŠOLT s pomočjo posojila tedanje UK ZSMS kupil avto in ponovno ustanovil lastno avtošolo. Danes je organiziran kot društvo s skupščino kot najvišjim organom, ki zaseda enkrat letno, delovanje pa vodi upravni odbor, ki ima predsednika, sekretarja, računovodjo in seveda tajnico, skratka vse, kar »doliči« spodobni organizaciji. Seveda ne manjkata tudi hišnik in čistilka. Z izjemo nekaj redno zaposlenih

organizacijam kakršna je ŠOLT (Študentska organizacija ljudske tehnike) današnji časi pravzaprav niso najbolj naklonjeni. Čas, ki je namenjen predvsem propadanju, če pa to že ni, od vseh pričakuje najmanj poslovanje na osnovi neke poslovne logike, kar je bilo do sedaj pri nas nekaj povsem tujega. Prav zaradi tega in redkih izjem je ŠOLT organizacija, ki je javnosti premalo znana in jo to pot predstavljamo tako, kot bi vam že zdavnaj morala biti znana.

inštruktorjev avtošole so člani ŠOLT-a predvsem študentje. Danes je sestavljen iz več sekcij in interesnih dejavnosti: fotogrupa, fotosekcija, fotokopirnica, avtošola, izobraževalna dejavnost, UFO-NLP, vse te pa delujejo brez zunanjih dotacij, tako da ekonomsko uspešne sekcije omogočajo delovanje sekcij, ki same ne ustvarjajo dohodka.

Fotogrupa

je ena izmed ustanoviteljic ŠOLT-a. Združuje študente, ki imajo razvit umetniški čut do fotografije in sta jim tam na razpolago atelje in temnica. Njeni člani razstavljajo doma in v tujini in pridno pobirajo razne nagrade, vendar zaradi povsem umetniške narave dela ta sekcija nima svojih prihodkov, zato ji delo omogočajo prihodki drugih sekcij.

Fotosekcija,

ki organizira tečaje iz fotografije, izdeluje fotografije za osebne dokumente študentom in nudi svoje prostore študentom, ki želijo sami razvijati svojje fotografije. Ker je oprema za barvno fotografijo predraga, se za sedaj ukvarjajo samo s črno-belo, s katero pa na trgu nae morejo biti konkurenčni. Tudi ta sekcija jje občasno deležna finančne pomoči ostalih sekcij.

Fotokopirnica

Ko je bilo študentom na ŠOLT-u dovolj odiranja pri fotokopiranju skript in zapisnikov, so si omislili lastno fotokopirnico, sprva na izposojenem fotokopirnem stroju. Zaradi slabe kvalitete fotokopirnega stroja je bila dejavnost zelo omejena, zato so lanni kupili rabljen fotokopirni stroj, ki s svojjo

kvaliteto omogoča tudi razmnoževanje diplomskih nalog in drugih zahtevnih tekstov. Fotokopirnica je odprta deset ur dnevno, čeprav to iz ekonomskega vidika ni upravičeno, a se s tem zelo približa študentskim potrebam. Na ŠOLT-u se zavedajo, da njihove kopije sicer niso najcenejše v Ljubljani, vendar je treba upoštevati dejstvo, da je fotokopirnica ena od sekcij, ki ohranja pri življenju večino ostalih, ki same ne bi mogle preživeti.

UFO-NLP sekcija

Tudi med študenti so takšni, ki jih zanimajo bolj ali manj nerazložljivi nebesni pojavi. Sekcijo vodi eden izmed vodilnih strokovnjakov s tega področja v Sloveniji in se zaradi tega večkrat pojavila s svojimi izvedeniškimi mnenji v popularnejših medijih, kot sta radio in televizija. V časih, ko je bilo zanimanje za te pojave med ljudstvom večje, so izdajali celo glasilo, glede na zadnje dogodke pa lahko pričakujemo, da se njihovi časi počasi toda zanesljivo vračajo. Člani sekcije redno spremljajo vsa dogajanja na tem področju, zbirajo izjave očividcev, vzorce poležane trave in dajejo strokovna mnenja. Sekcija s svojim delovanjem seveda ne prinaša velikih dohodkov, tako da je odvisna od ostalih.

Avtošola

je ponovno zaživela pred dobrimi dvema leti, ko so začeli z enim avtomobilom, ki so ga kupili s pomočjo posojila UK ZSMS Ljubljana. Kljub najnižjim cenam za študente in dijake v Ljubljani jim je uspelo povečati in posodobiti vozni park. Za tehnično brezhibnost njihovih vozil skrbijo sami, s čimer varnost ostalih udeležencev v prometu nikakor ni ogrožena. Nemoteno strokovno delovanje zagotavljajo štirje redno zaposleni inštruktorji, sicer pa so mehaniki in večina inštruktorjev študentje, katerim je ŠOLT omogočil šolanje. Dvom v strokovnost študentov-inštruktorjev je neupravičen, saj je ŠOLT-ova šola ena izmed najuspešnejših v Ljubljani, kar pomeni, da kandidati z najmanj prevoženimi šolskimi urami dobijo rožnato izkaznico in vsa pooblastila za zganjanje gneče v prometu. Seveda organizirajo tudi tečaj iz cestnoprometnih predpisov in prve pomoči in svojim strankam organizirajo tudi zdravniške preglede.

Izobraževalna dejavnost

organizira tečaje angleščine, nemščine, italijanščine, francoščine in španščine vseh zahtevnostnih stopenj. Poleg tega or-

ganizirajo tečaje iz strojepisja in tečaje za voditelje čolnov. Tečaji so organizirani v kletnih prostorih v Rožni dolini, ki so jih sami s prezidavanjem preuredili v učilnice. Voditelji tečajev pa so praviloma študentje višjih letnikov ljubljanske Univerze. Majhne skupine in sodoben program zagotavljajo kvalitetne rezultate, zanimanje za tečaje je izredno, vendar zaradi prostorske stiske ne morejo zadočiti vsem, ki bi radi znali še kaj več. To je tudi razumljivo, saj so cene tečajev najnižje v Ljubljani. Kljub nizkim cenam pa bodo v kratkem prihranili dovolj denarja za nakup fonolaboratorija in video opreme.

Iz povedanega se da razbrati, da se v ŠOLT-u zbirajo študentje, ki jih zanimajo predvsem praktične stvari. Čeprav se bo marsikomu zdelo banalno, so vse te stvari predpogoj za razvoj normalne študentske osebnosti. To in dejstvo, da študentje praviloma nimajo politično povzpetniških ambicij, jih je prikrajšalo pri financiranju njihove dejavnosti. Očitno je še zmeraj pomembnejše, kako glasno in pogosto govoriš, kot kaj počneš. Tako se je sedaj ŠOLT nenadoma znašel na razpotju, ko mu je preostalo samo dvoje: ali se preorganizira in finančno popolnoma osamosvoji, ali preneha s svojo dejavnostjo, čeprav jim je uspelo, da so kljub najnižjim možnim cenam obdržali na nogah vse od naštetih sekcij. S prenehanjem zanimanja za ŠOLT pri glavnem distributerju denarja, namenjenega študentskim potrebam (tedanji UK ZSMS Ljubljana), je članstvo ŠOLT-a v njej postalo nepotrebno. Svojo prihodnost so videli v novi, širši organizaciji, kjer bi bilo sodelovanje med članicami postavljeno na nove temelje. Zaradi tega so pristopili k soustanoviteljstvu Mladinskega sveta Slovenije. Izstop iz bivše UK ZSMS seveda ne pomeni, da ŠOLT ni več študentska organizacija, kar ji skušajo dediči UK ZSMS na vse kriplje prilepiti. Svojo »študentskost« nosi v imenu in članstvu. To tudi ne pomeni, da si z novonastalo ŠOU v Ljubljani ne želi navezati sodelovanja. Nasprotno. Želijo sodelovati s čim širšim krogom mladinskih organizacij, kar je tudi razlog za pristop Mladinskemu svetu Slovenije, kjer ŠOLT ni edino študentsko društvo.

Toda delovanje je še zmeraj zelo odvisno od Študentskega centra, ki je najemodajalec prostorov v Rožni dolini, v katerih deluje. Ker želi svoje usluge ponuditi čim širšemu krogu študentov, se sedaj dogovarjajo o najetju prostorov tudi v študentskih domovih za Bežigradom. Ti pogovori potekajo že skoraj leto dni. V tem času se je preko prisilnega začasnega vodenja ŠC zamenjala uprava, kar morda opravičuje trajanje dogovora. Morda pa je trajanje povezano z dejstvom, da ŠOLT v

odnosih do Študentskega centra zastopa gospod Tone Bricman... Njegovo, sicer nepooblaščenno zastopanje je tako uspešno, da so se o prostorih za Bežigradom sploh nehali pogovarjati in so se z upravo Študentskega centra začeli pogovarjati o novih najemninah za prostore v Rožni dolini. Sodelovanje z upravo ŠC je bilo načeloma vedno dobro, zato na ŠOLT-u upajo, da v prihodnje ne bo drugače. Po ostalih Študentskih domovih v Ljubljani je veliko praznih prostorov, ki bi jih lahko koristno uporabili za svojo dejavnost. Sicer se zavedajo, da se mora uprava ŠC začeti obnašati tržno in oddajati prostore ponudnikom, ki pač ponudijo največ. Vendar ne gre pozabiti, da so študentski domovi le namenjeni študentom, ne pa raznim obrtnikom, ki ponujajo najvišje najemnine. ŠOLT bo torej za uresničitev svojih potreb potreboval posluš ŠC. Živijo namreč v strahu, da bi preveliko povečanje najemnine za njihove prostore povzročilo, da bi njihovi tečaji postali študentom nedostopni. Res je sicer, da so dosedaj plačevali zgolj simbolično najemnino, kar je bila zamenjava za porušene delavnice v skladu z ustnim dogovorom s tedanjim vodstvom ŠC in vendar se postavi vprašanje, kako bi ŠOLT prenesel predvideno 2000 % povišanje najemnine. Glede na to, da so prostore sami preuredili, jih obnavljali in jih vsa ta leta vzdrževali, še zmeraj upajo, da bo vodstvo ŠC z novo direktorico Ksenijo Preželj na čelu dovolj zmerno povišalo najemnino, če jo je sploh potrebno. V času, ko mnoge stvari postajajo študentom nedosegljive, bi bilo ekonomsko zadržano ŠOLT-a popolnoma nerazumljivo dejanje in seveda velik udarec za študentski žep. Nenazadnje s svojim delovanjem omogoča aktivnim študentom sredstva za preživljanje, študentom pa dodatno izobraževanje in ostale usluge po dostopnih cenah. Kljub ekonomski stihiji bo očitno treba poskrbeti za nekaj izjem. Samo upamo lahko, da bo ŠOLT-u prizanešeno.

Tomi Drozg

PROTEST

PROTEST OB POPOLNEM IGNORIRANJU ŠTUDENTOV OB OBISKU PREDSTAVNIKOV SLOVENSKE VLADE NA UNIVERZI

V torek, 8. januarja 1991 so predstavniki slovenske vlade obiskali Univerzo v Ljubljani. Na žalost smo morali študentje, ki predstavljamo dobršen del te Univerze, za ta obisk zvedeti iz republiških medijev, saj se rektoratu očitno ni zdelo vredno, da bi predstavnike študentov obvestil o tem in jih na sestanek s predstavniki vlade tudi povabil. Vodstvo Univerze je na ta način zopet pokazalo svoj odnos do študentov; očitno smo samo številke, na podlagi katerih dobi Univerza denar, ko pa se je treba dogovarjati o tem, kako bi ta denar bolj koristno uporabili in bi katastrofalno nezadovoljiv položaj tako študentov kot tudi profesorjev izboljšali, nas vodstvo Univerze ignorira. Zaskrbljeni smo tudi ob dejstvu, da ministri, ki so obenem tudi profesorji na tej Univerzi, niso bili presenečeni, da na pogovoru ni bilo predstavnikov študentov.

Vodstvu Univerze se o pogovoru ni zdelo vredno obvestiti niti novinarjev Radia Študent in Tribune, ki redno spremljata dejavnosti na področju izobraževanja in študentskega življenja nasploh, medijev, ki bi na takemu pogovoru vsekakor morali prisostvovati.

Glede na to, da je študentski organizaciji pred novim letom uspelo zaščititi študente na področju davčne politike in smo jim tako omogočili nadaljni študij (saj se veliko študentov financira samih, če ne v celoti pa vsaj delno), upamo, da do takih ignorantskih potez vodstva Univerze ne bo več prišlo.

ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA
UNIVERZE V LJUBLJANI

ODPRTO PISMO

Spoštovani Emil Gregorič, predsednik Delegatske konference študentov ŠC v Ljubljani!

Popolnoma jasno nam je, da so kontrole namenjene proti ilegalcem, pa tudi, da ne bodo nikoli pokazale tistih rezultatov, ki jih želimo. Veliko število ilegalcev je namreč vselila sama uprava, zato ne vidimo razlogov,

da bi zaradi tega nadlegovala nič krive študente, zlasti ne sredi noči. Žalostno je, da Delegatska konferenca podpira nehumane akcije uprave ŠC, namesto da bi se borila za izboljšanje kvalitete bivanja študentov v domovih. Morda je nekaterim res vseeno, da drugi zmrzujejo v sobah, da se umivajo v umazanih kopalnicah (da o WC-jih ne govorimo), da pa morajo plačati stanarino ne glede na to, kako so zadovoljni z bivanjem v domu. Prav tako ni pošteno, da lahko uprava vdira v sobe sredi noči samo zato, da bi preverila, kdo je v sobi. Ne moremo pristati na to, da bomo zapisovali v knjige, kdaj je fant obiskal deklo v domu ali deklo fanta v domu, ker to tudi mi ne zahtevamo od uslužbencev uprave ŠC. Upam, da tudi tokrat ne boste predlagali disciplinski postopek proti nam, ki si drznemo reči NE.

ŠC ni stanodajalec, pač pa je to država, ŠC je samo upravljalec in če ne ve, koga vseljuje v domove, potem je to njegova krivda in ne naša. Spet moram opomniti, da je Delegatska konferenca predstavnik študentov, ne uprave!

Očitaš nam slabo informiranost in zanikrno dežurstvo. Glede na to, da smo se uprli kontrolam, je jasno, da smo dovolj informirani o tekoči problematiki. Problem je pri tistih blokkih, ki so se s kontrolami kar sprijaznili, čeprav nam ne more biti razumljivo, da bi se lahko kdorkoli (tudi študent) strinjal s tem, da ga nekdo sredi noči meče s postelje. Dežurstva resda včasih ne delujejo, kot bi morala, kar pa je problem tudi pri ostalih blokkih. Žalostno pa je dejstvo, da nas pri izvajanju dežurstev ovira prav uprava ŠC. Med vikendi dežurstva plačamo, študentski servis (preko uprave) pa denar dežurnim nakaže šele 20. v naslednjem mesecu, nobenega interesa pa uprava ni pokazala, da bi dežurni denar prejeli prej. Prav tako se ne strinjam s tem, da od 22. 12. do 3. 1. dežurstva niso bila potrebna (nemesto tega je delovala močnejša varnostna služba), čeprav je bilo v tem času v domovih zelo malo študentov. Po drugi strani namreč zahtevajo dežurstva takrat, ko je v domu polno študentov. Sicer pa smo se na DK tako dogovorili, da so dežurstva naša interna zadeva in da jih opravljamo zgolj zaradi telefonije. Odkod torej navidezen nesporazum med domom FSPN in predsednikom DK, ne bi znal odgovoriti. Zato pa bi te preko tega pisma

vprašal: Ali si bomo študentje metali pod noge polena, namesto da bi si izborili človeka vredno življenje v času študija?

S prijateljskimi pozdravi v imenu doma FSPN

Igor Kršinar

MEDNARODNA DEJAVNOST

KONGRES O SOCIALNEM POLOŽAJU ŠTUDENTOV V DRUŽBI

ANDORRA, 20. do 23. decembra 1990

V Andorri, deželico, stisnjeno med Pireneje, Francijo in Španijo, sva prispele 20. decembra. Pozdravili so naju v svojem uradnem jeziku - katalonščini. Seveda pa so zaradi bližine obeh velikih držav govorili tudi špansko in francosko.

A.G.E.A. (združenje študentov iz Andorre) je ob pomoči tamkajšnje vlade pripravila kongres o socialnem položaju študentov v družbi, ki se je na žalost izkazal predvsem kot promocija študentov iz Andorre. Zakaj? Študentov v Andorri, oziroma tistih, ki so iz Andorre, študirajo pa bodisi v Franciji bodisi v Španiji, je natanko 742. Študentska organizacija A.G.E.A. skuša pod svoje okrilje spraviti oboje, tiste, ki študirajo v Španiji, in tiste, ki študirajo v Franciji. Lahko si predstavljate, da to ni ravno lahko delo, saj prihaja med njimi do velikih razhajanj. Prav zaradi tega je vodstvo A.G.E.A. na čelu s predsednikom JULIJEM MINOVESOM hotelo pokazati, da je ta organizacija v evropskem prostoru pomembna. Kongresa se je udeležilo približno 50 udeležencev, največ je bilo Romunov, lki so vse ostale udeležence tri dni uspešno morili z njihovimi problemi.

Prvi dan si je čisto desetko za uvodni govor o študentski solidarnosti prisluzil predsednik belgijske študentske organizacije francosko govorečih študentov FEF in predsednik JJEC, evropske katoliške mladine, Henry Monceau, študent zgodovine. Uvodni govor, ki najju je pošteno razkačil, saj je bil napisan zelo površno in povsem neutemeljeno, je bil govor Marka H.C. Rogersa, študenta Freiburške univerze, o izobraževanju in demokraciji. Mark, kot ime pove sicer Anglež, je zastopal tako radikalno nazadnjaška stališča, ki bi mu jih mogoče

zaradi njegove mladosti še odpustili, toda kar je preveč, je pa preveč. Mark je po najini intervenciji utihnil, njegove oboževalke pa so ga nehale fotografirati. Tretjo temo je uvedel predstavnik študentske organizacije iz Francije, njen naslov pa je bil Organiziranost študentov. Na dolgo in široko je razdelal strukturo raznih organizacij, prav tako pa je predstavil vse tipične probleme študentskih gibanj.

Drugi dan smo delo nadaljevali v skupinah. Medve sva prisostvovali ena skupini o študentski solidarnosti, druga pa tisti o študentskem organiziranju. V skupini o študentski solidarnosti se je poleg romunskih kolegov razgovoril tudi kolega iz bivše vzhodne Nemčije. Trenutno so v vzhodni Nemčiji zaprli že okoli 50% srednjih šol (predvsem humanistično usmerjenih), trenutno pa želijo zapreti tudi univerze. Vzhodnonemški študentje so svoje zahodnonemške kolege pozvali k solidarnostnim akcijam proti ukinitvi netehničnih univerz, toda zahodnonemškemu študentom ni do solidarnosti. 20% študentov iz zahodnega dela Nemčije se je odzvalo, ostali pa pridno študirajo naprej in se brigajo samo za svoje ritke... V skupini se je skratka ugotovilo, da je solidarnost sicer lepa beseda, ki pa je le redkokdaj udejanjena. Študentje iz zahodne Evrope bi morali pokazati več volje do sodelovanja z vzhodnoevropskimi študenti, ki so že tako izrinjeni iz vseh programov evropske skupnosti, sploh pa imajo pred seboj le temno bodočnost, brez štipendij, ko končajo faks pa postanejo brezposelni...

V drugi skupini o študentski organiziranosti se je najbolj poudarjala razlika med organizacijo in zvezo. Zveza študentov je nekakšen študentski sindikat, ki naj ščiti študenta v vseh pogledih, prav tako pa je zveza bolj politična kot interesna grupacija študentov. Študentska organizacija (ŠOU v Ljubljani torej nima pravega imena) je bolj interesna organizacija, ki nastane ad hoc iz potrebe in služi predvsem kot servis za dajanje različnih uslug za študente. V Romuniji npr. lahko obstaja študentska zveza, ne more pa obstajati študentska organizacija, saj je tam čas zelo nestabilen. Romuni potrebujejo močno organizacijo, ki ji tudi politično delovanje ni tuje. V t.i. stabilnem obdobju pa mora za zaščito študentskih

organizacij obstajati zveza študentov, ki je v družbi faktor, ki zagotavlja materialne in politične pogoje interesnim organizacijam študentov.

Delo v skupinah drugi dan je bilo na žalost tudi zadnje dogajanje na kongresu, čeprav bi si želeli, da bi bil izpolnjen tudi tretji dan. Toda organizatorji so zatajili. Treba je poudariti, da smo v času kongresa oblikovali t.i. slovansko skupino, katere jedro smo bili Čehi, Slovaki, Slovenci in Poljaki. Rusi so raje pridno jedli in se zalivali z vodko... Ta skupina je ob večerih skrbela za razburjive pogovore in degustacijo španskih vin, ki so v Andorri npr. v hotelu s štirimi zvezdicami samo 500 pezet buteljka... Poleg smučanja v Andorri priporoča tudi take degustacije. Le pot pod noge, tam je dovolj snega, pijače pa tudi ne bo zmanjkalo... (Natalija in Petra)

ŠTUDENSKI KOLEDAR

KONČNO KONČNO KONČNO
KONČNO KONČNO IN ŠE ENKRAT
KONČNO

IZŠEL JE ŠTUDENSKI KOLEDAR ZA
TO ŠOLSKO LETO.

Lani je UK ZSMS izdala prvi primerek česa takega na Slovenskem, letos pa je ŠOU sledila dobremu zgledu. Zakaj ni izšel takoj oktobra, se sprašujete? Vsebinski del, ki sta ga skupaj oblikovala Ivo Gulič (Univerza) in Natalija Gorščak (ŠOU) je bil narejen že avgusta, zataknilo pa se je kot vedno pri denarju. Najprej se ni dalo dobiti sponzorjev (Državna založba je tukaj častna izjema), potem pa, ko se je denar izbrskalo, se je začela kriminalna zgodba oblikovalec in tehnični urednik - tiskarna - tisti, ki so izdelovali plošče. Krivca ni, ali pa so krivi vsi. No, pomembno je, da še vedno ni prepozno, saj je informacij v njem ogromno, koledarski del pa je dovolj obsežen in zanimiv za vse študente, pa tudi za tiste, ki to še nameravajo postati ali pa so to že bili. Kupite ga lahko pri prodajalcih Tribune, na nekaterih faksih (tam, kjer vas k nakupu vabijo) ali pa kar na Kersnikovi 4. Cena 15 din vsekakor ni ovira, da koledarčka ne bi imeli tudi vi.

OKROGLA MIZA

ŠTUDENSKA ORGANIZACIJA
UNIVERZE V LJUBLJANI ORGANIZIRA

V SREDO, 16. JANUARJA 1991 OB ŠESTIH ZVEČER PREDSTAVITEV PROBLEMATIKE AIDS, ki so jo za vas pripravili študentje Višje šole za zdravstvene delavce skupaj z znanimi strokovnjaki s področij, ki obravnavajo AIDS. Torej vsi, ki vas AIDS zanima, mislite, da je kondom dovolj za zaščito pred njim in ste preveč neseznanjeni s tem problemom, da bi se lahko še dolgo ZDRAVI lahko potikali po svetu, pridite v sredo v Malo dvorano Študentskega centra v Rožni dolini. Ob šestih zvečer - pa glejte, da ne boste zamujali, saj je predstavitev popestrjena z diaporojkcijo in glasbo.

URADNE URE

GOVORILNE URE ČLANOV
ŠTUDENSKA VLADE. ČE VAS TARE
KARKOLI S PODROČIJ, KI JIH POK-
RIVAJO ŠTUDENSKI MINISTRI,
VESELO K NJIM NA GOVORILNE URE.

P.s.: Ne bodo vam zamerili, če si jih pridete tudi samo ogledat...

Marko Kušar, predsednik :

torek - 16.45 do 17.45

sreda - 12.00 do 14.00

četrtek - 13.00 do 14.00

Matjaž Tavčar, minister za izobraževanje :

petek - 10.00 do 12.00

Petra Globočnik, ministrica za socialo in
Sabina Pečoler, njena pomočnica :

četrtek - 13.00 do 15.00

Miran Gombač, minister za finance :

četrtek - 11.00 do 13.00

Gorazd Jančar, minister za zunanje zadeve :

četrtek - 12.00 do 14.00

Romana Naglič, tajnica :

ponedeljek - 11.30 do 12.00

četrtek - 13.30 do 15.00

Urnik uradovanja ostalih ministrov pa si preberite v naslednji Tribuni.

ŠTUDENSKA VLADE OMOGOČA UGODNO SMUKO

Študentska vlada svetuje študentom smučarjem, naj izkoristijo letošni sneg na Kobli, ker tam z indeksom dobijo dnevno karto 27 odstotkov ceneje. Vlada se trudi, da bi to ugodnost, ki jo mnogi poznajo z bližnjih koroških smučišč, prenesli na vse slovenske smučarske centre in upa, da bi stvar stekla vsaj naslednjo sezono, če ne prej.

ŠTUDENT NAJ BO NAŠA SKUPNA NALOŽBA

Foto: Tomi Drozg

Ksenija Preželj je Ljubljancanka, diplomirala je iz predmeta pedagogike in filozofije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. In kar je najpomembnejše: od 15. novembra je direktor Študentskega centra. Tistega Študentskega centra, ki se ga spomnimo ob dvigu stanarin ali ko nas mečejo iz sobe. Mogoče bo prav Ksenija tista, ki bo poskrbela, da se ga spomnimo še ob kakšni drugi priložnosti.

TRIBUNA: V novo službo ste prišli sredi novembra, tako da je za vas verjetno večina stvari še novih. Pa vendar, kaj je vaše vodilo pri delu?

PREŽELJ: Moto mojega dela je, naj stvari ostanejo takšne, kot so. Če se položaja že ne da izboljšati, naj vsaj stagnira. Pred mano je veliko odprtih problemov. O svojih kolegih, ki so bili pred mano tukaj, ne bi rada govorila. Pa tudi korektno ne bi bilo od mene, če bi komentirala njihovo delo. Sama bi rada kar največ naredila. V glavnem bi hotela, da se statusno stanje študentov vsaj malo izboljša.

TRIBUNA: Vemo, da pri nas denarja za študente ni. Razmere v katerih živijo študentje, presega vse relativne mere kvalitetnega življenja. Kje vidite rešitev?

PREŽELJ: Res je, da razen postelje ne ponujamo ničesar več. Boljši standard bi pomenilo že več opreme, kakšen telefon, inštalacija za računalnike... Mi pa še čajnih kuhinj nimamo opremljenih. V načrtu imamo adaptacijo drugega in četrtega bloka v Rožni dolini. Gre za popolno prenovitev in ne za krpanja, kot so bila do zdaj. Denar imamo, vendar pa še nimamo soglasja sosedov. Glede graditve 14. bloka pa je tako: imamo pripravljeno že vso dokumentacijo, kajti štirinajstica bo posnetek trinajstice. Skupaj s študenti gremo zdaj v akcijo za pridobivanje sredstev. Nekaj denarja bomo verjetno dobili tudi od RS za zdravstvo, kar bomo porabili za prenovo pritličja v enem izmed blokov, kjer živijo študentke matere samohranilke.

TRIBUNA: Slišati je bilo, da boste nekaj denarja dobili tudi tako, da bodo raznorazni kletni prostori blokov oddani privatnikom. Tako naj bi se zgodilo tudi z menzami. Med študenti je bila tudi izvedena anketa, ki naj bi povedala, kaj bi v teh kletnih prostorih najraje imeli.

PREŽELJ: Pri restavraciji v Rožni dolini gre preprosto zato, da nam po dolgoletnih izgubah ni preostalo nič drugega, kot da jo za nekaj časa damo v najem, kar pa še ne pomeni, da je vprašanje skrbi za prehrano študentov pri nas zaprto. Anketa pa je bila izpeljana zgolj zato, da bi dobili kako izvirno idejo glede uporabe prostorov.

TRIBUNA: V vaših rokah je tudi organiziranje koncertov, razstav, okroglih miz in podobnih srečanj. Gre za zadovoljevanje študentskih interesov, ki so k vam prenešeni preko nove Študentske vlade.

PREŽELJ: S Študentsko vlado smo ves čas v stikih. Študentski interes pa se ne da kar tako določati. Z nekimi prisilnimi organizacijami okroglih miz in koncertov interesa ni mogoče vzbuditi, ker ta je ali pa ga ni. Prav ta čas se pogovarjamo, kako konceptirati interesne dejavnosti. Pri določenih aktivnostih sta Gerbičeva in naselje za Bežigradom zaposlavljeni, pa tudi v Rožni gre predvsem za športno dejavnost. O tem, kdo je kriv za takšno stanje, se ne spleča razglabljati. Moj interes je, da damo možnost tistim, ki so pripravljene nekaj prispevati. Zato pa so potrebne neke predaktivnosti.

TRIBUNA: Pereč problem študentov so stanovanja. Letos v študentskih domovih prebiva 6073 študentov. Ali pomagata tudi ostalim pri iskanju prebivališča in kako je s študenti iz tujine ter gostujočimi profesorji?

PREŽELJ: Ustanovljena je takoimenovana agencija za posredovanje privatnih stanovanj študentom. S tem bomo poizkušali prebiti led. Vendar pa to ni odvisno samo od Študentskega centra in Univerze. Ljubljana kot univerzitetno mesto bi morala študente sprejeti kot skupno naložbo. Drugače pa je študentski center edini, ki je neposredna organizacija za ustvarjanje življenjskih pogojev za študente. To bi morala postati družbena skrb. Gostujočim profesorjem prenočišča ne moremo zagotoviti, ker smo prepolni in standard ne ustreza. Kar je po svetu normalno, ni normalno pri nas. Pozabljamo tudi na postdiplomirance. Dogovarjamo se za dijaški dom Litostroj, ki je prazen in bi ga lahko vzeli v najem.

TRIBUNA: Na delegatski konferenci ste sklenili, da bodo po študentskih domovih izvajane kontrole kljub neodobranju študentov. Ali se kaže izseljevanje ilegalcev, oziroma tistih, ki jim omogočijo bivanje, kot ena izmed možnosti za pridobivanje novih ležišč?

PREŽELJ: Kontrole po študentskih domovih so zadnje čase pereč problem. Tukaj gre za dva interesa. Prvi interes je vzpostaviti način

življenja v domovih po pravih igrice, brez posebnosti. Gre predvsem za dogovor, zato so tudi te kontrole interne narave. Prav tako je kakršna koli oblika kontrole v rokah študentov. Živelo naj bi se po domskem redu, ki so ga konec koncev študentje sami sestavili. Tako večina tudi živi. In če je pogodba za enega študenta, naj tudi en sam živi tam. Z izseljevanjem ilegalcev ne prihajamo do novih ležišč, ker ilegalcev praktično sploh ne bi smelo biti. Seveda obstajajo slabosti pri razporejanju, zgodi se tudi, da stanovalca iz takih ali drugačnih razlogov dovolita, da z njima stanuje še nekdo tretji.

TRIBUNA: Če ima tretji stanovalec odobreno odločbo o vselitvi v študentski dom, lahko torej stanuje začasno v sobi, kjer sta že dva?

PREŽELJ: O tej varianti v tem mesecu in pol še nisem slišala, lahko pa preverim. Mislim pa, da na dve postelji gresta dva človeka in nič več. Že s tem, da morata v isti sobi stanovati dva študenta, prihaja do drugih problemov. Že to kaže na nizek standard naših študentov.

TRIBUNA: Glede pravice do pridobitve stanovanja v študentskem domu je bilo veliko govora. Ocenjuje se socialni položaj študenta, potreben pa je tudi status študenta. Po kakšnih merilih razna Študentski center, če fakulteta omogoči študentu drugo ponavljanje letnika?

PREŽELJ: Predvsem je reševanje teh problemov v pristojnosti komisije za sprejemanje v študentske domove. V pogovoru z njimi pa sem opazila, da je njihov pravilnik zastarel in se je v praksi dosti tega spremenilo. Izoblikovane so bolj fleksibilne rešitve. Prišlo je do polarizacije na dve strani. Na eni strani je socialni status študenta, na drugi pa neke vrste pridnost. Dogovorjeno je, da se pravilnik izoblikuje na novo. Če pa bi ravnali po posebnih kriterijih, bi to onemogočilo objektivnost sprejemanja v domove. Drugo ponavljanje z zdravniškim opravičilom je izjemna zadeva in dvomim, da bo postala praksa. Sicer pa je komisija že prenešana na nivo Univerze, ker mi ne moremo odločati in zagotavljati.

Sergeja Hadner

Foto: Tomi Drozg

Zakon o dohodnini je eden tistih zakonov, ki so bili sprejeti po kratkem postopku. Predlog za izdajo Zakona o dohodnini z osnutkom Zakona je bil objavljen 16. novembra v Poročevalcu. Njegov predlog pa ni bil nikjer objavljen, ampak so ga dobili samo poslanci. Vendar tudi v njem ni bilo ne duha ne sluha o določilu, ki bi študente oprostil plačila davka. Kako je na to reagirala Študentska organizacija Univerze v Ljubljani? O tem Marko Kušar, predsednik študentske vlade.

TRIBUNA: Kako se je sploh začel napad študentske vlade na skupščino? Tja ste prišli z izdelanim predlogom in posebnim tekstom za republiške poslance. Kaj je na to rekla vlada in kaj se je dogajalo v skupščini?

KUŠAR: Najprej smo naš amandma dali v obravnavo vsem poslanskim klubom. Potem so ga različni poslanci predlagali na vseh treh zborih. Po razpravi v skupščini mora po skupščinski proceduri na vse predloge amandmajev svoje mnenje dati tudi predlagatelj. To je bila v tem primeru vlada. Ta je na vse amandmaje dala negativno mnenje, saj so se za opustitev plačevanja davkov borili tudi npr. kulturniki, športniki... Ko smo skušali zvedeti, zakaj je bilo tako, nam je bilo povedano, da je minister Kranjec dejal, da ko bo sprejet en amandma, se mu bo podrl ves finančni sistem, ki ga načrtuje. Skupščina je morala glasovati o osnutku Zakona in vseh predlaganih amandmajih. No, in takrat se je nekako začel naš "napad" na skupščino. Ta je zasedala najprej v sredo. Na božični dan smo sestavili dopis poslancem, v katerem smo razložili posledice nesprejetja našega amandmaja.

V sredo zjutraj nas je sprejel gospod Bučar, v eni minutki sem mu razložil naš problem, saj je imel ravno tisti dan ogromno dela, takrat so namreč raglasili rezultate plebiscita. Takoj je dal nalog sekretarjem zborov, naj naš dopis uvrstijo med gradiva sej, medtem ko nas govoriti v skupščini niso pustili, saj trenutno še nismo konstituirani na republiškem nivoju.

ZAKON O DOHODNINI

Takoj, ko to bomo, bomo zaprosili za pravico nastopanja v parlamentu. Govorili torej v skupščini nismo, smo pa šli na vse poslanske klube in tam predstavljali - to je prelahka beseda - nagovarjali smo poslance, naj ne poslušajo vlade, naj raje ocenijo politične posledice. Zanimivo je, da je skupščinska komisija za finance na vse načine zagovarjala stališče vlade, gospod Kopač je bil celo bolj papeški od samega papeža. Njihovega mnenja smo se malo ustrašili, saj poslanci ponavadi poslušajo tudi mnenja komisije. Toda v vseh treh zborih smo pozneje uspeli, tako da je na koncu tudi gospod Kopač moral spremeniti svoje mnenje. Sploh pa, ker je bilo v DPZ glasovanje v četrtek zjutraj, se pravi še pred glasovanjem v zborih, sem šel skupaj z našim strokovnim sodelavcem in gospodom Kopačem k ministru Kranjcu, ki se je bil po naši razlagi pripravljen pogajati. Gospod Kopač ni bil pripravljen popustiti, čeprav mu, kot sem že rekel, po pozitivno izglasovanem predlogu v vseh treh zborih ni preostalo nič drugega, kot da popusti.

TRIBUNA: In kaj se je dogajalo na usklajevalni komisiji, saj so bili zapleti okrog teksta precejšnji?

KUŠAR: Na našo smolo je bil tekst, ki smo ga predlagali, v celostni obliki sprejet samo v zboru združenega dela. V ostalih zborih pa je bilo sprejeto drugačno besedilo. No, tudi na tej komisiji se je končno vse srečno izteklo. Pojasnili smo namreč, da bi drugačni teksti vnesli popolno zmedo na to področje. Sprejet pa je bil ta tekst, ki so ga potem dokončno potrdili na vseh treh zborih. Vse dejavnosti pod okriljem študentske organizacije bodo tako še vedno lahko delovale, prav tako pa bomo odslej še bolj budno spremljali vse predloge zakonov.

Verjetno se študentje sploh ne zavedamo, kakšne posledice bi imelo nesprejetje tega amandmaja za vse nas, saj lahko trditvam o tem, da bi vlada zvišala štipendije ali dala dovolj denarja iz proračuna za študentske dejavnosti, rečemo lahko samo pravljice za lahko noč. Sploh pa so to neuresničljive obljube v trenutni situaciji.

Natalija Gorščak

Spored dvorane Kinoteke
od 14. 1. do 31. 1. 91

14. 1.

DIVJE JAGODE (SMULSTRON-STALLET), Švedska, 1957. Režija: Ingmar Bergmann. Igrajo: Victor Sjöström, Ingrid Thulin, Gunnar Björnstrand.

15. 1.

APOKALIPSKA DANES (APOCALYPSE NOW), ZDA, 1979. Režija: F.F. Coppola. Igrajo: Marlon Brando, Robert Duvall, Martin Sheen, Denis Hopper (v barvah).

16. 1.

MODERATO CANTABILE, Francija-Italija, 1960. Režija: Peter Brook. Igrajo: Jeanne Moreau, Jean-Paul Belmondo, Didier Haudepin (v barvah).

ZEMLJA DRHTI (LA TERRA TREMA), Italija, 1950. Režija: Luchino Visconti. Sodelujejo ribiči iz vasi Acì-Trezza.

17. 1.

NESREČA (ACCIDENT), Vel. Britanija, 1967. Režija: Joseph Losey. Igrajo: Dirk Bogarde, Stanley Baker, Jacqueline Sassard, Delphine Seyrig (v barvah).

LANI V MARIENBADU (L'ANNEE DERNIERE A MARIENBAD), Francija, 1961. Režija: Alain Resnais. Igrajo: Delphine Seyrig, Giorgio Albertazzi, Sacha Pitoëff, Françoise Spira.

18. 1.

ČUVARJI GRADU (CASTLE KEEP), ZDA, 1969.

Režija: Sidney Pollack. Igrajo: Burt Lancaster, Peter Falk, Jean-Pierre Aumont (v barvah).

19. 1.

E.T. - VESOLJČEK (E. T. EXTRATERRESTRIAL), ZDA, 1982. Režija: Steven Spielberg. Igrajo: Tamara de Treux, Dee Wallace, Henry Thomas, Peter Coyote (v barvah).

20. 1.

Zaprto.

21. 1.

V GOZDU (RASHOMON), Japonska, 1950.

Režija: Akira Kurosawa. Igrajo: Toshiro Mifune, Masayuki Mori, Machiko Kyo, Takashi Shimura.

22. 1.

BOŽANSKI DNEVI (DAYS OF HEAVEN), ZDA, 1978.

Režija: Terrence Mallick. Igrajo: Richard Gere, Brooke Adams, Sam

Biseri za ogrlico

SHAKESPEARE DALJNEGA VZHODA

Ponedeljek, 21. 1. Rashomon

Sreda, 23. 1. Sedem samurajev (Sichi min non samurai)

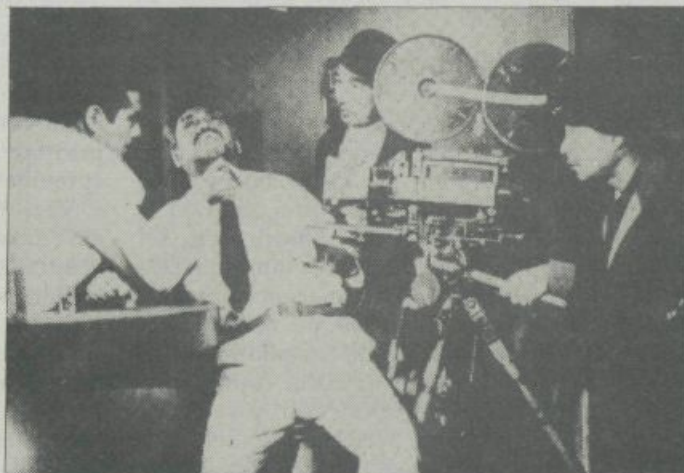
Akira Kurosawa ni samo ime - je pojem. Ime je iz anonimnosti potegnil beneški filmski festival, kjer je l. 1951 film *Rashomon* osvojil Grand Prix. Pojem zase pa je devetindvajset filmov, ki so nastali v letih 1943-90. Najbrž je vsako nadaljnje pisanje o njem odveč. Kljub temu pa je treba filma, ki bosta ta mesec prikazana v dvorani Kinoteke, postaviti v kontekst ostalega Kurosawinega opusa.

Rashomon je sprožil zanimanje ostalega sveta (predvsem pa Evrope) za japonsko kinematografijo, katere velika dela so bila (večinoma še) nepoznana. Takrat so bili odkriti režiserji kot *Kenji Mizoguchi* (njegova *Legenda o Ugetsu*, ki je bila pred kratkim prikazana v Kinoteki, se je redno uvrščala na »top-ten« liste najboljših filmov vseh časov), *Teinosuke Kinugasa* (oskar za *Vrata pekla*), in *Yasujiru Ozu* (ki je danes kulturna oseba - cf. *Wendersovo* posvetilo ob koncu filma *Nebo nad Berlinom*).

Rashomon je prelomnica v Kurosawinem opusu. V obdobju po tem filmu je bila njegova ustvarjalna moč na višku. Z razmakom enega do dveh let je do leta 1965 posnel dvanajst filmov, med njimi umetnine kot *Idiot* (*Hakuchi*, 1951; po romanu F.M. Dostojevskega), *Živeti* (*Ikiru*, 1952), *Krvavi prestol* (*Kumunoso-jo*, 1957), *Skrita trdnjava* (*Kakushi Toride No San - Akunin*, 1958) in *Telesna straža* (*Yojimbo*, 1961; tri leta kasneje je Sergio Leone posnel *Za prgišče dolarjev*, prvega v svoji »dollar trilogy«). Iz tega obdobja je tudi drugi film, ki ga je moč videti in ima, prav tako kot *Yojimbo*, svoj western remake. *Sedem samurajev* iz 1954 bo čez šest let zamenjalo sablje za revolverje in branilo mehiško vas v *Sturgessovem* filmu *Sedem veličastnih*. Kurosawin zaščitni znak tega obdobja je bil tudi igralec Toshiro Mifune, ki je igral glavne vloge v vseh Kurosawinih filmih od *Pijanega angela* (*Yoidore Tenshi*, 1948) do *Sinjebradega* (*Akahige*, 1965). S tem filmom je bilo tudi konec »zlatih časov« snemanja na Japonskem. Vse ostale filme (razen enega) je posnel v tujini - Sovjetski zvezi, ZDA in Evropi. P.S.

Biseri, za katere ni bilo prostora na ogrlici, so ta mesec še *Buñuel*, *Visconti*, *Resnais* in *Losey*.

Uroš Prestor

A. Kurosawa (za kamero) in njegov stalni igralec Toshiro Mifune med snemanjem prvega skupnega filma - *Pijani angel* (1948)

Shepard, Linda Manz (v barvah).

23. 1.

KOMPANJEROSI (VAMOS A MATAR, COMPANEROS!), Italija-Spanija-Zah. Nemčija, 1970. Režija: Sergio Corbucci. Igrajo: Franco Nero, Tomas Millian, Jack Palance, Fernando Rey. SEDEM SAMURAJEV (SHICHI MIN NON SAMURAI), Japonska, 1954. Režija: Akira Kurosawa. Igrajo: Toshiro Mifune, Takashi Shimura, Kuninori Kodo, Yoshio Inaba.

24. 1.

GEPARD (IL GATTOPARDO), Italija-Francija, 1963. Režija: Luchino Visconti. Igrajo: Claudia Cardinale, Burt Lancaster, Alain Delon, Paolo Stoppa (v barvah).

25. 1.

LOVCA NA DOTO (THE FORTUNE), ZDA, 1975. Režija: Mike Nichols. Igrajo: Warren Beatty, Jack Nicholson, Stockard Channing (v barvah).

26. 1.

ZENOBIA, ZDA, 1939. Režija: Gordon Douglas. Igrajo: Oliver Hardy, Harry Langdon, Jean Parker.

27. 1.

Zaprto.

28. 1.

UKRADENI POLJUBI (BAISERS VOLES), Francija, 1968. Režija: Francois Truffaut. Igrajo: Jean-Pierre L aud, Claude Jade, Delphine Seyrig, Daniel Ceccaldi (v barvah).

29. 1.

SKRIVNOSTNA JUSTINA (JUSTINE), ZDA, 1969.

Režija: George Cukor. Igrajo: Anouk Aimee, Michael York, Dirk Bogarde, Anna Karina (v barvah).

30. 1.

RIMSKA CESTA (LA VOIE LACTEE / LA VIA LATTEA), Francija-Italija, 1968.

Režija: Luis Bu uel. Igrajo: Laurent Terzieff, Paul Frankeur, Delphine Seyrig (v barvah).

DA, GOSPOD (SI, SIGNORE), Italija, 1968.

Režija: Ugo Tonazzi. Igrajo: Ugo Tonazzi, Maria Grazia Buccella, Gastone Moschin (v barvah).

31. 1.

STO TISOČ DOLARJEV NA SONCU (CENT MILLE DOLLARS AU SOLEIL), Francija-Italija, 1964.

Režija: Henri Verneuil. Igrajo: Jean-Paul Belmondo, Lino Ventura, Reginald Kerner, Gert Froebe (v barvah).

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridružuje pravico do spremembe programa.

»Ponorela opica se je spustila z drevesa in postala lovec. Normalna opica je ostala gori in jedla banane.« Avantgardni angleški režiser Malcolm Greene (Dexter Fletcher) amerškemu scenaristu Danu Gillisu (Jeff Goldblum) s temi besedami označi film, ki ga namerava snemati in meni, da mora to Danu zadostovati, da na tej osnovi napiše primeren scenarij. Dan še samemu sebi ne more čisto verjeti, da se je znašel v takšnem položaju in vendar se je čisto prostovoljno pustil speljati v nenavadno, morbidno igro, iz katere kasneje ne more in tudi ne želi več izstopiti. Dan je uspešen scenarist ameriškega rodu, ki živi in dela v Parizu. Osebo življenje se mu začne podirati, ko ga zapusti njegova soproga Marianne (Anémone), ki kasneje s seboj odpelje tudi njunega sina. Vzporedno pa Dan vedno bolj izgublja nadzor nad svojim poklicnim življenjem; vse skupaj se začne s ponudbo, naj napiše scenarij za »art-film«, katerega producent hoče biti - iz nerazumljivih razlogov - Danov prijatelj Legrand (Daniel Ceccaldi). Dan najprej zavrne ponudbo, zatem pa vseeno pristane, ko spozna Malcolmovo sestro Jenny (Liza Walker), senzualno, fascinirano šestnajstletnico. Skrivnostno, enigmatično dekle Dana takoj pritegne, nato pa ga čisto obsede in potegne v strahovit vrtnec čustvovanja, ki vse bolj meji na norost...

Če drži izjava Malcolm Greena, »Film je kot sanje«, potem PONORELA OPICA (v kateri je tudi sicer nekaj »pravih«, precej učinkovitih sanjskih sekvenc), predstavlja še posebej vznemirljive, mračne sanje. V njih nastopajo arhetipskih liki: Malcolm Greene je Peter Pan, ki noče odrasti in zavrača vrednote »odraslih« (Legrand s svojim pokroviteljskim odnosom do Greena na eni strani in po drugi strani s klečaplazenjem, ko gre za Jennyjine seksualne usluge), njegova sestra Jenny je posestniška Tinka Cincinka (»Malcolm je čisto moj«), Danova zastopnica Marilyn

PONORELA OPICA

The Mad Monkey / El mono loco
Španija/Francija, 1989. Iberoamericana
Films/French Production.

Režija: Fernando Trueba.

Scenarij: F. Trueba, Manolo Matji, Menno Meyjes, po romanu »Sanje ponorele opice« Christopherja Franka.

Fotografija: José Luis Alcaine.

Glasba: Antoine Duhamel.

Igrajo: Jeff Goldblum, Miranda Richardson, Anémone, Dexter Fletcher, Daniel Ceccaldi, Liza Walker.

Španskega režiserja, scenarista in producenta Fernanda Truebo (r. 1955) je že od najstniških let fascinirala filmska umetnost. Najprej so ga prevzeli »Underground Movies«, snemal je na Super 8 mm filmski trak, med leti 1975 in 1979 je bil filmski kritik za dnevnik »El País« in tednik »Guia del Ocio«; v času od l. 1974 do 1982 je posnel 5 kratkih filmov. Njegov prvi celovečerec ŽIVETI SKUPAJ (Opera prima, distr. MORAVA FILM), posnet leta 1980, je bil dobro sprejet tako pri občinstvu kot pri kritiki; sledila sta celovečerca MIENTRAS EL CUERPO AGUANTE (1982) in SAL GORDA (1943), pri filmu SE INFIEL Y NO MIRES CON QUIEN (1985) pa se je začelo Truebino sodelovanje s producentom Andrés Vicent Gomezom; skupaj sta delala tako pri SLADKEM ODRAŠČANJU (El año de las luces, 1986, distr. CROATIA - dobitnik Srebrnega medveda na Berlinskem festivalu l. 1987), kot pri PONORELI OPICI (distr. VESNA FILM / LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI).

(Miranda Richardson) čarovnica ali pa »morska deklica« in Dan - eden od dečkov Petra Pana. V drugačnih okvirih bi incestoidni odnos med Malcolmom in Jenny, Danova in Legrandova pedofilska obsesija do Jenny ter nekrofilske sekvence v podzemskih prostorih mrtvašnice delovale zgolj perverzno, tako pa imajo, kot že rečeno, močan sanjski - čeprav morast - pridih, ki ponazarja ne čisto jasno mejo med prisebnostjo in norostjo. Soočeni smo z zbeganostjo osrednjega lika, ki vse bolj izgublja tla pod nogami, njegova družina je uničena, prisiljen je pisati scenarij, v katerega ne verjame, obseden je od ženske, ki se mu izmika in ostaja nedosegljiva.

Ta neobičajni psihološki thriller sloni na romanu SANJE PONORELE OPICE Christopherja Franka, ki ga je bilo precej težko adaptirati za scenarij, a je bil Frank s Truebovo priredbo zelo zadovoljen. Trueba je s svojo režijo izjemno učinkovito ponazoril Danovo naraščajočo obsesijo, pri čemer mu je z natančno analizo njegove mreže bila v veliko pomoč kamera Luisa Alcainea. Igralci so odlični, še posebej Jeff Goldblum (ena njegovih najboljših vlog), Liza Walker in Miranda Richardson.

PONORELA OPICA je dobitnik 6 španskih filmskih nagrad »Goya« 1990 (najboljši film, režija, adaptirani scenarij, production design, kamera, monataža), bila je tudi prikazana v tekmovalnem sporedu festivala v Benetkah 1989. Film si vsekakor zasluži pozornost s svojo nekonvencionalnostjo, »drugačnostjo«, zaradi katere odstopa od običajne ponudbe v kinodvoranah in je primerljiv s takšnimi deli kot sta KOLEKCIONAR (The Collector, 1965, distr. MORAVA FILM) Williama Wylerja ali pa (še bolj) STRUP IN MED (Brimstone and Treacle, 1982, distr. VESNA FILM) Richarda Loncraina.

KINO, A.D. MCMXXM (Part 2)

V prejšnji številki je bil na kratko prikazan pregled dogajanja v ameriški kinematografiji v lanskem letu, skupaj z njim pa - za primerjavo - še podoben pregled za Slovenijo. Če je bil tedaj poudarek na BO rezultatih, številu gledalcev in spremembah, ki so nastopile v velikih filmskih »hišah«, pa je tokrat pred vami pogled še z druge strani. Dvanajst filmskih publicistov, kritikov in delavcev v reproduktivni kinematografiji je za vas izbralo vsak po pet najboljših filmov v letu 1990 v naših kinodvoranah. Vsak ocenjevalec je filme razvrstil po svoji presoji, izbor pa je bil omejen na filme iz redne distribucije, ker so bili samo ti dostopni gledalcem (več ali manj) po Sloveniji (odpadejo torej predstavitve izbranih neodkupljenih filmov npr. v Cankarjevem domu, v Kinoteki ipd.).

VASJA BIBIČ

filmski publicist, programski vodja
LJUBLJANSKIH KINEMATOGRAFOV

1. DOBRI FANTJE
2. POLICAJ POD NADZOROM
3. DUH
4. BREZDNO
5. UMRI POKONČNO 2

MIRAN KORITNIK

filmski publicist
(TRIBUNA)

1. SANJE
2. ZLOČINI IN PREKRŠKI
3. BAGDAD CAFÉ
4. VELIKA MODRINA
5. ŠOFER GOSPODIČNE DAISY

LILIJANA RESNIK

filmski publicist, novinar
(DELO)

1. ZLOČINI IN PREKRŠKI
2. NEVARNA RAZMERJA
3. TENKA LINIJA SMRTI
4. INDIANA JONES IN ZADNJI KRIŽARSKI POHOD
5. ŠOFER GOSPODIČNE DAISY

DARKO ŠTRAJN

filmski publicist (EKAN)

1. MORJE LJUBEZNI
2. ŽRTVE VOJNE
3. ČEDNO DEKLE
4. POLICAJ POD NADZOROM
5. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV

CVETKA FLAKUS

filmski publicist, sekretar uredništva EK-
RANA

1. DUH
2. POLICAJ POD NADZOROM
3. DOBRI FANTJE
4. UMRI POKONČNO 2
5. LOV NA RDEČI OKTOBER

MARJAN KOŠIR

filmska redakcija TV Ljubljana, programski
vodja kina ZKO Vrhnika, ZKO Logatec

1. ZLOČINI IN PREKRŠKI
- 2-3. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV,
ROJEN 4. JULIJA
4. INDIANA JONES IN ZADNJI
KRIŽARSKI POHOD
5. ZADNJI ODCEP ZA BROOKLYN

JELKA SEŽUN

filmski publicist, novinar
(STOP)

1. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV
2. KO JE HARRY SREČAL SALLY
3. TENKA LINIJA SMRTI
4. ŠOFER GOSPODIČNE DAISY
5. INDIANA JONES IN ZADNJI
KRIŽARSKI POHOD

MIHA ZADNIKAR

filmski publicist, novinar (EKAN, DELO)

1. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV
2. NEVARNA RAZMERJA
3. PTIČ
4. NAKLJUČNI POPOTNIK
5. DOBRI FANTJE

VIKTOR KONJAR

filmski publicist in kritik
(TV-15, EKAN, 7 D)

1. ROJEN 4. JULIJA
2. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV
3. VOJNA ZAKONCEV ROSE
4. ŠOFER GOSPODIČNE DAISY
5. SANJE

STOJAN PELKO

filmski publicist in teoretik
(EKAN itd.)

1. NEVARNA RAZMERJA
2. BREZDNO
3. DOBRI FANTJE
4. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV
5. POPOLNI SPOMIN

MARCEL ŠTEFANČIČ JR.

filmski publicist in teoretik, novinar
(MLADINA, EKAN)

1. DOBRI FANTJE
2. BREZDNO
3. POLICAJ POD NADZOROM
4. LOV NA RDEČI OKTOBER
5. DICK TRACY

TADEJ ZUPANČIČ

filmski publicist (EKAN, MLADINA)

1. DOBRI FANTJE
2. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV
3. ČRNI DEZ
4. ŠOFER GOSPODIČNE DAISY
5. UMRI POKONČNO 2

Lestvico zbirnih rezultatov vseh ocen je mogoče sestaviti na dva načina. Pri prvem se upoštevajo mesta v okviru petih najboljših, ki so jih posameznim filmom namenili ocenjevalci, pri čemer ima 1. mesto 5 točk, 2. mesto 4 točke, 3. mesto 3 točke itd. Pri drugem načinu pa upoštevamo skupno število uvrstitev posamičnega filma na lestvici, ne glede na mesta, ki so jih ti filmi zasedali v okviru teh lestvic. V obeh primerih sta prvi dve mesti enaki: DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV je prvo med najboljšimi filmi letos pri nas, drugi pa so DOBRI FANTJE. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV je obenem edini izmed prvih pet filmov na obeh zbirnih lestvicah, ki se nahaja tudi med prvimi petimi filmi v letu 1990 po številu gledalcev v Ljubljani (30.869 gledalcev in 3. mesto).

SKUPNI REZULTAT - po točkah (prvih pet mest)

1. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV (24,5 točk)
2. DOBRI FANTJE (21 točk)
3. ZLOČINI IN PREKRŠKI (14 točk)
4. POLICAJ POD NADZOROM, NEVARNA RAZMERJA (13 točk)
5. BREZDNO (10 točk)

SKUPNI REZULTAT - po številu uvrstitev na lestvico (prvih pet mest)

1. DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV (7 x)
2. DOBRI FANTJE (6 x)
3. ŠOFER GOSPODIČNE DAISY (5 x)
4. POLICAJ POD NADZOROM (4 x)
5. ZLOČINI IN PREKRŠKI, NEVARNA RAZMERJA, BREZDNO, UMRI POKONČNO 2, INDIANA JONES IN ZADNJI KRIŽARSKI POHOD (3 x)

IRAK - ZDA: 1:0

DNEVNIK, 19. maj 1987

V Zalivu ne izbirajo ciljev

V nedeljo je ameriško fregato »Stark« med rutinsko plovo v vodah Zaliva zadela raketa zrak - voda in jo težko poškodovala.

Pentagon trdi, da je ameriško fregato zadel izstreljek exocet. Izstrelili naj bi ga iraški piloti, ki so preletavali zaliv. Kot menijo nekateri, naj bi piloti zamenjali fregato za tanker.

ZDA zahtevajo celovito pojasnilo

Medtem ko še vedno čakajo na pojasnilo Iraka, ki ga je včeraj ponoči od Bagdada zahtevala ameriška vlada v State Departmentu in Pentagonu, nekateri menijo, da je predvčerajšnji incident v Perzijskem zalivu zgodil vendarle po pomoti.

Ob tem je, kot so včeraj sporočili v Pentagonu, umrlo osemindvajset ameriških mornarjev, dvajset pa jih je bilo ranjenih. Ameriška vlada je v nedeljo ponoči pozvala iraškega veleposlanika v Washingtonu in energično protestirala zaradi tega incidenta. Od Bagdada je zahtevala »celovito pojasnilo« o tem, kako je prišlo do incidenta.

Kakšna je raketa exocet

Raketo Exocet je skonstruirala francoska družba za letalsko in vesoljsko industrijo Snias. Po nalogu francoske vojne mornarice so prva testiranja rakete tega tipa izvedli leta 1972. Raketa je dolga 4,69 metra, s premerom 35 centimetrov, težka pa je 650 kilogramov. Exocet lahko pet do deset metrov nad morsko gladino doseže hitrost tisoč km, ne potrebuje izstrelišča, ima pa tudi radar za samovodljivost. Raketo tega tipa so prvič uporabili v falklandski (malvinski) vojni.

DNEVNIK, 20. maj 1987

Irak: Obžalovanje zaradi pomote

Bagdad in Washington sta storila vse, da incident v zalivu ne bi bistveno vplival na njune komajda dobro vzpostavljene stike.

Vest o zadeti ameriški vojni ladji je prvič od začetka iranske iraške vojne pred skoraj sedmimi leti povzročila šok v iraškem glavnem mestu. Ta šok je bil še toliko večji, saj je šlo za »dokaj« uspešen »napad«. Kot smo že poročali, je bila ameriška ladja hudo poškodovana, umrlo pa je tudi sedemintrideset članov posadke.

Irak je, še preden so se prepričali, ali so iraški piloti zagrešili ta napad, izrazil pripravljenost

priznati napako in se opravičiti. Ameriški predstavnik je takoj navedel možnost, da je do incidenta prišlo zaradi »napačne« identifikacije fregate. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da je predsednik Husein nemudoma poslal amerškemu predsedniku Reaganu sporočilo, v katerem je izrazil »obžalovanje zaradi neljubega incidenta«.

DNEVNIK, 21. maj 1987

Kuvajtski tankerji pod ameriško zastavo

Reaganova administracija je obvestila kongres, da je ugodila zahtevi Kuvajta in da bo enajst tankerjev te države, to pa pomeni polovico njene naftne flote, plulo po zalivskih vodah pod ameriško zastavo.

Po incidentu, v katerem je v napadu iraških raket na ameriško fregato Stark umrlo sedemintrideset mornarjev, je Reagan ukazal vsem ameriškim vojnim ladjam v Perzijskem zalivu, da so v stalni pripravljenosti in dovolil streljati v iraška in iranska letala, brž ko bi opazili, da jih nameravajo napasti.

DNEVNIK, 27. maja 1987

Vrtimo globus

Devetčlanska ameriška vojaška delegacija se je sešla z uradnimi iraškimi predstavniki. Kot se je izvedelo, iraške oblasti kažejo vso pripravljenost za sodelovanje pri osvetljevanju okoliščin, ki so privedle do napada na fregato Stark v Zalivskih vodah. Američani bodo menda zahtevali srečanje s pilotom, ki je napadel fregato, vendar ni jasno, ali bo to Bagdad sprejel.

NAŠA OBRAMBA, št. 6., 7. 1987

Iraški napad na ameriško fregato Stark v Perzijskem zalivu

Zadetek v ameriško fregato v vodah Perzijskega zaliva je odjeknil v svetovni javnosti kot prvoovrstno presenečenje. Presenečeni so bili napadalci, napadeni in ostali svet.

Napadalec je pohitel s pojasnilom, da je šlo za pomoto, ameriška stran prav tako s pomoto pojasnjuje razloge, zaradi katerih se fregata ni branila in ubranila, ostali svet pa je obstal v strahu, da bo incident povzročil še večjo krizo na Srednjem vzhodu, ki lahko v neposredne

spopade vmeša tudi velike sile in zlasti super sili. Celo Iran je potrdil, da je zadetek v fregato dobro znamenje, ki na eni strani dokazuje, da je božja roka dovolj dolga, da doseže tudi najsoodobnejše ameriške ladje, na drugi strani pa je to hkrati tudi dokaz sposobnosti iranske vojske, da tudi najsoodobnejše orožje preusmeri do izbranega cilja.

Ob tem dogodku so sigurno najbolj zadovoljni na francoski strani, saj je uspešni zadetek v ameriško ladjo zanje najboljša reklama. Izstreljek zrak - površina exocet je zopet dokazal svojo učinkovitost proti sodobni - tokrat ameriški - vojni ladji, čeprav je bilo že v falklandski - malvinski vojni jasno, da ima to orožje veliko operativno vrednost.

Irak je želel zagotoviti večji nadzor nad Zalivom, kar mu je zaradi geografskih danosti omogočilo le letalstvo z izstrelki zrak - površina.

Francija je že dolgo eden ključnih vojaških dobaviteljev orožja in vojaške opreme, vojna z Iranom pa je oba partnerja prisilila v redko rešitev - da so Francozi posodili Iračanom nekaj letal tipa Super Etendard, oboroženih z raketami exocet.

NAŠA OBRAMBA, št. 12 - 1983

Podatki Inštituta za strateško raziskovanje iz Londona

Irak je imel pred vojno z Iranom 190 tisoč pripadnikov. V kopenski vojski so imeli štiri oklepne divizije, dve mehanizirani diviziji, tisoč devetsto tankov (tisoč sedemsto tipa T-54, T-55, T-62), tisoč sedemsto oklepnih transporterjev, devetsto petdeset artiljerijskih orožij, štirideset lanserjev raket zemlja - zemlja, tisoč dvesto protiletalskih topov.

Vojna mornarica je imela štiri tisoč pripadnikov, dvanajst raketnih čolnov, deset torpednih čolnov in šestnajst patroljnih čolnov.

Vojno letalstvo je imelo osem tisoč pripadnikov in tristo devetintrideset bojnih letal (od tega sto petnajst lovcev Mig - 21). V sestavi vojnega letalstva pa je bilo še okrog dvesto helikopterjev.

D.H.

RAZLIČNOST NA SKUPNEM IMENOVALCU

Začasno bivališče (Portreti mlade književne generacije 80-ih let), Aleph, Ljubljana 1990.

Če prelistavamo letošnjo knjižno bero slovenskih založb, lahko ugotovimo, da postajajo portreti znanih sodobnih Slovencev modni trend, tovrstne knjige pa konjunktorno blago. Zato ni presenetljivo, da se takih projektov lotevajo tako male, zasebne založbe (npr. Emonica) kot tudi večje (npr. Partizanska knjiga). Alephovo »samoreklamiranje« se tako vključuje v »mainstream« in odseva »Zeitgeist« naše dobe. V knjigi je skozi intervjuje predstavljenih sedemnajst literarnih ustvarjalcev, rojenih okrog leta 1960 (+, - pet), ki so v osemdesetih doživeli bolj ali manj uspešen prodor na slovensko kulturno sceno. Jure Potokar, Vlado Žabot, Franjo Francič, Igor Zabel, Brane Mozetič, Andrej Morovič, Rade Krstič, Igor Bratož, Aleš Debeljak, Miha Mazzini, Maja Vidmar, Alojz Ihan, Jani Virk, Brane Bitenc, Lela B. Njatin, Andrej Blatnik in Esad Babačić so srečni izbranci, ki so se znašli v skupinski spominski knjigi ali, če hočete, na gasilski maturantski fotografiji, na prelomu, ko so osemdeseta že za nami, devetdeseta pa še niso zaživela v svojem polnem sijaju. Izbor književnikov, ki so se znašli v knjigi, pa je kljub vsej večkrat izpričani Alephovi tenkovestnosti, blago rečeno vprašljiv, kar sicer sramežljivo priznava in neprepredljivo opravičuje tudi urednica knjige Lela B. Njatin na njenem zavihku. Če izpadejo Aldo Žerjal, Milan Vincetič, Feri Lainšček ali Maja Haderlap, si knjiga ne more več lastiti reprezentativnosti, prav tako pa bi se lahko zamislili tudi nekateri portretiranci, ki v narcisoidni zaplankanosti morda celo mislijo, da so se končno le preinili v elito.

In kaj reči o obrtniški plati knjige? Kot pri vseh Alephovih edicijah je oblika primerno pregledna, kar pa se tiče same vsebine, je presenečenje še bolj prijetno. Knjigi daje svojevrsten mik dejstvo, da avtorji intervjujev niso novinarji, ampak v pretežni meri literarni kritiki - vrstniki predstavljencev. Glede na to, da so intervjuje delali različni ljudje (in vsi so dobri poznavalci svojih intervjuvancev), je celotno besedilo razgibano, še posebej zato, ker je večini avtorjev uspelo empatično vživetje, pri katerem se jaz obrne k ti-ju in premaga svojo samozadostnost. Knjiga se bere na dušek, čeprav iz nje ni mogoče izvedeti nič posebno novega niti o avtorjih niti o njihovem poslanstvu. In čeprav gre za heterogeno generacijo, ki spominja na pisano, barvno neuskajano a vendar razpoznavno perjanico, so nekateri zaključki na dlani: malone vsi pritrjujejo Lyotardovi tezi o kolapsu »velikih zgodb«, »male zgodbe«, avtopoetike in avtonoetike so »tisto pravo«, družba kot totaliteta je doživela razpad, literarni supermarket je obogatil književno ponudbo, hkrati pa se kaže »opredeljenost s trgom kot usoda in nujnost, univerzalnost distribucije in homogenizacije pa kot imperativ ter pogoj intelektualne in ekonomske cirkulacije«. V knjigi se je ponovno potrdilo, da ne gre za generacijo, ki bi zrasla iz revolta, zato ne razbija, kar hkrati pomeni, da na novo malo gradi, pač pa s toliko večjo vnemo in natančnostjo dograjuje.

Kaj reči za konec? Če knjigo priporoča v branje celo »zli deček« Marko Crnkovič, jo je (vsaj iz radovednosti) vredno vzeti v roke.

Simon Bizjak

CAMELUS DEI

Med 24. decembrom in 6. januarjem je akad. slik. Zmago Modic s svojimi Nepreklicnimi Naključji spreobrnil deset tisoče s Scorsesejevsko gnozo, v Umetniškem Vesolju, po orgastičnem Ptiču imenovanem, Feniks.

Njegov veseli nauk je jasen. Odrešenik ni mrtev. V Platonovi votlini ali po krščansko Svetem Grobu ga je odrešila njegova Magdalena, ki je pravkar povila Sad njunega Zveličanja - novorojenega Očeta Človeštva.

Edini priči Misterija sta Vera (Kamela, ki simbolizira Vrlino pobeglo iz Ideološkega Zoo-ja, ki lahko z lastno vodo (Upanjem) preteče pustinjo Absurda & končno popase svojo Oazo Resničnega) & Ljubezen (Golobica, simbol Venere (latinsko: Luciferja), Sv. Duha poganskega, krščanstva)... Brez Ovčic, brez Pastirčkov, brez Modrijanov, brez njihovega Kapitala...

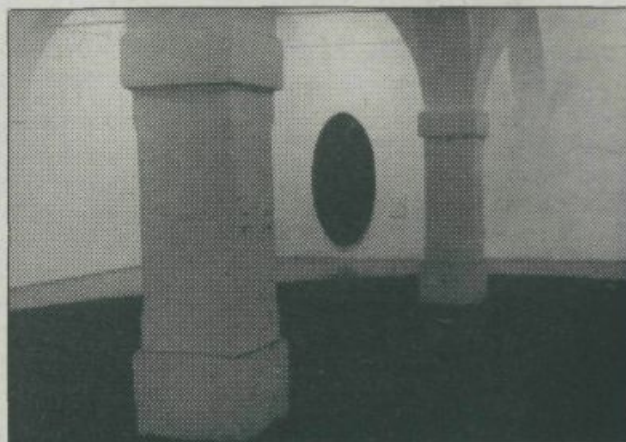
Ocena: Zvezda Repatica.

Šoufeater

GALERIJA EQURNA

ČIRA, ČARA...

... hokus pokus. Zdaj je in v naslednjem trenutku že izgine. Precej nenavadno, če gre za umetniško delo. Veš slikar svoj dolg skrivnostno čuva avtorje »slikarske instalacije« z naslovom Pesek v oči. Od tradicionalnega slikarstva se odmika že z uporabljenim materialom - peskom, iz katerega je narejena »slika«, poleg tega posega v prostor, tako da je cel galerijski prostor SLIKA. Pa še minljiva je. Torej skrajno antislikarska zanimiva razstava.

Tribunino oko: Nives Klinc c

MALA GALERIJA

AVANT GARDE

Zagrebski slikar Željko Kipke se je 10. januarja predstavil z razstavo "Aleé de décomposition" Spoh ima rad francoščino, smo opazili. Velika platna so temačna, resnobna in kristalno čista. Malce srednjeveškega pridiha jim daje "podnapis" na enem od platen, ki je sicer v fančoščini. Sicer pa je to poseben svet, drugačen, o katerem sam pravi: "V alejo neñavadnih temporalnih vozlov sem prišel z izkušnjo inscipienta molilnih strojev ter vodič skozi subterraneus." Ali je to res pridih mistike?

NARODNI MUZEJ

TIK..TAK..TIK..TAK..TIK..TAK..

se meri že stoletja čas. Pa ne s takimi preprostimi modernimi urami. Razstava »Ure skozi stoletja«, ki bo odprta do konca aprila, nam razkriva bogato dediščino umetne obrti. Obsega namreč 186 eksponatov od renesančnega do secesijskega obdobja, od 16. do 20. stoletja. Posebno zanimivo so izdelane ure s podpisi urarskih mojstrov iz domačih logov. V seznamu publikacije si lahko preberemo tristo imen izdelovalcev, ki so od 16. do 20. stol. ustvarjali hišne, žepne in stolpne ure. Sploh pa lahko vidimo ure, o katerih se nam še sanjalo ni in bi jih takoj zamenjali z našimi »quartzti«. Ja, to so bili časi...

Stoječa ura s torzijskim nihalom, začetek 20. stol.

in foto: Žiga Koritnik

MUTI - VI

Rock postaja vse bolj stvar televizije. Zadnjič sem slišal, da je znameniti Billy Idol svoj koncert posnel na video in v tej obliki ga bodo videli vojaki, ki patijo v Zalivu (ko to pišem, se tam še ni začela svetovna vojna). Seveda, Billyju se ne ljubi potovati tako daleč, pa tudi z očmi ima težave in bleščeče puščavsko sonce bi ga nedvomno oslepilo.

Na video se najbolj zanesejo tudi nemški mulci, ki so v letni anketi magazina Bravo izglasovali, da imajo New Kids On The Block najboljše koncerte na svetu. Novi fantki bodo sicer na nemških odrih gostovali šele maja letos, ampak nič ne de; bravovci so si nedvomno vse skupaj temeljito ogledali na televiziji.

Zavest o pomenu glasbene televizije je prodrla celo v bolj odmaknjene predele Balkana. Tako je MTV V.J. Ray v svoji oddaji po željah pred kratkim prebral pismo iz Makedonije, ob tem pa ga je nadebudni dopisovalec pošteno nategnil. Pismu je namreč priložil bankovec za 50.000 din (tisti, ki danes velja 5 din), Ray pa je vesoljni Evropi razkazoval bajeslovno vsoto, razlagal, da ne sprejema nobenih podkupnin in da bo yugo-novce dal za dobrodelne namene. No, če se bo res odpravil v banko, bo doživel veliko presenečenje.

Splošnemu trendu sledi seveda tudi koperska televizija, ki je sicer pred leti prva pripeljala glasbene spote v naš prostor. Sedaj so si izmislili oddajo Tutti Frutti. No, če so si ime sposodili pri nemškem kvizu s slačipuncami, so vse ostalo pobrali iz MTV. Začenši seveda s spoti, ki jih tako ali tako vsi prestrezajo z neba, namesto da bi preko tukajšnjih diskografskih hiš, raznih izmenjav ali morebiti celo za denar (!... Ha, ha, ha, bi rekli na TV) nabavili tisto, kar se jim zdi zanimivo. Ampak Tutti Frutti je šel še korak naprej: uporabili so MTV programske spote, špice in celo ozadje za voditeljem. Bravo! Čudno, da niso pohopsali še Maiken Vex in jo lepo sinhronizirali v italijanščino. Ni mi čisto jasno, kakšen dil ima Peter Juratovec, ampak če ima ta kraja legalno podlago, so pri MTV_Europe nori. Če pa niso nori, bi morala Tele Capodistria po hitrem postopku pred sodišče.

Iz doslej zapsanega vam je nedvomno jasno, da Gary Gray v teh poprazničnih dneh izdatno počiva, čas pa si krajša z gledanjem televizije. Seveda bi lahko marsikaj zapisal o koncu prejšnjega leta, ampak nekako se mi zdi, da po prvojanuarskem mačku nima smisla brskati po spominih na čas, ko je bila marka še sedem in si jo lahko kupil v vsaki boljši banki. Novi tečaji in še bolj veselice v yugo-bančništvu gotovo ne bodo blagodejno vplivale na poslovanje tukajšnjih promotorjev. Čeprav se Igor Vidmar obnaša, kot se ne bi nič zgodilo in še naprej z nasmeškom napoveduje nova in nova gostovanja. Vsekakor pa si bo moral v doglednem času omisliti tudi kakšen spodoben krah, drugače mu utegne suverena slovenska davkarija odtegniti prenekatero žlahtno kapljico.

In ko smo že pri novcih; norveška vlada je namenila tamkajšnjim mladim pop bendom okoli milijon dolarjev pomoči. Na Danskem oblast rockerjem zagotavlja poceni prostore za vaje. Ponekod na Zahodu poznajo celo mini-stre za pop. Trikrat lahko ugibate, ali se kaj podobnega utegne zgoditi v naši novi samostojni državi.

Gary Gray

PLOŠČIZMI

VELVET MONKEYS - RAKE (ROUGH TRADE)

Malce nenavadno, da skupina, kot so Velvet Monkeys izdajo ploščo pri *Rough Trade*. Gre namreč za zvočnost, ki se v primeru prej omenjene skupine razlikuje od tipičnega zvoka ravno tako prej omenjene založbe. Skupino namreč idejno vodi *Don Fleming*, ki ima ob sebi še dva člana iz biše skupine *Ball*. Njuni imeni: *Jay Spiegel* in *Malcolm Riviera*. Poleg njiju gostujejo še *Thurston Moore* (*Sonic Youth*), *J Mascis* (ex *Dinosaur Jr.*, *Bufalo Tom*) in *Julia Cafritz* (*Pussy Galore*). Glasba je taka, kot bi to pričakovali od imen, torej rock, ki je v primeru Velvet Monkeys služil bolj zabavi muzikantov samih kot komurkoli na tej strani zvočnikov. Dovolj žalostno pa je tudi dejstvo, da gre ob vseh postranskih dejavnostih že za tretji projekt *Dona Fleminga* in kompanije. No, ja.

Ploščo je za to priložnost velikodušno posodila prodajalna *Rec-Rec*.

THE SINDECUT - CHANGING THE SCENERY (VIRGIN)

Zasedba sodi med londonske hip hop eksperimentatorje, ki pa se zadeve

lotevajo malo drugače. Svojevrsna glasbena fuzija rapa in spet oživljenega reggaeja, ki ga žal uporabljajo le za posladek, tako da ostajajo bolj pri obeh. Torej dobri nastavki, ki v praksi obrodijo piškav sad, *The Sindecut* pa so ob silnem vplivu *Soul II Soul* pri produkciji zgrešili tudi pri osnovnih parametrih - doziranju in pravem razmerju ritma in melodije. Na ta način bi dobili vsaj plesno ploščo, ki bi ob večji količini jah jah in ostalih rastafari vzklikov imela večjo vrednost. Tako pa se bodo že s prvencem izgubili v povprečju.

BOYE - 78 (SEARCH & ENJOY)

Drugi LP štirih novosadskih deklet in enega fanta. Enako kot na prvi plošči je pri produkciji sodeloval *Koja*, poleg tega pa je napisal tudi dva štikla, od katerih je *Fudbal* izšel kot single nekako vzporedno z lanskim svetovnim prvenstvom. Sicer pa je plošča 78 narejena podobno, kot prva *Dosta Dosta Dosta*, torej ostri kitarški rifi ob poskakujočem ritmu, v katerem je lahko zaznavna *Kojina* prisotnost. Kljub podobnostim in dejstvom pa 78 ne dosega svežine prvenca edine prave ženske kitarške (zaenkrat še) YU skupine. Konkretno so *Boye* izgubile

predvsem melodiko in postale malce monotone, kar pa ne pomeni, da plošča 78 ni vredna nakupa. Na tako revnem tržišču so namreč dobra zasedba.

RAZLIČNI - RED HOT & BLUE (CHRYSALIS/JUGOTON)

Dokaj hiter odziv domačega založnika na izid plošče niti ni tako presenetljiv glede na sodelujoča imena. Za tiste, ki tega slučajno še ne vedo: gre za projekt, katerega izkupiček je namenjen skladu za boj proti AIDS-u, glasbeno različno opredeljeni izvajalci pa so v ta namen posneli skladbe *Colea Porterja*. Veliki avtor seveda ni izbran slučajno. Je namreč eden od tistih, ki so v dvajsetih letih ob slavi in blišču morali skrivati istospolno usmeritev; njegove zimelele melodije pa so posneli, če naštejemo le najbolj izstopajoče, *Debbie Harry & Iggy Pop* (*Well Did You Evah*), *Kirsty MacColl & The Pogues* (*Miss Otis Regrets...*), *Les Negresses Vertes* (*I Love Paris*), *The Jungle Brothers* (*I Get A Kick*) in seveda *Neneh Cherry* (*I've Got You Under My Skin*). Poleg teh so skladbe prispevali še *Tom Waits*, *Sinad O'Connor*, *David Byrne*, *U 2...* Zanimivo!

Igor Ivanič

PREPROSTO

RADIO ŠTUDENT

89,3 in 104,3 MHz UKW stereo

KONCERTIZMI

Foto: Milan Mrčun

PRETEKLI:

26.12.90 Straw Dogs na pravem prizorišču. Dvorana KUD-a F. Prešeren je bila polna prednovoletno razpoloženih in rokenrola željnih obiskovalcev, ki so le-tega dobili najprej v obliki Happy Hour. Nemška predskupina kaj več od tega ni pokazala, opaznih je bilo le nekaj tendenc v smeri ameriških funk rokarskih zasedb, vse skupaj seveda v močnih okvirih rokenrol punkovskih obrazcev. Za razliko od njih so Straw Dogs (ex Fu's) pokazali nekaj pravega ameriškega off rocka, ki so ga odigrali na dokaj inteligenten način. Dovolj trdo, malce je šepal le pevec, kar je bilo res tudi dobesedno, ker je na prejšnjem nastopu baje stopil na žebelj. Kljub vsemu so bili dovolj prepričljivi in ameriški ter zadovoljili prisotno gledalstvo.

27.12.90 Obojeni Program v K4. Novosadska atrakcija NR 9000, ki je ob pomoči legendarnega Koje izdala ploščo *Najvažnije je Biti Zdrav*, se je tako že drugič predstavila ljubljanski publiki. Nastop je bil povsem povprečna predstava, ki je ni mogla rešiti niti gospodična *Žilnik*; skupina se po septemberskem nastopu v križankah torej ni bistveno spremenila, ob upoštevanju časovne komponente pa bi lahko govoril celo o regresiji. Vsaj trenutno kaže tako, da gre za še eno od žrtev brezplodnega iskanja lastnega izraza, ki jim pred dokončnim odpisom lahko pustimo še kakšno leto iskanja.

Igor M.N.O.P. Ivanič

20.12.1990 V K4 so nastopili verjetno najpopularnejši balkanski alter-poperji, beograjska zasedba *Oktober 1864*. Tisti alter se tiče predvsem imidža in preteklosti članov skupine, ki pa so kljub ničevi publiciteti pri nas uspeli

izdati že tri velike plošče. Predstavitev zadnje, naslovljene kot njihov največji hit-single *Crni ples*, je bila tudi povod za ta koncert, ki pa je ostanek zgornje brief definicije, torej pop predstavil v presneto korektni maniri. Ta kompliment je sicer v prvi vrsti namenjen tistemu ali tistim, ki so (le) tokrat pravzaprav perfektno opedenali ozvočenje oz. zvok, tako da se je resnično dobro slišalo tisto, kar sledi v naslednjih stavkih. Oktobar 1864 je odlično uigrana osmerica (!), ki obvlada svoj posel, čeprav ta verjetno ne cveti. Sicer pa band že zaradi številčnosti članstva (klavijature, brass sekcija) mora funkcionirati disciplinirano. In Oktobar 1864 to tudi počno. Čist ženski vokal na dinamični (aranžersko doterani) podlagi. *Igraj Crni ples, igray protiv vremena, samo crni ples, tvoju igru igray ja!* COOL.

29.12.1990 Nastop Miladojke Youneed v sklopu zadnjega sobotnega Burning žura lanskega leta v K4 je večino publike presenetil. Kako tudi ne bi, saj je bil to prvi nenapovedani koncert kakšnega banda z veliko začetnico v ljubljanski klubski atmosferi. Miladojka so po njihovi samostojni gala akciji v Festivalni ostali brez bobnarja, ki ga je nadomestila ritem-mašinca. To pa je tudi edina sprememba v in okrog Miladojke, kar pomeni, da nismo bili - razen komada *Espanol* - deležni ničesar novega. Pa nič zato. Miladojka Youneed so še vedno tu in še vedno IN.

Matjaž Ambrožič (Matjaž)

PRIHODNJI:

ROPOT:16.1.91 Killing Joke (osem-deseta v devedesetih?)

26.1.91 Snap (The Power v Zagrebu, Ljubljana?)

3.2.91 Iggy Pop (look, see!) Cankarjev Dom:

4.2.91 Pili Pili (world jazz)

Kompas:

31.1.91 Deep Purple (ali je mogoče?, v Zagrebu)

K4:

24.1.91 KBO (Kragujevac punk forever)

29.1.91 Majke (Vinkovci r'n'r ob izidu plošče)

5.2.91 Gwenc'hlan (irski folk italiana)

1.1.

KALIFORNIJA, LEPA DEŽELA

Spuščanje zmajev je dejavnost, ki odlično simbolizira kalifornijsko življenje v začetku 90. let. Nebo nad pacifiškimi plažami je posuto s tisočermi zmaji, ki po domiselnosti izdelave, predvsem v barvah in obliki, celo presejajo znane kitajske figure. Kulise, med katerimi poletavajo pisani krilatci, fascinirajo: stekleno-marmornati nebotačniki, zelene palme, večmeterski lomeči se valovi, svežemodro nebo... Ljudje, udobno ležeči na pesku, le kak meter od svojih bleščočih športnih limuzin, običajno japonskih, spuščajo svoje zmaje in kaj malo jih briga za vsakdanji svet. Hiperprodukcija množične kulture in vseh političnih, religioznih in filozofskih idej je povzročila skepsa v zaznavanjih mnogih Kalifornijcev - ničesar ne jemljejo več povsem resno. Vendar - za razliko od Vzhodnoevropejcev - tudi na nikogar niso jezni. Opazujejo lepe stvari okoli sebe in se trudijo izbežati kaj lepega tudi iz svoje notranjosti. Spuščanje zmajev je eno izmed takšnih samoiskanj...

Los Angeles

Los Angeles je poleg Pekinga verjetno najprostranejšo mesto na svetu: od Beverly Hillsa na Zahodu do Riversidea na Vzhodu se po avtocesti neprekinjeno - s povprečno hitrostjo 100 km na uro - voziš dobre tri ure. L.A. je s svojimi 20 milijoni prebivalcev pravzaprav somestje mest, med katerimi pa realna meja ne obstaja: na območju 250 x 200 km težko najdeš prostorček, na katerem bi lahko postavil hišo. Le-te so v L.A. v glavnem pritlične in skorajda brez izjeme - lesene. Povprečni Kalifornijec živi v hiši s petimi sobami, bazenom in obveznim okras-kom ob njem (večinoma se ne uporablja) - toboganom in odbijalno desko.

Dvajsetmilijonski Los Angelse prak-

tično ne pozna javnega mestnega prevoza: podzemne železnice ni, tramvaje in podobnih naprav prav tako ne, nekaj mestnih avtobusov, katerih smeri in urnik so tujcem v glavnem nedoumljivi, pa so bolj za okras kot kaj drugega. Brez osebnega avtomobila je človek v L.A. popolnoma »mrtev«. Preprosteje kot kombiniranje z avtobusi in taksiji je izposoja avtomobila: popolnoma novi japonski »rentacar« dobiš za 30 dolarjev na dan ali nekaj več kot sto na teden. Bencin predstavlja postranski strošek: je v povprečju trikrat cenejši kot pri nas.

Kljub velikanskim razsežnostim mesta pa se promet odvija naravnost vzorno. L.A. ima nad 10 000 km avtocest - šest, osem ali deset pasovnic, vozniki pa se - kdo bi si mislil - natančno držijo promet-

nih predpisov. Kako ne, ko pa so kazni drastične. Dovolj je, da storiš najmanjši prekršek, pa te že ustavi avto s popularnim napisom »sheriff«. Nenadoma se prikaže, pobere zelene dolarje in spet izgine. Primer: če vržeš odpadke skozi okno avtomobila, te čaka (če te vidijo, seveda) kazen tisoč dolarjev! Ker malokdo želi takšne stroške, je Kalifornija v glavnem zelo čista.

Strogi predpisi pa niso mogli preprečiti katastrofe, ki preti mestu: smog. V L.A. ljudje že nekaj let niso videli pravega sonca. Prekriva ga siva koprena, skozi katero žarki ne prodrejo. Zrak je tako umazan, da sili h kašljanju. Vetrta ni. Vročina je tako pasja, da se nevajenemu Evropejcu mesto v glavnem priskuti. V vzhodnem, puščavskem delu L.A., smo ob junijskem vročinskem valu doživeli 50 stopinj v senci! Ko sem pri vožnji čez sto km na uro iz klimatiziranega avtomobila pomolil glavo skozi okno, me je vroči zrak dobesedno ožgal.

Vzrok za smog, brezveterje in vročino je geografski položaj L.A. Čeprav mesto leži ob morju, ga visoki hribi obdajajo tako, da ga oceanski vetrovi ne dosejajo. Pri tem je na veliko boljšem zahodni del mesta: Hollywood, Beverly Hills, Santa Monica. Po gričkah Beverly Hillsa prijetno vleče morská sapica. Življenje je tukaj nadvse prijetno - poleti je povprečna temperatura 25, pozimi pa okoli 15 stopinj Celzija. Tu stanujejo filmske zvezde, politiki in drugi velmožje. Cene parcel se merijo v milijonih dolarjev.

Nekdaj ekskluzivni Hollywood postaja vse bolj zabavišče za ljudi »z najnižjim okusom«. Številni ulični lokali ponujajo cenene zabave: showe z raznovrstnimi slačipuncami, fotografiranja s posterji zvezdnikov, igra na srečo... Dealerji ponujajo mamila, nekatere dame pa kar same sebe. Največjo pozornost privablja slovití Chinese Theatre, kjer doživljajo premiero z imeni znanih hollywoodskih igralcev. Turisti jih besno fotografirajo.

Znatno slabšo klimo ima na jugovzhodu ležeči Anaheim, vendar privablja prav takšno - če ne še večjo - množico ljudi kot Hollywood. Njegova glavna atrakcija je Disneyland. Svet in Amerikanci sami se ga nikdar ne naveličajo. Čez vikend v sezoni Disneyland obišče nad milijon ljudi. Anaheimski performance izgleda približno takole: najprej se voziš gor in dol z divje drvečimi vlakci, nato te vesoljsko vozilo prestavi v skoraj resnično vesolje, z Michaelom Jacksonom si si blizu na dotik... Nato poješ hamburger in s čokolado polito »frosen banano«, spiješ liter ledene kokakole in počutiš se pravi Amerikanec...

San Francisco

»Ne rabiš videti cele Amerike - dovolj

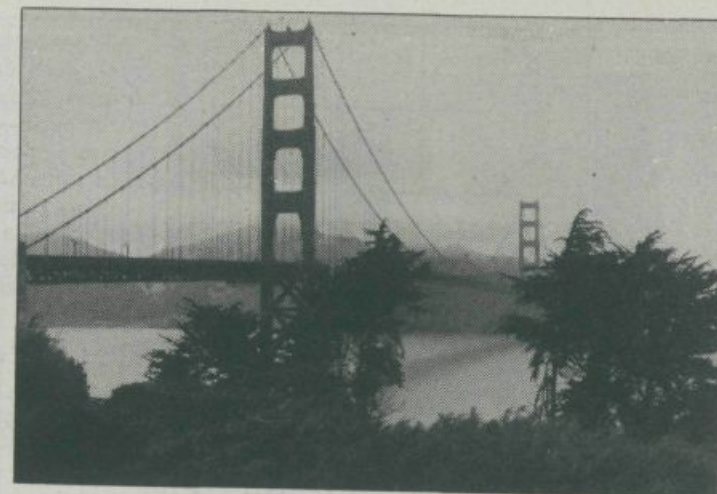
je, da vidiš San Francisco«, mi je ves čas govoril kolega Bill, rojen v Friscu. Njegove besede sem jemal z rezervo - lokalpatriot pač - sem si mislil. San Francisco pa je presejal vsa moja pričakovanja: menim, da upravičeno uživa sloves najlepšega mesta v svetu.

Mesto ima manj kot milijon prebivalcev in se že celo stoletje več ne širi. Saj se ne more - iz treh od štirih strani ga obdaja morje. Na zahodni obali mesta so čudovite plaže.

Na večmeterskih valovih jahajo surfarji, po skalah posedajo tjulenji, ribiči namakajo svoje palice... Iz severne obale mesta teče proti nasproti ležečemu kopnemu slovití Golden Gate bridge. Na bližnjem otočku je muzejska kaznilnica Alcatraz. Na Pier 39 (pomol št. 39) prihaja na tisoče ljudi: poslušajo poulične saksofoniste, posedajo v številnih lokalih in seveda uživajo morske specialitete po katerih slovi San Francisco. In ne le po dobri hrani, temveč tudi nizkih cenah. Z velikim rdečim rakom sem se nasitil za deset dolarjev, kar je več kot desetkrat ceneje kot v Evropi.

Na vzhodni obali mesta leži Downtown, mestno središče, ki fascinira z vrtoglavi nebotačniki, bogatimi ulicami, modernimi interierii... Ljudje, ki so zadnji rušilni potres preživeli v petdeset in več nadstropnih stavbah, so mi pripovedovali shriljive zgodbe: stolpnice so se »guncale« več metrov levo in desno in bilo je kot v morastih sanjah. Doubledecker, dvojni most, ki je med potresom pokopal na destine žrtev, še vedno ostaja polomljen in zaprt. Sicer pa v mestu po dveh letih skoraj ni več opaziti posledic katastrofe: bogata Kalifornija je škodo popravila v rekordnem času. V središču San Francisca

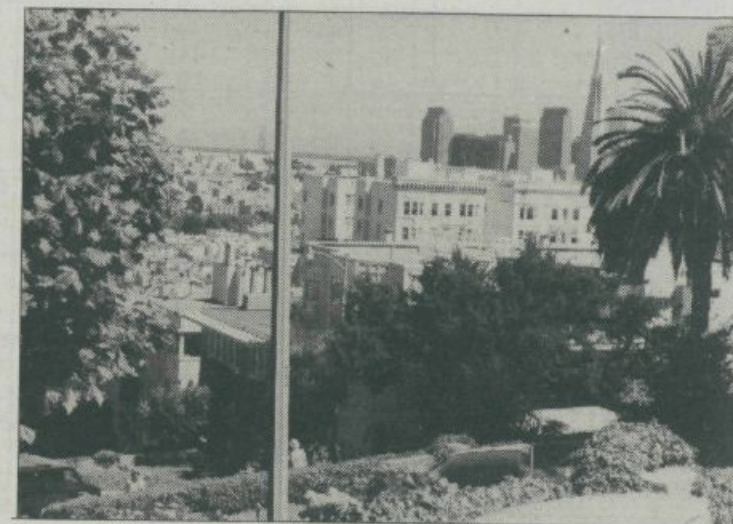
leži največja kitajska skupnost zunaj Kitajske: Chinatown. Misteriozna kitajska kultura se je tukaj spojila z razvito zahodno tehnologijo in visokim biznisom. Prav zato je Kitajska četrtnajzanimivejši del Frisca. Prevladuje mnenje, da so Kitajci in Japonci tudi vodilna finančna sila v mestu. In še ta posebnost San Francisca: mesto leži na številnih hričkah, ki so posuti z enonadstropnimi vilami in zelenjem. Nekatere ulice so tako

strme, da jih vsak avto ne zmore. Čistejši zrak, kot ga San Franciscu dobavljajo pacifiški vetrovi, si je težko zamisliti...

San Diego

Ena izmed največjih sandieških atrakcij je prav gotov njihov Department Store - veleblagovnica. V štirih nadstropjih se razprostira na orjaški površini v Downtownu. V tem centru so komercialno orientirani Amerikanci združili v eno navidez povsem nasprotujoče si prvine: nakupovanje, umetnost in prostor za oddih. Estetsko še tako razvajeno oko uživa v interieru iz marmorja, stekla in bleščočih kovin. Sceno dopolnjujejo številni vodometi, eksotične rastline in umetniške skulpture. Iz zvočnikov prihaja diskretna glasba, ki - prav gotovo - spodbuja k nakupu. Nema lokrat to vlogo igrajo igrive Mozartove, Händlove ali Vivaldijev skladbe. V centru je več galerij in performance je tipično amerianski: poleg govedine in kokakole bo kupec v košarico položil še reprodukcijo Boticellijeve Venere in Bachove Greatest hits. Vendar - kakorkoli že - vsi so zadovoljni: kupci se prijetno počutijo, trgovci si bašejo žepa, ljubitelji lepih stvari uživajo, mladi umetniki se uvel-

javljajo. Ni ameriški sistem tako bedast in enobarven, kot so nas nekoč učili socialistični učitelji...

Če Amerika slovi po svoji praktičnosti, lepoti modernih tehnologij in bogastvu, potem - v tem smislu - San Diego igra v njej prvenstveno vlogo. Razkošne moderne stavbe, tropsko rastlinje in rdeči tramvaji imajo čudovito ozadje: sveže modro pacifiško nebo, ki ga nenehno hladi prijeten veter. Čeprav San Diego

leži v tropskem pasu, je temperatura skozi vse leto okoli 20C. Avioni pristajajo v samem središču mesta - ko se veliki jumbojetji spuščajo med črnosteklene nebotačnike, je predstava popolna. Bolj kot slovití ZOO turiste fascinira Seaworld, nekakšen živalski vrt za ribe, po katerem se premetavajo kiti, delfini in podobni morski stvori.

Pacifiške plaže

Prvič sem stopil na surf board na sandieški La Jolli: od takrat sem zasvojen s tem športom. Malce metaforično povedano - cel teden me ni bilo iz morja. Zjutraj sem pojedel zajtrk, kot ga pojejo vaterpolisti, surfal ves dan in se ob mraku zgrudil na pesek »ves crknjene«. Pozabil sem na ves svet, na včeraj, jutri, z eno samo željo: Spretno zajahati čimvečji val in se prepustiti osupljivi hitrosti. Surfanje na valovih je popoln spektakel in družabni dogodek. Razlega se muzika in stilu Beach Boysov, ljudje z daljnogledi strmijo v valove, lepa dekleta ploskajo vsakemu uspešnemu poskusu. Večkrat smo se po pol ure zibali na ogromnih valovih na odprtem morju ter čakali na svoj val. Ko je prišel - včasih je bil tako velik, da sem se za hip ustrašil za svoj obstoj - se je na obali in v morju razlegel krik pričakovanja. Takrat je bilo treba pokazati svoje znanje: nekateri so spektakularno oddrveli nekaj sto metrov naprej, drugi pa (večkrat sem bil med njimi), ki jih je val pogoltnil, so se morali krčevito boriti za svoj liter kisika. Na koncu smo, dobri in slabi, družno sedeli v beach barih, srkali svoj cocktail in debatirali o valovih.

Tekst in foto:
Matjaž Šuen

ZAVEDNI SLOVENC!

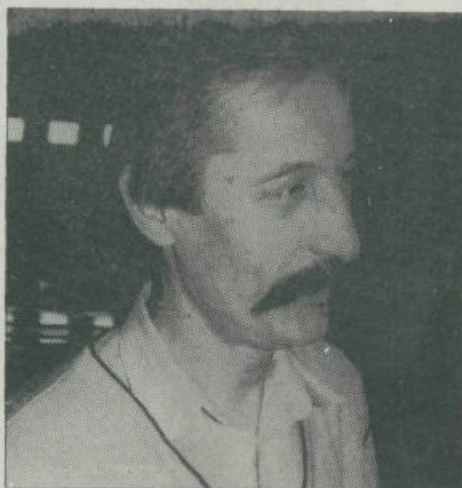
Če posedujete informacije o spodaj navedenih pripadnikih
pete kolone v Sloveniji, potem takoj pokličite
najbližjo postajo milice.

Slovenci! Sovrag preži za vsakim grmom.

TIRALICA

1. klevetarska dopisnica beogradske Politike ekspres Saška Plavec
2. komandant oboroženih petokolonašev polkovnik Milan Aksentijević

3. vodja Neslovencev Dragiša Marojević
4. agent srbskih obveščevalnih služb Samo Resnik

Za nagrado boste med prvimi, ki bodo nosili nov slovenski potni list.

Bog z vami in našo deželo!
minister za pravosodje

dr. Rajko Pirnat

Človek zver

nadaljevanje v prihodnji številki